

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Tractatus XI. religionis, qui est de reuerentia debita locis sacris, & eorum
immunitate, & Disputatio vnica sub eodem titulo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

TRACTATUS XI.
RELIGIONIS,

QVI EST

DE REVERENTIA DEBITA LOCIS SACRIS,
ET EORVM IMMUNITATE.

Et Disputatio vnica sub eodem titulo.

PROOEMIUM.

CONSTAT esse aliqua loca specialiter Deo in eius cultum dicata, ad quae populus Christianus conuenit, tum ad Deum laudandum, tum ad beneficia ab eo postulanda, tum ad gratias agendas pro beneficiis acceptis, tum ad offerendum ei sanctissimum sacrificium. Hæc ergo loca dupliciter Deo dicari possunt. 1. autoritate Pontificis. 2. autoritate priuata. Si solum priuata autoritate dicata sint, vt sunt priuata oratoria, & capellæ, in quibus ex licentia Episcopi missa celebratur: non vocantur absolutè loca sacra. Hæc enim dedicationem publicam, & perpetuam expostulant: iuxta *tum in leg. in tantum, ff. de rerum diuis.* ibi sacra res sunt, quæ publicè consecratae sunt. Si autem autoritate Episcopi dedicantur, tametsi consecrata, neque benedicta sint, loca sacra nuncupari debent. Quando autem consecrata, aut benedicta sunt, tunc propriissimè templa, & Ecclesiæ nuncupantur. De eorum ergo reuerentia, & cultu in præsentem agendum est. Et in primis supponendum est nullum cultum positium directè locis sacris deberi: quia ex vi consecrationis, & deputationis horum locorum, solum habent illa loca esse specialiter deputata, vt in eis orationes fundantur, & sacrificium offeratur, si aliquando offerendum est; non tamen habent, vt de facto ibi offeratur. Sed poteris ab his omnibus abstinere, nisi ex aliquo speciali præcepto ratione tui muneris teneatis. Ergo nullus cultus positiuus his locis sacris debetur. Nam si aliquis esset, vel esset sacrificium, vel oratio. Quocirca totus cultus debitus his locis negatiuus est, non positiuus consistens in negatione omnis actionis iniuriolæ. At quia hæc actiones varix sunt. De illis in se sequentibus est agendum.

DISPUTATIO I.

De reuerentia debita locis sacris, & eorum
immunitate.

PUNCTVM I.

An sint contra reuerentiam debitam loco sacro
omnes actiones, quibus ipse polluitur,
& quæ hæc sint.

- 1 Enumerantur actiones, quibus Ecclesia polluitur.
- 2 Duo requiruntur ad Ecclesie pollutionem. Primum, vt supra dicta actiones in Ecclesia fiant. Secundo, vt fiant publicè, & quid nomine Ecclesie intelligatur.
- 3 Actiones quibus Ecclesia polluitur, si occultè fiant, aliquibus placet sacrilegia non esse.

- 4 Probabiliter est sacrilegia esse.
- 5 Fit satis rationi dubitandi, n. 3. adducta.
- 6 Omnes actiones, quibus locus sacer polluitur, iure ipso natura videntur sacrilegia esse posita loci sacri sanctitate.
- 7 Probabiliter est nullum peccatum in Ecclesia commissum habere speciem sacrilegij seculi iure positio, nisi illud peccatum, quo locus sacer contemnitur, & profanatur.
- 8 Satisfit, rationibus n. 6. adductis.

1. **T**RACT. de sacrificio Missæ, cap. 5. §. 1. enumerantur actiones, quibus Ecclesia polluitur. Hæc, inquam, sunt. Primum homicidium, cap. *proposuiti, de consecrat. Eccles.* Secundò iniuriolus vulneris grauis, & iniuriolus. cap. *uni. de consecrat. Eccles.* in 6. & cap. *si motum de consecrat. dist. 1. Suarez. disp. 81. sect. 4. & lib. 3. de relig. t. 1. cap. 2. num. 3.* Aduerte iniuriam percutiōnem, vulnerationem, mutilationem, si contingant absque sanguinis effusione sacrilegia esse; quia sunt contra Ecclesie immunitatem. At Ecclesiam purificatione non indigere, nisi sanguis in magna quantitate effundatur, aut vulnus lethale sit, pluribus firmat Fagund. 2. p. de præcept. Eccles. lib. 4. cap. 4. num. 14. & 16. Secundò. Aduerte alapam, etiam si grauis sit iniuria

iniuria, quia tamen non est inflicto vulneris non pollere Ecclesiam. Suar. *dist. 1. sect. 4.* Item neque percussione narium, etiam si multus sanguis effluat; quia non est gravis percussio; neque insignis iniuria, & ex naribus facilis copia sanguis effluit. Eman. Sa. verbo *Ecclesia. num. 13.* Fagund. 2. p. de *precept. Eccles. lib. 4. cap. 4. num. 18.* Tertio. Polluit Ecclesiam index, si reum in Ecclesia suspendat; quia est actio nimis iniuriola loco sacro. Nauarr. *cum alijs. cap. 25. num. 85. & cap. 27. num. 250.* Fagund. *supra. num. 17.* Quarto. Polluitur Ecclesia per effusionem feminis mortaliter peccaminosa. *cap. vnico. de consecrat. Eccles. in 6. cap. Ecclesia. de consecrat. dist. 1. cap. significasti. de Adulter. cap. si motum. de consecrat. dist. 1.* Dubitant tamen Doctores, an per copulam coniugalem polluitur? Affirmant plures polli. Quia ratione loci facti est peccatum sacrilegij. Sic Plaudan. *4. dist. 18. art. 4. & dist. 31. quest. 3. art. 2.* Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 20. §. 3. Caiet. in *summa. verbo matrimonium. cap. vlt. Atilla verbo debetur. num. 6.* Tolet. *lib. 5. c. 8. num. 14.* Grassi *decis. cap. 48. num. 26.* Valen. *4. dist. 10. gener. quest. 6. p. 2. §. 7.* Alij contra negant polli; quia talis copula illicita non est, siue fiat cum necessitate, siue absque illa; sic *Glossa in cap. Ecclesia. verbo semine. de consecrat. dist. 1. Valq. 1. 2. dist. 98. num. 6.* Eman. Sa. verbo *Ecclesia. num. 14.* Basil. de Leon. *alios referens lib. 10. de matr. cap. 10. num. 13.* Mouentur, quia feminis effusio non potest Ecclesiam pollueri, nisi sit sacrilega, & peccaminosa. At copula maritalis non est sacrilega, & peccaminosa, etiam si absque necessitate fiat. Ergo non polluit Ecclesiam. Minorem probo, quia non est sacrilegia iure naturali, vel diuino, vt de se constat, neque etiam iure positio, nulli enim talis culpa prohibetur seculo scandalo. Nam *textus*, qui adducuntur id non probant. Adducitur enim *textus in c. significasti de Adulteris*, qui de copula clerici cum alterius vxore loquitur. *c. Ecclesia. dist. 68. & de consecrat. dist. 1. & cap. fin. de consecrat. Eccles. solum dicitur maculari vii, vel foemina pollutione*, quod verbum copulam maritalem non significat, Ergo. Neque ex iure positio, nec naturali est sacrilega copula maritalis. Ergo non polluit Ecclesiam. Mihi tamen placet media via procedere? si enim copula necessaria sit alteri coniugum ad vitandum periculum incontinentiae, eo quod diu cogatur in Ecclesia habitare, non est sacrilega, neque per illam polluetur Ecclesia. Secus si ad hunc finem necessaria non sit. Priorem partem probo; quia non est credendum velle Ecclesiam coniugem sic periclitantem suis legibus obligare: esset enim nimis dura obligatio, & periculo peccandi exposita. Secundam partem probo; quia seclusa hac necessitate iure naturali videtur prohibita talis copula in illo loco; est enim illius loci graue vilipendium eo ad actum ita materialiter turpem, sine necessitate vti; ac proinde cum Pontifex dicit feminis effusione polli Ecclesiam, subintelligit de illicito iure naturae, aut certe illam illicitam suo precepto constituit: sic *Sayrus. lib. 5. de censuris. cap. 16. num. 19.* Azor. 1. p. lib. 10. cap. 26. quest. 15. & 3. lib. 31. cap. 31. quest. 3. Suar. 1. de relig. lib. 3. cap. 8. num. 3. *Agid. de sacr. m. quest. 83. art. 3. dub. 1. num. 231.* Sanch. *dist. 15. num. 7. & 12. ubi plures refert.* Quinto. Violatur Ecclesia, si sepeliatur in ea excommunicatus denunciatus, aut clerici manifestus percursor: quia hoc post Concilium Constantiense vitare tenemur, *cap. consuluit. de consecrat. Ecclesia. Sexto.* Si specialiter in ea infidelis, sub quo comprehendit pietum nondum baptizatum, *cap. Ecclesia. 1. & 2. de consecrat. dist. 1.* Dicitur autem his actionibus Ecclesiam polli, quia illis actionibus redditur Ecclesia ita maculata, vt sine noua consecratione, aut benedictione apta non sit, vt in ea diuina celebrentur.

2 Duo tamen ad hunc effectum requiruntur. Primò, vt haec actiones fiant in Ecclesia consecrata, seu ab Episcopo benedicta, & non extra; sic multis relatis Sanch. *lib. 9. de matr. dist. 15. num. 24.* Basil. de Leon. *lib. 10. de matr. cap. 10. num. 3.* Suar. *tom. 3. de Euchar. dist. 81. sect. 4.* Nominè Ecclesiae ad hunc effectum intelligit solum illud spatium, quod est à pavimento Ecclesiae vsque ad rectum, & à summa ara vsque ad parietem oppositum: sic Sanch. *num. 25.* Basil. *num. 3.* Quapropter si aliqua ex his actionibus fiant supra Ecclesiam rectum, vel infra pavementum Ecclesiae, diuinis officiis, aut fidelium sepulturae non deputatum, non dicitur fieri in loco sacro. Idem est, si extra limen Ecclesiae fiat; quia limen est terminus loci sacri, aut iurium profani. Similiter si in turti; vbi cymbala pulsantur, aut in sacristia, aut in cellulis Ecclesiae adherentibus; quia haec non dicuntur locus sacri ad hunc effectum; vt potè quae cum Ecclesia vnium corpus non componunt. Idem existimat dicendum Basil. de Leon. *cap. 10. num. 3.* de cellulis, in quibus multorum confessiones audiuntur, non solum ea parte, qua confessorius addit, sed etiam ex illa parte, qua foeminae ingreditur, quia non videntur cum Ecclesia vnium corpus constitutae, sed quasi ab ea separari. Idem dicit de cellulis, seu tribuis, ex quibus principes sacrum audiunt. Sed certè si intra parietes Ecclesiae, & concauum illius omnes haec cellulae insint, vt ferè semper insint, communis, & vera sententia docet loca sacra esse, & delicta ibidem commissa Ecclesiam pollueri. Sanch. *dist. 15. num. 32.* Dixi, consecrata, seu benedicta, quia sic

regulariter sunt omnes Ecclesiae. Verum si contingat esse aliquam Ecclesiam alicuius monasterij, vel hospitalis, neque ab Episcopo consecrata, aut benedicta, sit tamen sit ab ipso ad publice diuina celebranda deputata, locus sacri est; quia haec autoritaria deputatio benedictioni aequalat. Sic Azor. *tom. 3. lib. 5. cap. 31. quest. 4.* Basil. de Leon. *lib. 10. cap. 10. num. 5.* Sanch. *dist. 15. num. 89.* Item claustrum, cæmeterium, & qui liber alius locus diuinis officiis vel sepeliendis defunctis ab Episcopo deputatus, sub nomine loci sacri comprehenditur. Sanch. *dist. 15. num. 40. & segg. Basil. num. 6. & communis.* Secundo. Ad pollendam Ecclesiam taliterque, quod reconciliatione indigeat, debent supradictae actiones publice fieri, vel per confessionem rei in iudicio, vel per euidentiam facti. Scilicet ergo tali publicatione non manet locus pollutus; colligitur ex *cap. significasti. de Adulter.* & tradit. Nauarr. *cap. 27. num. 251.* Suar. *dist. 81. sect. 4. §. secundo dubitari soler.* Basil. *lib. 10. c. 20. in fine.* Fagund. 2. p. de *precept. lib. 4. c. 4. num. 24.* & alij apud ipsos. Ratio est manifesta; quia benedictio, & consecratio Ecclesiae publica est, publico ergo delicto tolli debet.

3 Hinc ergo oritur grauis dubitatio. An haec actiones, quibus Ecclesia polluitur sint sacrilegia, si occulte fiant? Ratio dubitandi est, quia in tantum videtur sacrilegia esse, in quantum ipsi Ecclesia polluitur. Sed non polluitur Ecclesia, nisi publice sint. Ergo cessante hac publicitate, nullum est sacrilegium, & ita docet expressè Grassi *decis. 1. p. cap. 48. num. 26.* *Agid. de Coninch. de Sacram. quest. 83. art. 3. sub. 1. num. 230.* Ab. Valq. 1. 2. *dist. 98. num. 6.* Basil. de Leon. *lib. 10. de matr. cap. 10. num. 5.* Tolet. *lib. 5. sum. cap. 8. & alij.*

4 Mihi tamen omnino dicendum videtur esse sacrilegia, tamen occulte fiant, sic Nauarr. *sum. c. 16. num. 32. vers. 4.* Thom. Sanch. *plures referens lib. 9. dist. 1. §. num. 11.* Suar. 1. de *relig. lib. 3. cap. 2. num. 7.* Ratio est, quia manere Ecclesiam pollutam effectum est sacrilegij, & quasi poena illius. Ergo non potest esse sacrilegium per ordinem ad illam poenam. Et confirmo, si ob illas actiones Ecclesia interdiceretur, illas actiones peccata, & sacrilegia non essent, qui causant interdictionem, sed potius causant interdictionem, quia sacrilegia sunt. Ergo prius sacrilegium praesupponitur. Deinde si sacrilegium non est, nisi quatenus de facto Ecclesia illis actionibus polluitur, effectus sapè polli Ecclesiam abque sacrilegio. Ponamus namque te commississe homicidium occultè in Ecclesia, postea vero illud confessus fuisti in iudicio. Inquiri quando illud homicidium habet rationem sacrilegij? Nam cum commissum est, tunc non habet; quia non polluit Ecclesiam quando facta est in iudicio illius confessio; tunc non committitur, & tamen tunc polluitur Ecclesia. Ergo polluitur Ecclesia abque sacrilegio. Quapropter dicendum est illas actiones sacrilegia esse, & Ecclesiam pollueri in habitu, vt tamen in actu maneat polluta, debent illae actiones manifestari; imò secundum probabilem sententiam debet sententia declaratoria criminis accedere.

5 Ad rationem dubitandi nego esse sacrilegia, quatenus per ipsas Ecclesias polluitur; sed quia in honorem, & reuerentiam loci sacri prohibitae sunt. Quòd si vrgeret, nullibi inuenitur talis prohibitio. Nam *textus loquentes de hac Ecclesiae pollutione non prohibent actiones, sed effectum pollutionis declarant, & necessitatem reconciliationis indicant. cap. sum. de consecrat. Ecclesia. & cap. vnico. eodem tit. in 6.* Respondet indirectè talem prohibitionem supponi, sicut & iam supponitur in illis textibus Ecclesiam polli, & statuitur reconcilianda esse; sicut enim in illis textibus non expressè ponitur hic effectus pollutionis, sed supponitur antiquitus esse impositum, ita supponitur prohibitionem illarum actionum factam esse.

6 Sed inquires. An haec actiones, quibus Ecclesia polluitur sint sacrilegia; quia prohibitae sunt per Ecclesiam in cultum, & reuerentiam loci sacri; vel quia ex natura rei iniuriolae sunt loco sacro, supposita eius sanctitate?

Et quidem aliquae sunt actiones, quibus Ecclesia polluitur, quae seclusa lege positua prohibent, nullum esse peccatum illas in templo fieri. Haec sunt sepelire excommunicatum, vel paganos; possent enim titulo misericordiae illa cadavera in loco sacro sepeliri absque vilo peccato, sicuti absque vilo peccato sepelitur interdictus, vel suspensus, vel occultus peccator, vel excommunicatus non denunciatus, Suar. 1. de *relig. libro tertio capite secundo ad num. 10.* Quapropter de homicidio, vulnere, effusioneque feminis, est difficulus. An haec actiones sint sacrilegia independentes ab Ecclesiae prohibitione? Ratio difficultatis est. Quia seclusa prohibitione Ecclesiae, arrensola sanctitate loci sacri indecentissimum est in templo coniugalem coitum habere sine necessitate eonerate. Ergo haec indecentia ex sanctitate loci sacri prouenit. Ergo est sacrilegium. Ergo à fortiori est sacrilegium; valueratio, homicidium, feminis humani illiicia effusio. Item vultus diuino cultui dicatis vt ad profanos vsus sacrilegium est, seclusa omni Ecclesiae prohibitione, quod non leuiter colligitur ex illo. Dan. 5. vbi Balthasar punitus fuit ob hanc sacrarum vasorum profanationem. Ergo à fortiori est sacrilegium vti loco sacro

facto ad vsus turpes, & inhonestos. Deinde Paulus 2. Corinth. 11. reprehendit eos, qui in templo manducabant & bibebant communi, & ordinario modo, nihil discernentes inter locum sacrum, & profanum. Ergo à fortiori reprehendendi sunt, si ibidem luxuriantur, fucantur, maledicunt. &c. Denique Christus Dominus vendentes columbas è templo eiecit, vt propter profanatores, Ergo à fortiori eiecit, si ibi peierantes, murmurantes, luxuriantes offendisset. Ergo seclufa omni lege positua omnes hæc actiones sacrilegia sunt, & ita tener relaxus syluest. verbo concessio, i. quæst. 10. Corduba in sum. q. 190. Med. Cod. de consil. quæst. de circumstantiis loci sacri, suar. c. 1. de relig. cap. 7. à num. 6. Subdit tamen hanc malitiam sacrilegij conuenit omnibus peccatis externis commissis in loco sacro, non internis; quia interna peccata non videntur inferre iniuriam loco sacro, vt prope intencibila. Adidique non omnia peccata externa, est mortalia sint, mortalia esse in ratione sacrilegij, sed illa tantum quæ specialem deformitatem cum illo loco habent. Quæ autem hæc sint prud. nis arbitrio relinquunt; dicitque esse optimum signum ad discernendum esse graue sacrilegium, quando graue scandalum generatur. Secus è contra.

7 Nihilominus secluso iure positiuo credo probabilius nullum peccatum in Ecclesia commissum habere specialem malitiam sacrilegij, nisi solum illud peccatum, quo locus sacer conuenitur, & profanatur. Ita Caiet. 2. 2. q. 99. ad 5. dub. voto lib. 2. de iust. quæst. 4. art. 4. Nauarr. in sum. cap. 6. num. 11. Et in cap. consideret. de penit. dist. 5. in princ. num. 9. Et seq. Sanch. lib. 9. de mar. dist. 5. num. 4. Et 5. Bafil. de Leon. lib. 10. cap. 10. num. 9. Valq. 1. 2. dist. 98. num. 4. Et seq. Ioann. Gutier. lib. 1. can. quæst. cap. 31. num. 35. Valen. 2. 2. dist. gener. quæst. 15. p. 1. S. prætera. Incl. Azor. 1. 3. lib. 3. cap. 3. i. quæst. 3. & alij. Mouer. primò; Quia secluso iure positiuo in tantum peccata in Ecclesia commissa possent esse sacrilegia, quatenus eius consecrationi & benedictioni opponuntur. Sed nullum peccatum ex iure nature seclusa lege positua opponitur consecrationi, aut benedictioni; si quidem nullum est, quod consecrationem aut benedictionem tollat seclusa lege positua id statuentem. Ergo nullum est peccatum sacrilegij. Dices opponi sim consecrationis, tamen consecrationem non tollit; cum enim Ecclesia consecrata sit ad Deum laudandum, & honorandum, si ibi dem illum inhonoras, te opponis fini per consecrationem intento. Sed contra, quia inde non inferitur esse speciale sacrilegium. Tum quia laudare Deum in Ecclesia non est speciale præceptum. Et dato esse speciale præceptum, non est speciale præceptum laudandi Deum toto die. Item non videtur speciale præceptum ex consecratione loci, illum non offendendi. Sicut etiam si dies festi instituti sint ad Deum laudandum, & honorandum, non est speciale præceptum contra festorum obseruationem si Deum aliquo peccato offendas. Aliàs omnia peccata die festo commissa speciale habent malitiam sacrilegij, quia opponuntur fini intento in obseruatione festorum, quod est contra communem sententiam. Ergo peccata commissa in Ecclesia, esto sint contra finem per consecrationem intentum, sacrilegia non erunt. Ad rationem enim sacrilegij debebant esse specialiter ob reuerentiam illius loci facti prohibita. Secundo, & præcipue, quia si seclusa lege positua, scilicet, & sanguinis effusio sacrilegium constituit, ob inleceantiam quam in locum sacrum continere videtur, etiam tactus impudici, muturatio, testimonium falsum, alape inlicitio, & cetera omnia peccata sacrilegia debent esse. At in communiori, & ferè omnium sententia hoc generaliter non admittitur. Ergo non est admittendum sacrilegium in illis peccatis pollutentibus Ecclesiam, seclusa lege positua. Quod si concedas omnia illa peccata sacrilegia esse, at non esse in ratione sacrilegij mortalia; quia non videntur grauem iniuriam loci sacri continere; difficilimum est determinare quæ grauem irreuerentiam contineant, quæ non. Cum ergo materia præcepti debet liquida esse, & clara, efficitur sanè sola illa peccata sacrilegia esse, quæ specialem contemptum loci sacri important, quæque speciali præcepto posituo ob reuerentiam loci sacri prohibita sunt. Neque obinde sit qualibet peccata facta in loco sacro non habere aliquam maiorem grauitatem. Habent equidem; sed intra eandem speciem, vt dixit Caiet. statim referendus, sicuti peccata commissa die festo grauiora sunt commissis die feriato, non tamen mutant speciem necessario confrendam, sic Caiet. 1. 2. q. 7. Et 2. 2. quæst. 99. ad 1. dub. Scotus lib. 2. quæst. 4. art. 4. §. sed air. Victor. in sum. quæst. 196. Angles in floribus quæst. 9. in difficultate. An locus sacer in quolibet peccato speciem mutat. Nauarr. in sum. cap. 6. num. 11. Et in cap. consideret. de penitent. dist. 5. in princ. num. 19. Et seq. Tab. Valq. 1. 2. dist. 98. à num. 4. Et seq. Ioann. Gutier. lib. 1. canon. quæst. cap. 31. num. 35. Bafil. de Leon. lib. 10. de mar. cap. 10. num. 9. Sanch. lib. 9. dist. 15. num. 4. Et 5. Valen. 2. 2. dist. 6. generalis. quæst. 15. p. 1. vers. prætera ad eandem speciem. Fagundez 2. p. de præcept. Eccles. lib. 4. cap. 4. num. 10.

8 Neque obstant argumenta pro priore sententia posita. Ad primum respondet Bafil. de Leon. num. 10. actum conjugalem sine necessitate, & exonerare ventrem gratia leuandæ naturæ, non esse sacrilegium, quamuis fiat in loco sacro, præsumi tamen esse, sicuti præsumetur hæreticus, qui in imaginem

spueret, quamuis reuera possit esse sine hæresi. Sed mihi videtur affirmandum vtramque actionem sacrilegium esse; quia locum sacrum vili pendis; si quidem cum, ac si esset vile cubiculum, & bestiarum stabulum, pertractas; si enim pedibus imaginem conculcares, nemini esse potest dubium te graue sacrilegium committere; quia irreuerenter, & turpiter sancta pertractas, sic de loco sacro dicendum videretur. Neque inde fit ad alia peccata muturatio, blasphemiar, testimonij falsi, esse doctrinam extendendam; quia hæc non videntur locum sacrum irreuerenter pertractare. Non enim assumitur locus sacer, vt medium ad illas exercendas, sicuti assumitur in actionibus turpibus, & inhonestis. Et idem videtur dicendum de coniuuantibus in templo, & mercaturam exercentibus ex proposito, esse quidem actiones locum sacrum contempnentes, vel saltem sic præsumi; eaque de causa à templo expelluntur.

PUNCTUM II.

An furtum in loco sacro sit contra reuerentiam illi debitam, & quæ pœna furantibus sit imposita.

- 1 Tripliciter furtum contingit.
- 2 Alter ius ciuile, alter ius canonicum de furantibus in loco sacro loquuntur, sed iuri canonico standum est.
- 3 Probabilius est sacrilegium esse, si non sacrum de sacro surripitur, tamen si ibi depositum non sit.
- 4 Nullus sacrilegus fur excommunicationem contrahit, nisi simul Ecclesiam offingat.
- 5 Si cum furto sacrilegum mixta sit effraçtio Ecclesie, excommunicatione incurritur.
- 6 Pœna ferenda arbitrio iudicis relinquitur, quod arbitrium usque ad pœnam mortis extendi potest.

1 **T**ripliciter furtum contingere potest. Primò, si sacrum de loco sacro furis. Secundo, si sacrum de non sacro. Tertio, si non sacrum de sacro. In præsentem non est sermo quando sacrum de loco non sacro furaris, quia huiusmodi furtum non est contra reuerentiam debitam loco sacro. Solum de primo, & tertio, agendum est.

2 Quia in re aliter ius ciuile, quàm canonicum procedit. Nam ius ciuile solum admittit sacrilegij actionem, quando sacrum de loco sacro furaris leg. Dim. vers. §. ad leg. 1ul. secularis ubi inquit Imperator. Res Priuatorum si in adem sacrum depositæ surreptæ fuerint, furti actionem, non sacrilegij esse; & tradunt ferè omnes Doctores, vt videre est in Iulio Claro in præf. l. sa. sacrilegum, num. 1. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 15. n. 6. Cardin. Tufchus præf. verbo sacrilegium, concl. 6. num. 2. Farinac. de furtis, quæst. 172. num. 5. Dixi ius ciuile non admittit sacrilegij actionem, sed furti, quia ius ciuile non determinat, an sit peccatum sacrilegij; quia ad ipsum non spectat peccatorij species definitio; solum enim definit, an sit sacrilegus, vel vt furtum puniendus sit; sic notauit Suar. 1. 1. de relig. c. 5. n. 2.

Ius vetò canonicum (cui in hac parte standum est) sacrilegium affirmat esse, non solum si sacrum de loco sacro furis, sed etiam si non sacrum de sacro. Habetur exp. quisquis 179. 4. ubi sacrilegium committitur auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, aut sacrum de non sacro, Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 389 à num. 10. Cardin. Tufchus, Decian. & Farinac. supra. Et aij innum. et ab ijsis relati.

3 Limitant autem aliqui Doctores Theologi hanc doctrinam, vt intelligatur de non sacro in loco sacro deposito, aut Ecclesie in custodiam tradito. Secus vetò si accidentaliter ibi existit. Sic Viscona in sum. quæst. 196. Fagundez de præcept. Eccles. 2. p. lib. 4. cap. 4. num. 9. circa finem. Probabile reputat Eiman. Suar. verbo sacrilegium. Azor. 1. p. lib. 2. cap. 27. quæst. 6. Lessius de iust. lib. 2. cap. 45. dub. 3. num. 14. Et quid in quando non sacrum loco sacro custodiendum committitur, res est certa. Tum ob supradictum textum quisquis, qui saltem in hac significatione verificari debet. Tum quia ea quæ Ecclesie custodienda traduntur, Ecclesie sunt, & aliquo modo sacra; ipsaque Ecclesie, vel potius Deo, qui ibidem præest, in sui tutelam suscipit. Fit ergo irreuerentia Ecclesie, & Deo, si ab eius potestate sibi commissum cripias. Quod si non Ecclesie sit traditum, sed causa ibi existat, non videtur specialis irreuerentia loco sacro fieri, potius quàm in aliis peccatis. Cæterum, probabilius confecto cum nuper dictis, reliquisque Doctotibus, sacrilegium committi fortippendo quamcuoque rem, sine in custodiam traditam Ecclesie, siue non. Quia textus in e. quisquis absolute determinat sacrilegium esse, si non sacrum de sacro furis, neque limitat ad non sacrum depositum, & in custodiam traditum. Ergo neque nos limitare debemus; cum hæc limitatio non augeat honorem loci sacri, sed potius diminuat. Item ipse textus expresse videtur loqui de re in Ecclesia existente, etiam si ibi deposita non sit. Inquit enim. Si qui deposita, vel alia quælibet exinde abstuluerint velut sacrilegi canonice sententia subiacent.

4. Pena autem furantium in loco sacro duplex esse potest, alia ipso iure lata, alia ferenda. Si de pena ipso iure lata loquamur; aliqui existimant, quoscumque fures sacrilegos ipso iure excommunicatos esse. Adducitur *c. canon. 12. quæst. 3.* ibi Ecclesiarum Dei violatores autoritate Dei, & iudicio S. Spiritus, à gremio sanctæ matris Ecclesiæ, & consortio totius Christianitatis eliminamus. Item adducitur *c. omnes Ecclesiæ 17. q. 4.* Ibi omnes Ecclesiæ raptores, atque suarum facultatum alienatores à liminibus sanctæ matris Ecclesiæ anathematizatos pellimus, & damnamus. Deinde allegatur *cap. quisquis 17. quæst. 4.* ubi communione priuatur, qui Ecclesiam Dei violauerit, & aliqua sine licentia illius, cui commissa esse dignoscitur, inde abtulerit. In his ergo videtur fures sacrilegos excommunicationi subiectos esse. Cæterum, probabilis est nullum sacrilegum furem ipso iure excommunicatum esse, nisi simul Ecclesiam effringat. Priorem partem, scilicet furem simplicem sacrilegum excommunicatum non esse, docet Suar. *t. 5. de censur. disp. 22. sect. 2. num. 6.* Azor. *1. p. lib. 9. cap. 27. quæst. 13.* Bonac. *disp. 3. de primo decal. præcepto, quæst. 6. p. unica, num. 13.* Probat textus in *cap. ult. de furtis*, ubi qui furatus fuit calicem Ecclesiæ, si non est infamia publica notatus, admittitur ad ordines peracta penitentia, absque vlla absolutione: & in *cap. conquisitio de foro competentis*, dicitur anathemati subiciendos esse inuatores rerum Ecclesiæ, donec satisfecerint. Non est igitur excommunicatio ipso iure lata aduersus eos. Neque supradicti textus contrarij aliquid probant. Nam *cap. canon.* solum modum præscribit excommunicandi, non de facto excommunicat, vt placet Hugo, & Card. ibi. Quod si de facto excommunicationem ferat, cum non sit ille textus alicuius concilij generalis, non videtur pro tota Ecclesia obligare posse, neque pro lege taliter est receptus. *cap. verò omnes Ecclesiæ* non fert excommunicationem; sed approbat excommunicationem, si fiat, vel potius declarat quid cum excommunicatis faciendum est nempe pellendos, & excludendos esse ab Ecclesia. Denique *cap. quisquis* non infert excommunicationem, sed communionis Eucharistiæ priuationem, siquidem paulo inferius, si contumax existat, mandatur à communionem fidelium priuari.

5. Verum si cum furto sacrilego mixta sit extractio Ecclesiæ, communis sententia affirmat excommunicationem incurrere, ex *cap. conquisitio de sententia excommunicat.* ubi aduersus quosdam, qui Ecclesias confregerunt, easque spoliare non dubitauerunt, dicitur, *Mandamus, quatenus si est ita, memoratos sacrilegos excommunicatos nunciatis, & factis sic excommunicatos archiepis emittari, donec passis iniuria congruè satisfecerint, & damna pro eis data restituant.* Et cum litteræ vestræ res vultis acem continentibus, Apostolico se conspectui representent. Et licet in huiusmodi textu non videatur ferri excommunicatio, sed iam lata & incurta mandati, vt publicetur, vt constat ex illis verbis, *mandamus, quatenus si est ita, memoratos sacrilegos excommunicatos nunciatis.* Quæ verba non ad ipsos delinquentes, sed ad iudices diriguntur. Nihilominus, quia non potest quis excommunicatus nunciari, quin prius excommunicatus sit, fit sane ex illo textu colligi, ipsos taliter delinquentes excommunicatos esse, siue illa excommunicatio ex illo textu, siue ex alio antecedenti habeatur. Probabilis tamen credo ex illo textu haberi, quia ille textus, non solum mandat denunciari excommunicatos sic delinquentes, sed implicite, & virtute eos excommunicat, facit enim hunc sensum. Mandamus, quatenus si ita est, memoratos sacrilegos, quos ex nunc excommunicamus, excommunicatos nunciatis; sic Suar. *t. 5. de censur. disp. 21. sect. 2. à num. 6.* Azor. *1. p. lib. 9. cap. 27. quæst. 12.* Bonac. *disp. 3. de primo decal. præcepto, quæst. 6. p. unica, num. 12.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. num. 14.* Grassis *1. p. lib. 2. cap. 28. num. 12.* & alij ab eisdem relati. Aduerto tamen ad hanc excommunicationem incurrendam duplicem actionem requiri, quarum vna deficiente, vel in suo genere leui existente cessat excommunicatio. Requiritur ergo fractio Ecclesiæ, & illius spoliatio; quia vtraque actio in *cap. conquisitio* apponitur. Vnde si illam Ecclesiam ab aliis perforatam spoliis, vel illam spoliis absque violento ingressu, nullam censuram incurrit: sic Doctores supra relati. Secundò, aduerto hanc excommunicationem non esse reseruatam, quousque denunciata non sit; quia post denunciationem dicitur, debere se Pontifici presentare; sic Suar. & Bonac. *supra, & Tolet. cap. 35. num. 8.* Lessius *lib. 2. cap. 45. dub. 4. num. 21. & 22.*

6. Quod si de pena ferenda sermo sit, communis sententia Doctorum est esse arbitrariam pro conditione furti, & qualitate personarum ex *leg. 4. §. mandatis autem, ff. Ad leg. lul. Peculatus, & ibi glossa, & plurius exornat Anton. hom. cap. 5. de furtis num. 11.* Clarus. *pract. §. sacrilegium, num. 4. in princ.* Decian. *tract. crimin. lib. 6. c. 33.* Rub. *de penis sacrilegij, à num. 5.* Menoch. *lib. 2. de arbitrar. casu 389. à num. 2.* Diaz. *pract. cap. 87. num. 3.* Farinac. *7. p. de furtis, quæst. 17. 2. à num. 11.* Hoc tamen arbitrium potest index extendere vsque ad penam mortis, vt manifestè constat ex *leg. sacrilegij penam, ff. Ad leg. lul. Peculatus, ff. ibi sacrilegij penam* debet procul pro qualitate personarum, proque rei conditione, & temporis, & ætatis, & sexus, vel tenerius, vel clemensius statuere, & seio multos ad bestias damnasse sacrilegos, nonnullos etiam viuos exulisse,

alios verò in furca suspendisse. Decian. Farinac. Clams, & Menoch. *supra.* Et certe sacrilegium, ubi res facta de loco furripitur, regulariter pena mortis puniendum est, nisi leuitas furti, & ætas minor delinquentis obligent penam minorem, vt bene comprobatur Menoch. à num. 4. & Farinac. num. 25.

PUNCTVM III.

An actiones forenses secularium iudiciorum obtineant reuerentiæ debitæ locis sacris?

1. Certum est obtinere.
2. Non licet iudicibus secularibus extra necessitatem summariam informationem facere in Ecclesia, etiam illorum, qui ad illam conuenerunt.
3. Processus, & sententia iudicis Ecclesiastici non prohibetur illi fieri.

1. Constat obtinere, esse grauem culpam locis sacris vt ad illarum exercitum ex *cap. deest, de immunit. Ecclesiar. in 6.* vbi Gregor. X. inquit. *Omnia in Ecclesiis secularium iudiciorum strepitus conuulsi, nulla inibi causa per laicos maxime criminalis agitur, sine loca eadem à laicorum cognitionibus aliena.* Quæ verba textus cum eodem tenore prolata sint, ac alia plura in eodem capite verita: quæ si fiant, non videntur grauem culpam sacrilegij continere. At cum statim subiungat textus. *Processus iudicium secularium, ac specialiter prolata sententias in eisdem locis omni robore firmitatis carere debere, efficitur sane culpam sacrilegij committi grauem, si ibi tales actus exerceas, & ita tenet Suar. r. 1. de relig. lib. 3. cap. 4. à num. 12.*

2. Ex quo inferitur non licere iudicibus secularibus summariam informationem facere in Ecclesia, eiusve cœmeterio. An illic conuenerint gaudeant immunitate, quia illic iudicialia informatio, tamen non fit actus perfectus, quia non fit cum citatione partis: est tamen inchoatus, & eiusdem rationis, ac proinde sub eadem prohibitionem contineri debet. Sic Nauarr. *de orat. hor. quæst. canon. cap. 5. num. 49.* Quod tamen intelligendum est seculis necessitate, illa enim posita, sicut licet fit actus iudicialis in Ecclesia, ita etiam fit valde.

3. Dixi prohibitum esse omnem strepitum iudiciorum secularium, vt tacite infinuarem non prohiberi processum, & sententias à iudicibus Ecclesiasticis, quia hæc presumuntur pietatem concernere. Tum quia hic est fauor factus Ecclesiæ ministeris, & ita tenet glossa communiter recepta in *cap. deest, verbo secularium, & cap. 1. cap. cum in Ecclesiis de immunit. Ecclesiar. cap. relinq. de custodia Eucharistiæ, & tradit Nauarr. cap. 55. de orat. hor. canon. num. 36. & 44.* Ex his inferitur quid dicendum sit de aliis actionibus, quæ esto similitudinem habent cum placito, strepitus iudiciali, iudicialis actus non sunt. Dicendum ergo est, non esse prohibitas ex vi huius decreti, quia non est extendenda lex ultra verborum proprietatem. Quapropter non est prohibendum exercitum voluntarie iurisdictionis secularis, vt dispensatio electio, presentatio, & similia, Suar. *t. 1. de relig. lib. 3. de reuer. debita locis sacris, cap. 4. num. 13.* cum Panoimit & Syluest. Idem est de collatione gradus doctoratus, & similia, etiamsi autoritate regia concedatur; quia non est actus iurisdictionis contentiose, sed voluntarie; & ad pietatem conducent, Nauarr. *cap. 5. de orat. n. 37.* Suar. num. 15. Per accidens fieri potest illicita, si cum strepitu, & tumultu chorearum, & ludorum diuina perturbantur conferratur, Suar. & Nauarr. *supra.*

PUNCTVM IV.

An concilia, confabulationes, contractus politici, & similia prohibeantur fieri in loco sacro?

1. Non esse horum rigorosam prohibitionem, nisi scandalum adsit, & notabilior diuina impediatur, plures Doctores censent.
2. Probabilis est esse præceptum Ecclesiasticum de illorum citatione.
3. Explicatur prohibita in *cap. deest, de immunit. Ecclesiar. in 6.*

1. Tota difficultas est in explicatione textus in *c. deest, de immunit. Ecclesiar. in 6.* vbi omnes hæc actiones prohibentur. Dubium tamen est; an vera, & rigorosa sit prohibitio? Plures Doctores existimant non esse, atque ita illorum transgressionem mortalem non esse, nisi ex contemptu, vel cum notabili impedimento diuinarum officiorum fiat: sic Nauarr. *de orat. & hor. canon. cap. 5. num. 42.* Angel. *verbo immunitatis, num. 5.* Tabiena eodem, & Syluest. *quæst. 2. num. 5.* Mauerit, qui in *supradicto cap. deest*, nullum est verbum præceptum respectu

respectu subditorum, sed solum quid conueniens sit ibidem fieri, declaratur. *Cessant*, inquit, *confabulationes, cessant rursus, cessant negotiationes, cessant parlamenta*, qui modus dicendi non videtur preceptum conuenire. Quod si ita in *s. ordinarij* subiungitur, ut *ordinarij suscipienda suscipiant, et interdita complerent*, quae videtur iam supponi ibidem aliqua interdita, siquidem mandatur ordinariis, ut ad eorum obseruationem compescant. Respondere potest interdita esse, non precepto, sed directione, sicuti in religionibus contingit plura esse religiosi interdita ex regula, non ex precepto. Deinde, & efficacius, si omnia illa, quae in supradicto cap. interduntur, ex lege obligantur essent interdita, sequeretur obligatum esse confiteri circumstantiam loci facti eum, qui verba turpia, foeda, & alia similia ibi haberet, conueniens autem non admittitur communiter: solum enim ea quae polluant Ecclesiam in materia luxuriae, habent circumstantiam sacrilegij necessarii consentandam, ut dictum est p. 2. Ergo.

2. Nihilominus probabilius censo quae ibi interduntur, esse sub precepto interdita. Quia textus praecipit ordinariis, ut subditos compescant auctoritate illius Canonis ad illa vitanda: si autem ille Canon vim coactiuam non haberet, non posset ordinarij auctoritate illius subditos per censuras compescere. Quae ratio apud me est satis efficax, & ita tenet cum glossa in *supradicto* cap. Suar. t. 1. de relig. lib. 3. cap. 6. num. 3. Neque obicit contrarium fundamentum. Nam licet non sint verba praecipit in actu signato, sunt tamen in actu exercitio; siquidem verbo imperatio prohibetur. Ad confirmationem dicimus non omnia quae illo cap. prohibentur sub graui peccato prohiberi, sed aliqua sub veniali, quia materia pleuiter laedit sanctitatem loci facti. Quae autem haec sint iam explico.

3. Primo enim prohibentur ibi seditio, conclamatio, & impetus. Inquit enim textus: *Nullus in loco eisdem, in quibus cum pace, ac quiete vota conueniunt celebrare, seditionem exciet, conclamationem moueat, impetumve committat*. Haec ergo; si de proprijs seditione, & ei adiunctis intelligatur, non est dubium esse mortales; quia si seditio facta extra Ecclesiam hanc continet grauiorem, punita in Ecclesia, hanc, & sacrilegij grauitatem habebit. Tum quia supradicto textu est prohibita. Tum quia graue scandalum generat, grauitate officij diuina perturbat, & ita docet Suar. lib. 3. cap. 6. num. 4. Verum si nomine conclamationis, & impetus ut pudia, choreas, & representationes intelligas, cum Nauarr. cap. 5. de orat. a num. 25. Videndum, est an sint inhonestae, scandalosae, vel diuina officia grauitate perturbantes, quia tunc peccatum mortale erit ob has circumstantias, ut probat etiam textus in cap. cum decet. de vita, & honestate clericorum. Secus vero, si honestae, & pia sint; quia tunc non prohibentur, ut ex supradicto cap. cum decet. conitar, & tradit glossa, & Panormit. ibi Nauarr. & Suar. supra. Secundo prohibentur vniuersitatum, & societatum quatuordecim concilia, conuentiones, & publica parlamenta. Subintelligendum est de rebus politicis, & profanis; nam concilia de his, quae ad pacem, & pietatem spectant, non intelliguntur ibidem prohibita; sic Ioann. And. & Panormit. ibidem, & tradit Nauarr. dicto cap. 5. num. 32. & 37. in fine. Suar. cap. 4. num. 16. & cap. 6. num. 5. Quod si concilia sint pure politica, & propter aliquam commoditatem ibi celebrantur, peccata mortalia non erunt, secluso scandalo, contempitu, violentia, & graui perturbatione diuinorum officiorum, Suar. dicto cap. 6. numero quinto.

Tertio, prohibentur vana, & multo fortius foeda, & profana colloquia, & confabulationes quaelibet; haec, inquam, ob huiusmodi prohibitionem sacrilegium continent, si in se peccata mortalia sint; quia ob reuerentiam loci sacri specialiter prohibentur. Confabulationes honestae, si extra tempus diuinorum officiorum habeantur, non credo ibidem prohiberi; alias dicendum esset peccate venialiter eos qui extra tempus diuinorum officiorum in Ecclesijs de rebus honestis colloquuntur, quod nimis durum esset. Quapropter Suar. dicto cap. 6. num. 6. affirmat ibi prohiberi solum colloquia oeciosa, vel alias mala, adhaec, & quae diuinorum celebrationem perturbant.

Quarto, prohibentur negotiationes, & praecipue nundinarum, in quibus verbis satis constat prohibitos esse quoslibet contractus emptiois, & venditionis vsum politicum respicientes. Non tamen credo semper grauem culpam ibi interuenire, sed quando adest negotiatio, hoc est expositio ad plures contrahendum, uociferatione, contrahatione, & tumultu quia haec turbat officia diuina, & fraudibus est exposita, & Ecclesiam Dei multum profanat; quod satis constat ex exemplo Christi vendentes in templo grauitate reprehendentes. Ex his inferitur quid dicendum sit de vendendis candelis, & alia pietati fidelium inferentia: Credo si in templo vendantur permanentes, & quasi apposita mensa non excusari a peccato, & tradit Nauarr. cap. 5. de orat. num. 36. etiam contra tenet Antonin. Caiet. Syluest. & alij relati ab eodem Nauarr. ibi: quorum opinionionem ipse approbat, si a clericis vel religiosi venduntur eo fine praecipue, ut emptores satisfaciant luxu pie deuotioni, quae non videtur firma excusationis ratio; efficacior erit, si quasi per transitum ibi vendantur. At si in exmercio, vel ad potam templi, sine strepitu verborum, & contentione pretij, horum

venditio celebretur, credo licere: tum ob consuetudinem; tum quia cessat ratio prohibitionis, quae est diuinorum perturbatio, & loci facti profanatio; Nauarr. supra, Suar. 3. t. de Euchar. disp. 8. sect. 8. vers. secundo, Fagund. 2. p. de precept. lib. 4. cap. 4. num. 10. An vero horum venditio graue sit peccatum ex perturbatione diuinorum officiorum, & ex modo vendendi detumendum est. Existimo namque quod Ecclesia per se, & ex instituto ad venditionem eligatur, graue peccatum esse, quia indifferens est domum Dei fieri domum negotiationis; & ex scandalo si addit, delendum est, ut diximus.

Quinto, prohibetur fori cuiuscunque tumultus: Sub quibus verbis aliqui existimant comprehendi quamlibet agitationem causarum iudicialium, sed immerito; quia id in sequentibus verbis prohibetur, cum dicitur: *Omnia in eis*, scilicet Ecclesijs, & exmercijs, *secularium iudiciorum strepitus conuulsar*. Quapropter illa verba explicant, & extendunt antecedentia; prohibent enim omnem negotiationem, praecipue nundinarum, & subdit: *ac fori cuiuscunque tumultum*, quasi diceret, cesset tumultus, qui in foro contrahendo interuenire solet. Quare omnis contractus emptiois, & venditionis illis verbis prohibetur; Nauarr. cap. 5. de orat. num. 46.

Sed dubium est, an contractus, si ab Ecclesiasticis celebrentur, sint prohibiti. Videntur quidem esse. Tum quia prohibetur fori cuiuscunque tumultus. Ergo tam tumultus ab Ecclesiastico, quam a seculari factus. Tum quia Ecclesiastici arctius obligantur, quam saeculares tempis exhibere reuerentiam. Haec rationes meo iudicio conuincunt debere Ecclesiasticos in his locis cessare a contractibus profanis. At si contractus de rebus Ecclesiasticis sint, credo non obligari ab his abstinere, nisi quatenus diuinis officiis esse possunt impedimenta. Si enim prolatio sententiae Ecclesiasticae in *supradicto* cap. non prohibetur, neque contractus Ecclesiastici prohiberi debent. Nauarr. cap. 5. de orat. num. 37. Vnum tamen est omnino certum, contractus in Ecclesijs celebratos siue ab Ecclesiasticis, siue a laicis validos esse; quia in *supradicto* cap. decet, solum processus, & sententia saecularium iudicium irritantur, contractus vero nulla fit irritatio, tamen prohibentur: ita tenet glossa communiter recepta in dicto cap. decet, verbo processus, Panormit. num. 6. & 7. Syluest. verbo immunitas 1. num. 3. & 4. Nauarr. cap. 5. de orat. num. 37. Suar. t. 1. lib. 3. cap. 4. num. 18. Sexto in cap. relinquitur de custodia Eucharistiae. Ob reuerentiam locis sacris debitam prohibetur, ne in Ecclesijs admittantur suppellectilia, tam clericorum, quam saecularium custodienda, nisi propter hostiles incurias, aut incendia repentina, seu alias necessitates urgentes, ad eas oporteat habere refugium. Circa quam prohibitionem aduertit bene Suar. cap. 6. in princ. de sola Ecclesia rigorose sumptu intelligi debere, non de sacristia, aut alijs locis annexis. Secundo, aduertat regulariter non esse haec peccata mortalia, nisi excessus tantus fuerit, ut notabiliter impediatur Ecclesia, vel faderet, aut contemni videatur, quod satis colligitur ex principio textus, ubi inquit Innocent. III. *Relinquitur nolumus incorruptum, quod quidam clerici Ecclesias sic exponant suppellectilibus proprijs, & etiam alienis, ut potius domus laicis quam Dei basilica videantur*.

PUNCTUM V.

An contra reuerentiam debitam loco facto sit illuc confugientes vi extrahere?

1. Iure canonico, & ciuili grauissima irreuerentia fit his locis, si illuc confugientes, ne securi existant, vi aut fraude extrahantur.
2. Iure naturali, aut diuino non est firmata haec immunitas.
3. Late haec immunitas locis sacris concessa explicanda est.
4. Interpretatio facienda est iuxta ius canonicum.
5. Consuetudine tolli, vel diminui potest haec immunitas.
6. Debet tamen esse legitime praescripta post concilium, & constitutionem Greg.

1. Regula est iure canonico, & ciuili stabilita, & ab omnibus recepta, grauissimam irreuerentiam fieri locis sacris, si illuc confugientes, ut securi existant, vi aut fraude extrahantur. Ex iure canonico textus est expressus in cap. inter alia, de immunit. Ecclesiae: ibi, si liber, quantumcumque graui maleficia perpetraverit, non est violenter ab Ecclesia extrahendus. Idem probatur ex cap. frater, cap. minor, cap. veum, cap. desiniuit, cap. id constituimus, & alij 17. q. 4. & nouissime a Trident. confirmata est cap. 20. sess. 21. & a Gregor. XVI. in sua constitutione, quae incipit, cum alias nonnulli praedecessores nostri, edita 28. Maij. anno 1591. quanquam ad verbum referre Bonac. disp. 3. de primo decal. praepro. q. 7. in princ. ubi tota haec materia immunitatis latissime expenditur, & licet Ioann. Guetier. praes. quae. ciuili. lib. 3. q. 1. num. 36. fortiter contendit supradictam constitutionem non habere vim nisi in illis locis, & prouincijs, in quibus aliqua priuilegia immunitatem Ecclesiasticam

fiaticam derogantia concessa erant, ut videtur colligi ex principio constitutionis, nullo modo est audiendus. Tum quia est contra communem sententiam Doctorum post dictam constitutionem scribentium, qui omnes generaliter illam explicant, & in omni loco obligare affirmant. Tum quia eius sententia obstat manifestis verbis supradictae constitutionis. Inquit enim Pontifex, se velle, quando praesens temporum calamitas, & nimia peruersorum hominum malitia exposcit aliquid permittere circa immunitatem Ecclesiarum, ultra id quod à sacris canonibus est prescriptum; & ita notavit Farinac. in append. de immunit. Ecclesiast. cap. 2. num. 8. Ex iure civili constat ex toto tract. Cod. de his, qui ad Ecclesias confugiunt, specialiter leg. 2. ibi sancimus nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugiunt abducere. Ratio huius concessionis est. Tum ut fideles maiorem respectum in locos sacros concipiant, maiorique cum reuerentia ibi assistant. Neque inde fit, ut aliqui heretici contendunt, Ecclesiam hoc privilegio fieri speluncam latronum. Tum quia ibi delinquentes non defendit. Tum quia ius defensionis non fouet delicta, sed misericordiam delinquentibus concedit. Tum ob alias rationes, quas eruditè congerit Decian. tract. crimin. lib. 6. n. 2. praecipue num. 7. & Conf. 80. num. 12. & 13. lib. 3. Ioann. Guierri. pract. quæst. civil. lib. 3. q. 5. num. 9. Anast. Germ. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. num. 15. & seq.

2 Dixi hanc reuerentiam & immunitatem iure canonico, & civili stabilitam esse, ut tacite insinuare iure naturali, aut diuino non esse firmatam, sic Couar. lib. 2. var. resolut. cap. 20. num. 1. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 25. num. 2. Suar. i. 1. de relig. lib. 3. cap. 8. num. 9. Alexand. Ambrosius de immunit. cap. 1. num. 3. Bonac. disp. 3. de primo decal. praecipio quæst. 7. §. 1. n. 2. Ludouic. Peguer. in pract. crim. cap. 26. num. 1. Bouad. Polina. lib. 2. cap. 14. à num. 3. Prior pars, scilicet iure naturali hanc immunitatem non haberi, constat. Tum quia ius naturale dicitur delinquentem puniendum esse, & non tamen dicitur ad templum confugiendum inde extrahendum non esse. Nam si hoc diceret, in omnibus delictis aequè procederet, neque posset Ecclesia vnum delinquentem defendere, alio non defenso. Tum quia actio extrahendi delinquentes ab Ecclesia, ita ut punitioni debeat subiciantur ex se iusta est, cum ad iustum finem ordinetur, & necessaria, cum abque illa puniatio debita obtineri non possit. Ergo ex se non credit in contemptum loci sacri. Ergo secluso iure positivo ex iure naturali, debita non est hæc immunitas delinquentium. Secunda pars etiam constat. Tum quia in lege gratiæ nullum habetur præceptum positium præter ea, quæ ad sacramentorum administrationem, & receptionem pertinent. Tum quia hæc immunitas pro varietate temporum varias recipit mutationes; quos enim delinquentes vno tempore Ecclesia defendit, alio tempore puniendos tradit. Ergo signum est iure diuino stabilitam non esse. Neque obstat templo veteris legis hanc immunitatem esse à Deo concessam. Nam (præterquam quod hoc sub lite est) privilegium illi templo concessum ad nostra templa non extenditur; cum illo enim templo finium fuit. Neque etiam obstat dicitur in Trident. sess. 25. cap. 20. Ecclesiarum & personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus esse constitutam: quia verbum illud Dei ordinatione non indicat legem à solo Deo manantem, sed indicat Dei instinctu, & voluntate factam esse.

3 Sed inquires primò: An hæc immunitas latè interpretanda sit? Couar. lib. 2. cap. 20. num. 4. vers. secundum, in fine. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 25. num. 14. & c. 28. num. 6. in fine, & c. 29. n. 1. existimant stricte interpretandam esse. Tum quia derogat ius commune, imò & naturale quo cauetur delicta non debere manere impunita. Tum quia hac immunitate freti, audaciores redduntur improbi ad crimina committenda. Tum quia Ecclesia non sceleratis fauere intendit, sed miseris, & casu delinquentibus misericordiam concedere. Nihilominus retinenda est communis sententia affirmans hanc immunitatem delinquentibus concessam latè esse explicandam. Tum quia est causa pia, & fauorabilis Ecclesiarum. Tum quia est privilegium per modum legis in iure communi insertum, quod latam recipit interpretationem. Tum quia nemini in particulari præiudicat: sic Alexand. Ambrosii. de immunit. Eccles. cap. 10. num. 7. vers. ac etiam, Marc. Anton. Henuens. pract. Archiepiscop. cap. 22. num. 2. in fine, Marian. Italia. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 2. §. unico, num. 1. Farinac. in append. immunit. cap. 2. num. 21. Decian. sibi contrarius Conf. 10. num. 19. & 22. lib. 3.

4 Inquires secundò: An interpretatio faciendâ sit iuxta ius civile, vel canonicum, quando non reperitur extra loca Ecclesiarum in terris imperij ius civile attendendum esse? sic Addition. ad Angel. de maleficiis verbo quod forma publica. num. 59. lit. B. Algat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 3. num. 5. & alij relati à Deciano, conf. 80. num. 3. lib. 3. Moueri possunt quia in pluribus decretis Pontificiis, præcipue cap. inter alia de immunit. Eccles. & cap. id constituimus 17. quæst. 4. leges civiles de immunitate Ecclesiarum loquentes approbantur. Ergo saltem approbandæ sunt pro terris imperij, & pro iudiciis secularibus auctoritatem iudicandi ab alio, quam à Pontifice recipien-

tibus. Dicendum tamen est vbi libet ius canonicum seruandum esse; Tum quia hæc est materia Ecclesiastica, in qua ius civile nullam iurisdictionem habet, nisi ad fouendam dispositionem iuris canonici. Tum quia Ecclesia semper fuit exempta à iurisdictione Principis secularis, & Pontificiis legibus subiecta. Tum quia iudex Ecclesiasticus compellere potest seculares iudices, ut leges canonicas suum forum respicientes seruent. cap. 2. de foro competent. in 6. & cap. decernimus de sentent. excommunicat. eodem lib. & in eodem. 1. de pœnit. remiss. & ita traxit Decian. tract. crimin. l. 6. c. 25. num. 6. Alexand. conf. 145. num. 2. & num. 20. l. 7. Ludouic. Peguer. pract. crim. cap. 26. num. 6. Farinac. in append. de immunit. cap. 2. num. 28. & num. 31. & de carceribus, & carceratis, quæst. 28. & 6. Aduenit bene cum Deciano nuper relato, si dubium aliquod suboritur super interpretatione iuris canonici, illam interpretationem sequendam esse, quæ cum iure civili concuniat, & merito, quia iure iuris conuenit decet, iurimum correctio quoad fieri possit vitanda. Hæc tamen declaratio, & interpretatio à iudice Ecclesiastico, non seculari faciendâ est, quia materia est Ecclesiastica, Farinac. supra.

5 Inquires terciò: An hæc immunitas loci sacri consuetudine tolli, vel diminui possit. Constat ex dictis de consuetudine diminui, tollique posse, si consuetudo legitime præscripta sit, habeatque omnes qualitates requisitas in cap. fin. de Consuetud. quasque tract. de legib. latè explicamus. Quia à iure positivo, & non diuino, nec naturali introducta est. Sed an de facto diminuta sit? Plures Doctores affirmant. At bas in cap. inter alia de immunit. Eccles. num. 13. ante finem. vers. Et ipsa puto verissima. Oldradus conf. 54. num. 2. Couar. lib. 2. var. cap. 20. per totum, præcipue num. 5. Et probant, quia pluribus locis consuetudine receptum est simpliciter fures immunitate Ecclesiastica non gaudere, neque securos existere, si ad Ecclesiam, vel eius cæmeterium non confugiant, etiam intra 30. passus existant.

6 Dicendum ergo est omnes consuetudines ante concilium Tridentinum, & constitutionem Gregorij statutas aduersus immunitatem Ecclesiasticam, sublatis omnino esse per concilium dicta sess. 25. cap. 20. & supradictam constitutionem Gregorij, ut ex iplo textu constat, & tradit Franciscus Leo in thesauris fore Ecclesiast. l. p. cap. 13. num. 27. & 28. Alexand. Ambrosius de immunit. Eccles. cap. 1. num. 11. & 12. Marian. Italia. in tract. de immunit. lib. 1. cap. 6. in princ. pluribus firmat, Farinac. in appendice de immunit. cap. 2. num. 5. & de carcer. & carceratis, quæst. 28. num. 74. Quapropter videndum est, an post dictam constitutionem Gregorij & Trident. aliqua consuetudo legitime stabilita sit, aliàs ius commune non derogabit. Item non est præsumenda consuetudo, cum sit quid facti, nisi legitime probetur: neque credendum est Doctoribus de consuetudine restantibus extra locum vbi versari sunt. Farinac. dicto cap. 2. n. 8. & pluribus relatis, quæst. 28. num. 18.

PUNCTVM VI.

Quibus locis sacris hæc reuerentia immunitatis debeatur.

- 1 Ecclesis auctoritate Episcopi erectis debetur.
- 2 Non est necesse in eis sanctissimum Eucharistiæ sacramentum permanenter esse.
- 3 Neque item est necesse diuina celebrari.
- 4 Extenditur hæc immunitas ad Ecclesias nondum perfecte constructas.
- 5 Item extenditur ad Ecclesiam interdiciam.
- 6 Item ad Ecclesiam pollutam.
- 7 Ad Ecclesiam dirutam, seu destructam extenditur, modo non sit diruta auctoritate Episcopi, aut sine ipse reedificatiua.
- 8 Extenditur quoad totam fabricam Ecclesiarum.
- 9 Confugiens ad portas Ecclesiarum clauso immunitate gaudet.
- 10 Extenditur ad Claustrum, porticum, ambitum, dormitorium.
- 11 Non solum ad Ecclesiam, sed etiam ad illius confines extenditur immunitas.
- 12 Qua ratione hi confines intelligendi sunt.
- 13 Limitanda est hæc doctrina, ut procedat in Ecclesia, quæ sunt extra muros, non intra.
- 14 Item ut procedat de eo, qui iam ad Ecclesiam confugit.
- 15 Hoc privilegium 30. passus de iure communi intelligendum est. Secus de consuetudine.
- 16 Extenditur immunitas ad cæmeterium Ecclesiarum.
- 17 Item ad hospitale auctoritate Episcopi erectum.
- 18 Item ad domus, seu conuentus religiosorum, secundum totum illud quod septum est.
- 19 Item ad oratorium extenditur, si auctoritate Episcopi erectum sit.
- 20 Domus Episcopi hæc gaudet immunitate, modo non distet ab Ecclesia 40. passus.

- 21 Si capellam habet, tamen si distet 40. passus, hac gaudet immunitate.
- 22 Si circa capella probabile est non gaudere hac immunitate, si distet 40. passus. Probabilis est oppositum spectato iuris rigore, secus conuersudine.
- 23 Domus illustriſſimorum Cardinalium non videntur hac immunitate gaudere.
- 24 Tabernaculo Eucharistia, seu sacerdoti illam portanti debeat ut ne hoc immunitas? Aliquibus placet. Non est privilegium iure fundatum; spectanda conuersudine.
- 25 Status principum non est hac immunitas sacra concessa.

1 Constat Ecclesis auctoritate Episcopi et ceteris hanc reuerentiam debere, etiam si consecrate non sint ex expressa declaratione textus in cap. Ecclesia, de immunit. Eccl. siarum, ibi, Ecclesia, in qua diuina mysteria celebrantur, hiet adhuc non existerit consecrata, nullo iure privilegium immunitatis adiungitur, quia obsequiis diuinis dedicata, nullis sunt temerariis ausibus profananda Sic ferè omnes Doctores, quos in re clara referre omitto.

2 Duplex tamen conditionem aliqui requirunt. Prima, vt in ea sanctissima Eucharistia seruetur, sic Couat. lib. 2. var. c. 20. n. 4. Anasil. Geimon. de sacrorum in munit. lib. 2. cap. 16. n. 6. Tusch. pract. conel. verbo Ecclesia, conel. 9. num. 19. vbi relato Claro testatur sic ex consuetudine in pluribus locis seruari. Ratio esse potest; quia propter hoc sacratissimum mysterium est hac immunitas instituta. Verum hæc conditio necessaria non est; Tum quia in suprad. cap. Ecclesia, & in aliis textibus de immunitate loquentibus non expostulatur. Tum quia ratio concedendi hanc immunitatem non est continua Christi sacramentalis presentia, sed quod talis locus destinatus sit auctoritate Episcopi ad diuina ibidem celebranda, & ita tenet Farin. q. 28. n. 3. & in append. de immunit. cap. 17. n. 254.

3 Secunda conditionem expostulat, vt in ea diuina celebrantur, sic glossa verbo celebrantur, & ibi Zabarella Buttrius num. 2. c. 3. Innocent. in cap. inter alia de immunit. Eccl. verbo ad Ecclesiam, & ibi Hostiens. Decian. tract. crim. lib. 6. c. 24. n. 24. Alexand. Ambros. de immunit. Eccl. c. 10. n. 2. vers. quod sacratissimum Mouerunt ex dicto c. Ecclesia, ibi enim dicitur, non ad hanc immunitatis privilegium Ecclesia, in qua diuina mysteria celebrantur. Ergo à contrario sensu adimi debet hoc privilegium Ecclesie, in qua diuina non celebrantur. Quouisque hæc diuina celebrantur, non videtur Ecclesia, quæ neque consecrata, nec benedicta est, diuinis obsequiis dicata esse. Ceterum, neque hæc conditio necessaria est, sed eo ipso, quo Ecclesia auctoritate Episcopi primam lapidem ibidem ponens constructa fuerit, gaudet hac immunitate, sic Ioann. Azor. in sit. moral. p. 2. lib. 9. ad num. 2. & seqq. Anast. Germon. de sacrorum in munit. lib. 1. cap. 16. num. 23. & seqq. pluribus firmat. Farinac. q. 28. n. 34. & in append. de immunit. cap. 17. num. 258. Bonac. disp. 3. de primo decal. precepto, q. 7. n. 2. Suar. lib. 3. cap. 9. n. 2. Ratio est. Tum quia hic est locus religiosus diuinis obsequiis dicatus. Quod verò in ea diuina non celebrantur, per accidens est, sufficit quod celebrari possint. Tum quia ex hac apertudine Ecclesia nominatur, vel saltem locus religiosus dicitur. Tum quia in c. ad hac de Religiosis domibus, Hostiensis auctoritate Episcopi ad sacrum vltimum destinatum, ita est locus sacer, & religiosus, vt non possit profanis visibus deferri. Ergo etiam Ecclesia sic dicata. Tum denique, quia si talis Ecclesia polluta fuerit sanguinis, vel seminis effusione reconciliatione indiget, vt probat textus in cap. si Ecclesia, de Consecrat. Ecclesia. Ergo erat locus sacer. Ergo gaudet immunitate.

4 Hæc doctrina extenditur primò ad Ecclesiam non perfecte constructam; quia ab eo puncto, quo auctoritate Episcopi cepit constructi, dicitur locus diuinis obsequiis dicatus, & immunitate gaudet, sic Abb. in c. Ecclesia, de immunit. Eccl. num. 5. Anchar. num. 1. Farinac. in append. de immunit. cap. 17. num. 261. Quod limitat Marian. Itali. de immunit. Eccl. lib. 1. c. 4. §. 3. num. 15. & seqq. vt procedat cum continuo, & perseveranter constructur. Secus si ad finem sita; quia tunc (inquit) potius est locus desertus, quam domus orationis. Inefficax ratio, cum ob cessationem ab oratione deputatio non adimatur.

5 Secundo extenditur ad Ecclesiam interdictam. Non enim ob interdictum immunitate priuatur; quia hæc immunitas concessa est ob reuerentiam loci sacri. Esse autem sacrum non potest Ecclesia, ob interdictum. Item interdictum non habet tunc effectum, sic pluribus firmat Decian. tract. crim. lib. 6. c. 25. n. 20. Farinac. q. 28. num. 35. & in append. de immunit. cap. 17. n. 259. Suar. l. 3. de reuerentia debita locis sacris, c. 9. n. 6. Tusch. pract. conel. verbo Ecclesia, conel. 9. n. 9. Ioann. Azor. 2. p. in sit. moral. lib. 9. cap. 8. q. 4. & alij.

6 Tertio extenditur ad Ecclesiam pollutam, quia ratione pollutionis non tollitur loci sanctitas. Neque in iure habetur, quod Ecclesia polluta hoc debeat privilegium priuari; & ita tenet expressè Suar. suprad. & Bonac. disp. 3. de primo decal. precepto, q. 7. n. 1. n. 3.

Feid. de Castro Sum. Mor. Pars II.

7 Quarto extenditur ad Ecclesiam dirutam, & destructam; quia saltem ratione loci, in quo edificata erat, non desinit esse sacra. leg. ad sacra, ff. de contrahenda empt. leg. in tantum, §. sacra in fine, ff. de rerum diuis. Quod intelligendum est, dummodo auctoritate Superioris destructa non sit; aut destructa sit, cum ipse reedificationis. Nam si destructa est auctoritate Superioris, vel sine ipse reedificationis, locus sacri desinit esse, & sic profanus, ac proinde immunitate non gaudet, sic Clarus ex communi opinione pract. §. fin. q. 30. vers. manet est dicitur, Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 24. num. 27. & cap. 25. num. 22. Card. Tusch. pract. conel. verbo Ecclesia, conel. 9. n. 10. Bonac. disp. 3. q. 7. de immunit. §. 2. n. 4. Marian. Itali. de immunit. lib. 1. cap. 4. §. 3. num. 1. 3. Ambrosius. de immunit. c. 10. n. 3. Sanch. plures referens lib. 9. d. 15. n. 37. fine.

8 Quinto extenditur ad Ecclesiam, non solum quoad ambitum internum, sed etiam quoad totam eius fabricam, ita vt capella, pariter, turris hac gaudeant immunitate; quia hæc omnia in lata significatione Ecclesie esse dicuntur. Neque obstat sanguinis, aut seminis effusione ibidem facta Ecclesiam non contaminari; quia ad effectum pollutionis, cum sit perennis, & odiosus, solum internus ambitus Ecclesie spectandus est; secus pro privilegio immunitatis, quod est fauorabile, & ita mihi probat textus in leg. pateram. Cod. de his qui ad Ecclesiam confugium ibi, quidquid fuerit interiacens sine in cellulis, sine in domibus, hortulis, balneis, atque porticibus confugas interioris templi vice tueantur. Idem constat ex cap. frater. cap. si quis contumax, c. illud constituimus, c. si quis in arrio 17. q. 4. Et tradunt ferè omnes Doctores, vt videtur etiam apud Suar. tit. 1. de relig. lib. 3. cap. 9. ad num. 6. & sub num. 9. Card. Tuschum pract. verbo Ecclesia, conel. 9. n. 3. & 17. conel. 20. per totum, & verbo immunitas, conel. 59. n. 5. Farinac. in append. de immunit. cap. 17. num. 168. Ambrosius. de immunit. cap. 10. num. 6. Bonacin. disp. 3. de primo decal. precepto, q. 7. de immunit. §. 2. n. 5.

9 Ex quo fit consequentem ad portas Ecclesie, etiam si clausæ sint securum esse; quia saltem ipsi Ecclesie adherent, & probant textus nuper relati, & tradit Suar. num. 8. Bonac. n. 5. Farin. de carcer. q. 28. num. 24. & in append. cap. 17. num. 279. Decian. conf. 6. cap. 25. num. 17. Nauarr. sum. cap. 25. num. 17. ad finem. Fit secundo, existentem supra rectum Ecclesie hac gaudere immunitate. Tum quia verè in Ecclesia, etiam ab Ecclesia non circumdatur, sicuti sanctorum corpora in caelo dicuntur existere, etiam si solum pedibus caeli superficiem calcant. Tum quia verum est Ecclesie adherere, & in Ecclesia situ existere. Quia Ecclesia, seu quælibet domus tum ex solo, tum ex tecto, eiusque superficie constat. leg. cum qui in princ. & ibi glossa, ff. de vscapionib. sic tradit expressè Suar. tract. 1. de relig. lib. 3. de reuerentia debita locis sacris, cap. 9. n. 8. Marian. Itali. de immunit. Ecclesia, lib. 1. c. 4. §. num. 24. & seqq. Prosper Farinac. q. 28. num. 14. & in append. de immunit. cap. 17. num. 272. Tertio fit consequentem ad scalas Ecclesie hac gaudere immunitate ob eadem rationes: quia pertinent ad Ecclesiam, & Ecclesie adherent. Ergo religiose reparamur. Tuschus verbo Ecclesia, conel. 10. num. 5. Angel. de malef. verbo quod fama publica, num. 59. vers. quarto quaro. Farinac. append. n. 280. & q. 28. n. 14.

10 Sexto extenditur immunitas ad atrium Ecclesie, claustrum, porticum, ambitum, dormitorium; quia hæc omnia vel sunt de fabrica, Ecclesie, vel sunt Ecclesie annexa, & probat textus in c. si quis in arrio, c. frater, cap. si quis contumax, & alij 17. q. 4. & leg. pateram. Cod. de his qui ad Ecclesiam. & tradit Suar. c. 9. n. 7. & 9. Tusch. verbo Ecclesia, conel. 9. & conel. 20. Nau. sum. cap. 26. n. 17. Farinac. de carcer. q. 28. num. 14. & in append. de immunit. c. 17. n. 268.

11 Septimo extenditur immunitas, non solum ad Ecclesiam, sed etiam ad illius confines, ex textu in c. si quis antiquitas 17. q. 4. ibi, quia tamen confinia earum infringere tentaerint, & ex c. definiuit eadem causa & quæst. ex leg. present. §. ex his. Cod. de his qui ad Ecclesiam confugiunt; sic aliis relatis Farin. q. 28. n. 14. & seqq. & in append. de immunit. c. 18. n. 283. Suar. tract. 1. lib. 3. cap. 9. n. 8. Quod si roges, quæ nomine confinium intelligantur? Respondeo pro Ecclesia Cathedrali, seu maiori 40. passus per circuitum eius, pro minori Ecclesia 30. habetur, cap. si quis antiquitas 17. q. 4. ibi, statuimus vt maior Ecclesia per circuitum 40. passus habeat, capella vero, vel minores Ecclesie 30. Idem exprimitur, cap. definiuit eadem causa, & quæst. ibi 30. passus vniuscuiusque Ecclesie in toto circuito reuerentia defendatur. Nauarr. cap. 25. n. 18. Tusch. verbo Ecclesia, conel. 9. & 19. & verbo immunitas, conel. 59. Prosper Farin. quæst. 28. n. 14. & in append. de immunit. c. 18. n. 284. Anast. Geim. de sac. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 38. Suar. lib. 3. cap. 9. num. 8. Huiusmodi passus ab hostio Ecclesie, seu muro eius enumerari debent. Quod satis indicat verbum per circuitum. Ambrosius. de immunit. Ecclesia, cap. 10. numer. 4. Farinac. append. cap. 18. n. 285. & num. 286. aliis relatis, probat quemlibet passum quinque pedes continere, & quemlibet pedem quindecim digitos.

12 Notandum dixi hos passus competere Ecclesis per circuitum earum, vt tacite excluderem circuitum, non ipsius

ipſus Eccleſiæ, ſed alterius particulatis, vel via publicæ; ſi enim domus alicuius privati ibidem exiſteret, qua circuitus Eccleſiæ, cuiusque territorium diſcontinuaſſetur, nullo modo privilegio immunitatis ibidem exiſtens gauderet; quia talis domus, & via publica dici non poſſet Eccleſiæ circuitus, cum Eccleſiæ non ſit, ſic Albertus leg. 2. verſ. ego credo, Cod. de his, qui ad Eccleſiam conſugiunt, Marian. Itali. de immunit. lib. 1. cap. 4. §. 2. per totum. & §. 6. per totum. Farinac. in append. de immunit. cap. 18. num. 291. & probat textus in cap. deſinit. 17. q. 4. ibi in hoc triginta paſſuum numero abſque domorum extraneorum receptaculo progrediendi aditum obtinebunt. Ex quo ſit non ſolum domus laicorum, ſed etiam particularium clericorum exiſtentes intra 30. paſſus Eccleſiæ hac immunitate non gaudere, ſed neceſſario requiri, ut domus illius Eccleſiæ ſint; aliis dici non poſſunt in circuitu Eccleſiæ eſſe, & ſic intelligendum eſt. Decian. conſ. 80. num. 28. lib. 3. Tulchus verbo immunitas, concl. 59. num. 22. Marian. Itali. de immunit. lib. 1. cap. 4. §. 6. in diſcurſu. Alexand. Ambroſin. de immunit. & libert. cap. 10. n. 8. Neque obſtat textus in c. quiſquis inuenitur 17. q. 4. ubi dicitur committere ſacrilegium qui inſergerit Eccleſiam, vel 30. Eccleſiaſticos paſſus, qui in circuitu Eccleſiæ fuerint, vel domus, quæ intra prædictos paſſus fuerint, ubi gloſſa dicit, domus clericorum: nam alie non debent ibi eſſe cap. Nulla. 12. q. 1. Non inquam, obſtat quia inde non conuincitur domus particularium clericorum intra illum ambitum exiſtentes gaudere privilegio immunitatis; ſed ſolum conuincitur ſacrilegium eſſe domus illas diſſipare, vel auferre. Inquit enim textus. Sacrillegium committitur. Si quis in reſeruit Eccleſiam, vel 30. Eccleſiaſticos paſſus, qui in circuitu Eccleſiæ fuerint, vel domus, quæ intra prædictos paſſus fuerint, aliquid diſſipando, vel auferendo. Nihil ergo extra immunitatem de domibus particularium deſinitur. Quod ſi obſticia e reuſum Eccleſiæ, & territorium illius, etiamſi 40. paſſus excedat, gaudere hac immunitate, vt pluribus comprobat Tulchus verbo Eccleſia, conc. 9. ſub n. 3. & 4. Decian. tract. crim. l. 6. cap. 25. n. 7. Farinac. in append. de immunit. cap. 18. n. 287. Reſpondeo probabilis mihi videtur limitandum eſſe circuitum, & ambitum ad 30. vel 40. paſſus, niſi ſit cæmeterium; quia tunc, vt dicemus, alia eſt ratio limitandi.

13. Limitanda tamen eſt hæc doctrina, vt procedat in Eccleſiis, quæ ſunt extra murorum ambitum, non in Eccleſiis intra muros populi contentis ex textu in c. quiſquis 17. q. 4. ibi capella, quæ ſunt inter ambitum murorum, caſtelorum non ponuntur in hæc 30. paſſuum obſeruatione, & tradit gloſſa in cap. antiquitus, verbo paſſus 17. q. 4. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 25. num. 6. Anaſt. Germ. de immunit. Eccleſiæ, lib. 3. c. 16. num. 40. Farinac. de carceribus, q. 28. n. 12. & in append. de immunit. c. 18. num. 290. Tulchus tract. conſul. verbo Eccleſia, concl. 9. num. 5. & 6. Alexand. Ambroſin. de immunit. c. 10. n. 4. Bonacio diſp. 3. q. 7. de immunit. §. 2. n. 5.

14. Secundo limitanda eſt, vt procedat in eo, qui iam ad Eccleſiam conſugiunt, ex illaque progreditur per 30. vel 40. paſſus. Secus verò de eo, quem Eccleſia non recepit. Sic probat textus in cap. deſinit. 17. q. 4. vt conſtat ex verbo progredi, ibi. Qui Eccleſias petunt per omnia, licetum eſt eſt in 30. paſſas ab Eccleſiæ ianuis progredi, & infra. Separatis ab Eccleſia domibus nullo modo abſcedant. Deinde requiritur, vt huiusmodi progreſſus ad requiſitum naturæ vſum ſit, vt conſtat ex illis verbis. Qualiter ad requiſitum naturæ vſum debitis exeant locis, & nullo teneantur euentu neceſſitudinis, qui dominicus ſe defendendos commiſerint clauſtris. De hac tamen limitatione dubitat Farinac. in append. de immunit. cap. 18. num. 293. Eo quod ad requiſitum naturæ vſum, v.g. ad exonerandum corpus permiſſum eſt extra Eccleſiam, & Eccleſiæ immunitatem exire ibi exiſtente modo ſtatim redeat, & non ſit alius locus ad id opportunus intra terminos immunitatis. Ex communi ſententia tradit Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 27. num. 6. in ſin. Mantua conſ. 6. poſt num. 17. Marian. Itali. de immunit. Eccleſiæ, lib. 1. cap. 4. §. 7. num. 12. cap. 6. §. 1. num. 26. Ego verò exiſtimo ſupradictam limitationem retinendam eſſe, neque illi contrariari hæc canonica doctrina. Num textus permiſſus in Eccleſia reſcluſum exire inde ad neceſſarium naturæ vſum intra 30. paſſus, non tollit quomiuſque vitra poſſit exire, eſtu quo inera 30. paſſus non ſit locus opportunus, & finita neceſſitate ſtatim redeat.

15. Tertio limitandum eſt hoc privilegium immunitatis per circuitum 30. & 40. paſſuum, vt procedat de iure communi, & antiquo, ſecus de conſuetudine, quam in contrarium eſſe plures noui contemnendi Doctores affirmant. Suar. lib. 3. de reuerentia debita locis ſacris, cap. 9. num. 8. Couar. lib. 2. var. reſolut. c. 20. n. 5. Nauar. ſum. c. 15. n. 18. verſ. Admonemus. Farinac. de carcerib. quaſt. 28. n. 12.

16. Octauo extenditur immunitas ad cæmeterium Eccleſiæ ex textu expreſſo in c. ſin. de immunit. Eccleſiæ, in illis verbis, vel earum cæmeteriis, & ibi tradunt omnes. Solum eſt dubium, an hoc intelligendum ſit de cæmeterio Eccleſiæ coniugo, an etiam de ſeparato; Plures relati per Decian. lib. 6. cap. 24. num. 28. & 30. exiſtimant intelligi de coniugo. De ſe-

parato autem non, niſi conſet conſecratum eſſe. Cæterum aſſumandum eſt de quolibet cæmeterium eſſe intelligendum quia eo ipſo quo ſepulchre ſideiſum deſtinatum eſt, præſumitur benedictum eſſe, & autoritate Episcopali ſacratum. Ber. tach. in reſere. verbo cæmeterium, num. 2. Nauar. ſum. c. 15. verbo cæmeterium, Marian. Itali. de immunit. Eccleſiæ, lib. 1. c. 4. §. 6. num. 28. 29. & ſeg. Anaſt. Germ. de Sacrorum immunit. lib. 3. num. 31. & ſeg. Farinac. in append. de immunit. cap. 17. num. 264.

17. Nonò extenditur ad hoſpitale autoritate Episcopali erectum, & cum altari ad celebrandum, quia eſt locus ſacer, & religioſus, colligitur ex cap. ad hæc. de religioſis domibus. deſinit. 17. q. 4. Omnia enim privilegia Eccleſiæ conſecta iis hoſpitalibus conceduntur, vt probat lex omnia, Cod. de Sacroſanct. Eccleſiæ, ex communi ſententia tradit Couar. lib. 2. var. reſolut. cap. 20. num. 4. Decian. lib. 6. cap. 25. n. 18. Suar. lib. 3. cap. 9. num. 9. Farinac. q. 28. num. 36. & 37. & in append. immunit. numer. 265. & 266. Sanch. lib. 9. diſp. 15. num. 39.

18. Decimò extenditur ad domos, ſeu contentus religioſorum ſecundum totum illud, quod ſepum eſt; ac proinde comprehenduntur clauſtrum, dormitorium, hortus, & ſimilia: hæc enim omnia ad effectum immunitatis loca ſacra; & religioſa reputantur; quia Eccleſiæ adherent, eſto non reputantur facta ad effectum pollutionis, & violationis; ſic habetur expreſſe in leg. patens, Cod. de his, qui ad Eccleſiam conſugiunt, ubi quidquid fuerit inſeruiens ſue in cellulis, ſue in domibus, horulis, balneis, arque porticibus, conſugis interiori templi vice ſueantur. Colligitur ex cap. ſi quis conuincatur, cap. frater, c. minor. 17. q. 4. & pluribus ſimar Farinac. in append. de immunit. n. 268. Sanch. lib. 9. diſp. 15. n. 42.

19. Vndecimò extenditur ad oratorium, ſi autoritate Episcopali erectum fuerit. Secus ſi privata autoritate: ſic docet Couar. pluribus relatis, lib. 2. var. c. 20. n. 4. Thom. Sanch. lib. 9. de matr. diſp. 15. num. 39. Suar. r. 1. de relig. c. 9. n. 10. Decian. tract. crim. lib. 6. c. 25. n. 19. Farinac. in append. de immunit. c. 17. n. 267. Probo, quæ privata autoritate eriguntur, priuata autoritate ad vſus profanos conuerti poſſunt, etiamſi de licentia Episcopali in eis celebrantur. Ergo non ſunt loca ſacra. Hæc enim ſemel dicta ad vſus profanos redire non poſſunt, ad hæc. De religioſis domibus. Item in priuata oratoria non habet Episcopopus vſus viſitandi, exigendi que procuracionem c. ſin. de cenſuris. Ergo non ſunt loca ſacra: hæc enim iurisdictionis Episcopali ſubduntur c. 1. deinde liceat. De cenſuris, in 6. E contra verò ſi autoritate Episcopali erecta ſunt, eo ipſo cultui diuino ſunt perpetuò deputata, neque ad vſus profanos redire poſſunt, ipſeque Episcopopus vſus viſitandi, procuracionemque exigendi. Ergo ſunt loca ſacra, & religioſa. Quod ſi inquiras, quando dubium eſt, an autoritate Episcopali erectum ſit oratorium, quid eſt præſumendum? Reſpondeo in dubio præſumi autoritate Episcopali erectum, ſi ibidem diuina celebrantur omnibus indifferenter ad ea audenda admiſſis: ſic Maſcard. de probat. concl. 860. num. 1. & 2. Sanch. lib. 9. de matr. diſp. 15. num. 39. ſine, ubi item dicit, ſi decennio ibi publice celebratur, & conſentit Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 232. num. 51. Si tamen oratorium habet cymbalum ſuper teſtum, & publice pulſatur, præſumendum omnino eſt autoritate Episcopali eſſe erectum, quia priuati oratorii hæc publica cymbali pulſatio non conceditur: cap. parentibus, de Priuilegio Maſcard. & Sanch. ſupra. Decian. lib. 6. cap. 25. num. 16. Farinac. de carcerib. q. 28. num. 72. & in append. de immunit. cap. 18. num. 267.

20. Duodecimò extenditur immunitatis privilegium ad domum, ſeu palatium Episcopali; ex expreſſo textu in cap. id conſtituimus 17. q. 4. ubi ab Eccleſiæ atris, vel domo Episcopali reos abſtrahere omnino non liceat, ſic omnes Doctores. Quod verum habet, etiamſi Episcopopus abſens, vel mortuus ſit: modo non ſit alteri locata domus, docet Marian. Itali. de immunit. Eccleſiæ, lib. 1. cap. 4. §. 9. num. 4. Farinac. in append. de immunit. Eccleſiæ, cap. 17. num. 270. Hanc verò doctrinam limitant plures, vt intelligatur in domo exiſtente intra 40. paſſus per circuitum Eccleſiæ c. ſin. deſinit. ſic Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 25. num. 14. Bonacio diſp. 3. quaſt. 7. de immunit. §. 2. num. 8. Mouentur. Primò, quia domus Episcopali non debet ab Eccleſia diſtare, ſed illi eſſe conſigua, cap. Episcopopus, de conſecrat. diſt. 3. & cap. Episcopopus vſum. 41. diſt. Si ergo diſtat non debet immunitate gaudere. Secundò, quia conſuetudine, & vſu forenſi ſic eſt receptum, vt teſtatur Couar. 2. var. cap. 20. num. 5. Decian. ſupra. Tertio, quia hæc immunitas conceditur ob locum ſacrum, qui eſt Eccleſia, domus verò Episcopali vitra 40. paſſus exiſtens, neque eſt Eccleſia, neque illius conſignis. Ergo.

21. In hæc reſpondendum eſt ſecundò ex omni ſententia, ſi domus Episcopali capellam ſeu oratorium habeat, vt regulatim habet, gaudere immunitate, etiamſi vitra 40. paſſus Eccleſiæ exiſtat: videtur enim iam ratione capellæ ſacer, & religioſus locus eſſe: ſic pluribus ſimant Anaſt. Germ. de ſacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. ſub. num. 46. Farinac. in append. de immunit. cap. 17. num. 273. Alexand. Ambroſin. de immunit.

libert. Ecclesie, cap. 10. num. 7. & consentiunt Decian. & Bonacin. *supra*.

22 At si capella caret, est prima sententia probabilis sit, probabilior mihi videtur in puncto iuris privilegio immunitatis gaudere, etiam si ultra 40. passus exiit. Tum quia expressè, & sine ulla limitatione in *suprad. cap. id. constitutum*, conceditur domui Episcopali hoc privilegium. Ergo limitandum non est, cum favorabile sit, & pium. Tum quia si intra 40. passus deberet domus Episcopalis existere, ut hoc privilegio gauderet, nulla ei specialis prerogativa conceditur, quæ non concedatur cuilibet alteri domui Ecclesie; vel canonico-rum ibidem existentium: cum iis omnibus in satis probabili sententia hoc privilegium concessum sit. Tum quia privilegium non conceditur; quia ipsa domus Episcopi canonice deputata sit divinis officiis: nulla enim talis est, neque quia Ecclesie adheret tanquam aliquid illius, ut cæmeterium, sacristia, atrium, &c. Alias careris domibus hæc esset prerogativa concedenda; sed conceditur in reverentiam, & decorem dignitatis Episcopalis, quæ est suprema dignitas in Ecclesia. Ob hæc ergo rationem merito debetur illi hæc prerogativa. Denique domui habenti capellam, seu oratorium omnes conveniunt hæc prerogativa debita esse, sed ob capellam, aut oratorium priuatum: quale communiter Episcopi habent, non debetur, sicuti neque ipsi priuato oratorio. Ergo dicendum est debita esse ob Episcopalem dignitatem: sic ex communi sententia Nauarr. *Man. cap. 25. num. 18. Analt. Germ. de sacrosanct. immunit. libro tertio cap. 16. num. 45. Tufchus præf. verbo Ecclesia, concl. 9. num. 11. & concl. 10. num. 8. Suarez 2.1. de relig. cap. 9. n. 9. Plures alios referens Farinac. de carcer. q. 28. num. 38. & in append. de immunit. cap. 17. n. 27. Dixi in puncto iuris verius esse, hoc privilegium immunitatis palatio Episcopi ultra 40. passus ab Ecclesia existenti deberi, ut lo-cum dare consuetudini, si legitime præscripta est; quia cum iuri aduersa non sit, breuiori tempore introduci potest: sic Suar. *dicto cap. 9. num. 9. fin.* & ita hæc esse consuetudinem receptam testatur Couar. *dicto cap. 20. num. 5. Decian. & Bonac. in prior. sententia relati.* Ex his constat aduersantium argumen-torum solutio: licet enim domus Episcopi ultra 40. passus exi-at contra debitum ius, non obinde immunitate priuari debet, si à consuetudine non priuetur.*

23 Decimo tertio extendunt aliqui hoc privilegium im-munitatis ad domos illustrissimorum Cardinalium, non solum in urbe existentium, sed extra. Quod privilegium cum non sit in iure fundatum, debet ex privilegio, vel ex consuetudine haberi, quæ consuetudo introduci potuit ob similitudinem, quam habent cum Episcopali bus domibus: si enim iis hæc præ-rogativa conceditur, & Cardinalibus Ecclesie Principibus con-cedenda videtur: & ita docuit Nauarr. *supra. cap. 25. num. 18. in fine. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 25. num. 15. in fine. Clarus præf. §. fin. quasi. 70. vers.* item adde Tufch. verbo Ecclesia, *con-clus. §. n. 12. Marian. Ital. de immunit. Ecclesia, lib. 1. cap. 4. §. 9. n. 22. Cæterum hæc consuetudo (si forte aliquando viguit) con-stitutionibus Greg. XI I I. & Sixti V. sublata est, ut testatur Farin. de carcerib. q. 28. n. 48. & in append. de immunit. c. 17. n. 27. 4.*

24 Decimo quarto extenditur communiter à Doctoribus hoc privilegium ad tabernaculum Eucharistie, si ad illam habent, vel ad sacerdotem Eucharistiam portantem, ad quem si reus confugiat, affirmant Doctores turum esse, non minus quam si ad Ecclesiam confugisset. Quia cum tora hæc immu-nitas Ecclesie ob reverentiam Eucharistie sanctissime ibidem existeris introducta sit, sequitur ipsam Eucharistie potius de-beri, ac proinde illam amplectentem immunitate gaudere, sic innumeris referens Farin. *de carcerib. q. 28. n. 11. & in append. de immunit. cap. 17. num. 27. 5. Petr. Gregor. sintag. iuris, lib. 33. cap. 2. n. 14. Tufchus præf. verbo Ecclesia, concl. 10. num. 33. Analt. Germ. de sacros. immunit. lib. 3. cap. 26. n. 51. At ut bene aduertit Suar. 2.1. de relig. lib. 3. cap. 9. sub n. 10. Bonac. *disf. 3. de primo decal. præcepto q. 7. §. 2. n. 11. cum glossa in cap. quasi-tum 13. q. 2. Couar. 2. var. cap. 20. n. 6.* Hoc privilegium non habetur in iure, ac proinde solum ex consuetudine introduci potuit, & merito: quia hæc consuetudo pietatem fovet, & deorionem, & reverentiam in hoc sanctissimum, & diuinis-simum sacramentum excitat. Quare consuetudo expectanda est, & iuxta illam casus decidendus.*

25 Decimo quinto extenditur ab aliquibus hoc privilegium ad status Principis, quæ tanquam Ecclesie sacros reddunt delinquentes illuc fugientes ex *leg. unica. Cod. de his qui ad status confugiant*, & ex *leg. 1. Cod. de his qui ad Ecclesias confugiant, leg. capitalium §. ad status. ff. de penis. & alibi. & tradit Petr. Gregor. sintag. iuris lib. 33. cap. 21. n. 11. & 12. & Hostien. Anchar. Ioann. And. c. Ecclesia. de immunit. Eccles. & alij plures relati à Decian. & Farinac. locis referendis. Verum hæc immunitas tamen viget, sacra non est, neque inter im-munitates Ecclesie enumeranda. Tum quia non est à Pontifice introducta. Tum quia non est in reverentiam divini cultus, sed in honorem humani Principis. Adde consuetudine hæc immunitatem politicam sublatam esse 160. quod plures illa abu-terentur, testatur Decian. *tract. crim. lib. 6. c. 2. n. 5. Farinac. de Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars 1. 1.**

carcerib. q. 28. num. 49. & in append. de immunit. cap. 17. n. 27. 8.

PUNCTUM VII.

Quæ personæ gaudeant hoc immunitatis privilegio.

- 1 Omnibus Christianis baptizatis hoc privilegium concessum est.
- 2 Interdictus ab ingressu Ecclesie hac immunitate gaudet, ta-metsi aliqui contra sentiant.
- 3 Excommunicatus ab hoc privilegio non excluditur.
- 4 Hæreticus in aliis criminibus ab hæresi, gaudet hac immuni-tate secundum probabilior sententiam.
- 5 Infidèles communiter Doctores negant hac immunitate gau-dere.
- 6 Contrarium alij affirmant.
- 7 Distinctione conciliantur sententia.
- 8 Quando reputatur infidelis confugiens ad Ecclesiam vel le conuertit, vel conversionem simulat.
- 9 Banniti, & condemnati in criminibus exceptis, non gaudent immunitate. Secus si ex solis iudicis, seu in contumacia condemnati sint.
- 10 Captus, & in carcerem reclusus si ad Ecclesiam fracto carcere confugiat, gaudet immunitate.
- 11 At fortiori gaudet, si captus à ministris ex eorum se manibus liberet.
- 12 Item si ad supplicium pergens ad Ecclesiam confugit.
- 13 Si sine data custodia redeundi ad carcerem, ad Ecclesiam con-fugias, gaudes immunitate, tametsi alij contra sen-tiant.
- 14 Clerici comparatione iudicum secularium gaudent immuni-tate.
- 15 Comparatione iudicum Ecclesiasticorum non gaudent in cri-minibus exceptis: in aliis vero plures Doctores censent non gaudere.
- 16 Alij è contra affirmant.
- 17 Vtraque sententia probabilis, sed negans est probabilior atten-ta consuetudine.
- 18 Satisfit rationibus n. 16. adductis.
- 19 Seruus confugiens ad Ecclesiam qua immunitate gaudeat comparatione domini.

Omnibus Christianis baptizatis cuiuscunque conditio-nis existant (exceptis casibus in iure expressis, de quibus infra) hoc privilegium immunitatis concessum est, ut constat ex *cap. inter alia. de immunit. Eccles. cap. frater, cap. minor. si quis contumax 17. q. 4.* Quapropter siue liber sit, siue seruus, siue nobilis, siue ignobilis, siue iuuenis, siue senex hoc privilegio gaudet, ut bene probat Guicert. *præf. q. civil. lib. 3. q. 1. n. 7.* Ratio est. Tum quia Deus non est acceptor personarum: Tum quia hæc qualitas seruitutis, vel libertatis, nobilitatis, vel ignobilitatis accidentaria est.

Sed circa hæc regulam dubitatur. Primum, an interdictus ab ingressu Ecclesie gaudeat hac immunitate: Negat Felin. *cap. à nobis. de Exception. num. 5.* Summa confessorum *tit. de immu-nit. Eccles. q. 5.* Mouentur. Tum quia non debet Ecclesia eum recipere, quem à se per interdictum excludit. Tum quia sic in-grediens videtur aduersus Ecclesie prohibitionem delinquere, cuius aditus illi est interdictus. Ergo frustra eius auxilium im-ploret, *cap. quia frustra. de usuris.* Sed omnino dicendum est gaudere hoc privilegio. Tum quia interdicti censura non habet hunc effectum priuandi personam interdictam hac immu-nitate, ut ex iis quæ diximus de interdicto constat. Tum quia interdictus non priuatur ab ingressu Ecclesie materiali, sed for-mali, scilicet ab ingressu Ecclesie in ordine ad audienda diuina officia. Tum quia non delinquit contra censuram interdicti, qui ob vitandam grauem penam ad Ecclesiam confugit, etiam tem-pore diuinorum officiorum, quia necessitate compulsus illuc confugit: sic pluribus firmat Farinac. *in append. de immunit. c. 2. n. 44. Suar. 2.1. de relig. lib. 3. cap. 10. n. 4. Alexand. Ambrosin. de immunit. Ecclesia. c. 8. n. 12. Bonac. *disf. 3. q. 7. §. 3. n. 8.**

Secundo dubitatur: An excommunicatus excludatur ab hoc privilegio? Et ratio dubitandi est. Tum quia non decet Ecclesiam fauere iis, qui Ecclesie rebelles sunt. Tum quia excom-municatus ab Ecclesie, & fidelium participatione est exclusus. Ergo est exclusus ab hoc privilegio: & ita tenet Felin. & Sum. Confess. locis præcedenti n. allegatis. Sed omnino tenendum est contrarium cum Farinac. *supra. & de carcerib. q. 28. n. 39. & 40. Suarez num. 4. Bonacin. n. 9. Ambrosin. num. 12. Tufchus verbo Ecclesia, concl. 10. num. 26. Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. 30. n. 18. Azor. 1. p. lib. 9. c. 9. post. vers. quid de pagano Cou. 2. var. cap. 20. n. 11. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 26. n. 3. & aliis. Ratio est. Tum quia excommunicatio non habet hunc effectum priuandi excommunicatum immunitate, & ex alia parte omnibus locis factis est hæc immunitas concessa absque*

absque excommunicatione exclusione. Ergo. Neque obstat excommunicationem indignum esse hoc beneficio: tanto enim maiorem pietatem Ecclesia ostendit, si illum tueatur, & defendat. Non enim considerat ad illius defensionem, delictum, & excommunicationem commissam, sed loci sanctitatem.

4. Tertio dubitatur de heretico. An exclusus sit ab hoc privilegio in aliis criminibus præter hæresim? Nam quoad hæresim punitionem certum est exclusum esse, ut postea dicemus. Affirmat Dedicant. *tract. crim. lib. 6. cap. 26. num. 4.* fauēt Alexand. Ambrosio. *de immunit. cap. 8. num. 9.* Mouentur, quia hæreticus indignus esse videtur hoc beneficio, ut potest Ecclesie hostis & proditor. Deinde ratione hæresis à privilegio immunitatis est exclusus. Ergo est exclusus quoad omnia delicta, aliàs erit exclusus, & non exclusus. Nihilominus probabilis censeo Ecclesie immunitate gaudere quoad alia delicta. Sic Syluest. *verbo immunitas 3. n. 2. vers. Et idem puro de heretico*, Suarez *tract. 1. de relig. cap. 10. num. 13.* Bonac. *disp. 3. de primo decal. præcepto. q. 7. §. 3.* quia respectu aliorum delictorum crimen hæresis se habet per accidens. Ergo non potest impedire immunitatem, quam delinquens obinetne ob alia delicta ab Ecclesia extrahatur. Adde legem priuante hæreticum immunitate, formaliter intelligendam esse, ut scilicet prius hæreticum, quatenus hæreticus est, non quatenus est homicida, aut alio crimine infectus, aliàs qui delinqueret in Ecclesia priuatus esset immunitate, non solum quoad illud delictum, sed quoad alia quælibet, quod est contra communem. Et hinc responsum est fundamentum contrario. Fator hæreticum indignum esse hoc beneficio, sed Ecclesia ob offensionem suæ pietatis ab eo illum non excludit. Neque inde fit esse hæreticum exclusum, & non exclusum absolute, sed solum esse exclusum quoad hæresim, & admissum quoad alia delicta. Vnum tamen est omnino certum, si Ecclesia sunt reconciliati gaudere immunitate; quia tunc non sunt hæretici, est fuerint.

5. Quarto dubitatur de Iudæo, Sarraceno, & quolibet alio infideli, an Ecclesie immunitate potantur. Negant communiter Doctores, ut videre est apud Farinac. *de carcerib. q. 28. num. 68.* Et in *append. de immunit. cap. 5. n. 71.* Et 79. Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 26. num. 2.* Couar. *2. var. cap. 20. num. 11.* Ioann. Guierri. *lib. 3. præf. quest. ciuil. q. 7. n. 51.* & alios, & mouentur ex *leg. 1. Cod. de his qui ad Ecclesiam confugiunt*. Vbi ij confugiens ad Ecclesiam à privilegio immunitatis excluduntur, etiam si baptismum petant, quia simulat se Christianæ legi velle coniungi, ut ibidem dicitur, & licet in *cap. inter alia de immunit. Ecclesiar. omnibus generaliter concedatur hoc privilegium, siue liberis siue seruis*; videretur intelligendum de liberis, & seruis fidelibus: Tum quia fit decisio iuxta statuta canonum, & traditiones legum ciuiliū, & cum in legibus ciuilibus infideles excludantur, iure canonico videntur exclusi. Tum quia de his qui foris sunt non curat Ecclesia, neque potest illos iudicare. At si privilegium immunitatis illis concederet, iudicare posset. Ergo non comprehenduntur.

6. Verum alij non contemnendi Doctores contrarium affirmant cum glossa, & Innocent. in *cap. inter alia de immunit. Ecclesiar. verbo extrahendus*. Sic Syluest. in *summ. verbo immunit. 3. n. 2. vers. secundum de pagano*, Tabien. *eodem n. 7.* Armil. *n. 9.* Hieron. *Tabal. commun. contra commun. q. 269.* Marian. *Itali. de immunit. Ecclesia. lib. 1. cap. 3. §. 1. per totum.* Et mouentur; quia in *cap. inter alia. c. minor. cap. frater. cap. si quis inuentus. c. si quis contumax* omnibus indistincte conceditur hoc privilegium; quia non propter personas, sed personis propter locum conceditur. At infideles capaces sunt huius concessionis. Ergo siue velint conuerti, siue renuant, hoc privilegio gaudent.

7. In hac contrarietate media via credo esse procedendum; gaudere, inquam, immunitate infidelem ad Ecclesiam confugientem, si velit fidelis esse, secus si simulat se velle conuerti: sic Nauarr. *cap. 25. num. 10.* Baiard. ad Clarum *q. 30. num. 23.* Suarez *de relig. t. 1. cap. 10. num. 10.* Et 11. Bonac. *disp. 3. de primo decal. præcepto. quest. 7. de immunit. §. 3. n. 5.* Azor. *instit. moral. 2. p. lib. 9. cap. 9. q. 9.* Tuschus *verbo Ecclesia, concl. 10. n. 28.* Farinac. in *append. de immunit. cap. 5. n. 83.* Ioann. Guierri. *præf. quest. ciuil. lib. 3. quest. 7. num. 51.* Vtraque pars probatur argumentis primæ & secundæ sententiæ. Et præterea, quia dignum est, ut Ecclesia faueat ei, qui ei inferuire cupit, secus ei qui renuit. Item quia leges ciuiles seruandæ sunt, quoties canonicis non contradicunt: at nulla lex canonica expressè de infidelibus disponit, gaudeant, vel non gaudeant immunitate. Ergo seruandæ sunt in hac parte leges ciuiles. Item negari non potest dubium esse, an infideles in legibus canonicis comprehens fuerint, cum expressè de illis non fuerit facta mentio. Sed quoties dubium insurgit lege canonica, petenda interpretatio est ex lege ciuili, ut est apud omnes receptum. Ergo in hoc dubio decidenda est hæc questio ex lege ciuili: At in *leg. prima. Cod. de his qui ad Ecclesiam confugiunt*, excluditur ab immunitate qui se simulat conuerti. Ergo tacite admittitur, qui verè conuerti vult.

8. Difficultas autem est; quando reputabitur confugiens se velle conuerti, vel potius simulare conuersionem? In qua

re placet mihi sententia doctissimi Franc. Suar. quæ sequitur Bonac. & Farinac. *locis relatis*: si enim ante paratum delictum, & conceptum iudicis timorem signa dederit conuersionis, tunc quidem confugiens ad Ecclesiam, & baptismum petens, non debet præsumi simulat petere, sed ex animo, quia debet præsumi ex eadem voluntate, qua primò baptismum desiderabat hanc oriri petitionem, non ex animo vitandi penam, & se securum reddendi in Ecclesia. Quod si post paratum delictum, conceptumque iudicis timorem baptismum petat, simulat petere præsumendum est, ut clarè videtur in dicta *leg. prima. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt*, & traditur plures relati à Farinac. *dicto cap. 5. num. 82.* Verum, an hæc præsumptio sit iuris, & de iure, aduersus quam nulla admittitur probatio; non leuis est inter Doctores controversia; Negat Suar. Bonac. & Farinac. *num. 84.* esse præsumptionem iuris, & de iure, sed solum esse præsumptionem iuris, aduersus quam admittitur probatio. Credo tamen cum Panorm. in *d. cap. inter alia*, probabilis præsumptionem esse iuris, & de iure: quia illa dicitur præsumptio iuris, & de iure, quando ius certum quid statuit ob præsumptionem quam habet, ut multis allegatis probat Menoch. *de præsumpt. lib. 1. quest. 3. n. 16.* Et Tom. Sanch. *lib. 7. de matr. disput. 37. num. 7. Et 8.* At in præfenti ius ciuile statuit paganos confugientes ad Ecclesiam, & baptismum petentes, non esse ab Ecclesia defendendum ob præsumptionem quam habet simulationis. Ergo est præsumptio iuris, & de iure, de tali simulatione; ac proinde non admittitur probatio directa contra illam: bene tamen admitti potest probatio indirecta, qua fundamentum simulationis excluditur, ut aliis allegatis probat Thom. Sanch. *num. 37.* Erit autem probatio indirecta in præfenti, si probes aliis rationibus præter delictum commissum motum esse ad petendum baptismum. Interim verò quod hæc indirecta probatio sit, poterit Ecclesia ad se confugientem defendere, factaque probatione, si iudicet Ecclesia petitionem ex vero animo conuersionis oriam esse, concedet immunitatem, sicut & baptismum concedere tenetur: secus vero si id probatum non fuerit; Farinac. Bonac. Suar. *locis allegatis*.

9. Quinto dubitatur, An banniti, & condemnati, si ad Ecclesiam confugiant, gaudeant immunitate? ut quidem si plenis probationibus condemnati sint ob delictum exceptum, nemini potest esse dubium, non gaudere immunitate; quia si ante condemnationem ea non gaudent, post condemnationem melioris conditionis esse non debent, ut bene aduertit Farinac. *de carcerib. q. 28. num. 47.* At si ex solis iudicis, & non ex probationibus concludentibus condemnati sunt; quia tunc condemnati sunt ob contumaciam, & potius ob illam, quam ob delictum, dubium est an immunitate gaudeant? Et idem est de condemnatis ob delicta non excepta ab hoc privilegio. Decian. *2. part. tract. crim. lib. 6. cap. 27. n. 8.* distinguit, si casu ad Ecclesiam confugit animo se defendendi ab aliqua molestia gaudent, secus si ex proposito, & ex voluntate vitandi penam ibi vellet habitare. Sed non placet distinctio, quia iure fundata non est. Credo ergo privilegium immunitatis gaudent, quomodoque ad Ecclesiam confugiat: quia ipse non intendit inobedientiam fouere, sed condemnationem vitare; & ita tradit Farinac. *de carcerib. q. 28. num. 47.* Et in *append. de immunit. c. 2. n. 42.*

10. Sexto dubitatur de captis, & in carcerem reclusis, an si fracto carcere ad Ecclesiam confugiant, profici illis immunitas? Negat Petr. Gregor. *synag. iuris, lib. 33. cap. 22. num. 2. vers. Non effratores carcerum*. Ratio esse potest, quia potestati iudicis, & illorum iudicio sunt incarcerati subiecti. Ergo contra iustitiam à tali iudicio se eximunt. Ergo ne dicamus Ecclesiam iustitiam fauere, neganda est iis delinquentibus immunitas. Cæterum, omnino tenenda est sententia contraria cum Nauarr. *sum. c. 25. num. 19.* Decian. *tract. crim. 2. p. lib. 6. cap. 28. num. 28.* Franc. Suar. *lib. 3. de reuerentia debita locis sacris, cap. 11. num. 18.* Et 19. Couar. *2. var. cap. 20. num. 13.* Farinac. *q. 28. num. 47.* Tuschus. *præf. concl. verbo Ecclesia, concl. 10. n. 30.* Alexand. Ambrosio. *de immunit. Et lib. 1. Ecclesiar. cap. 10. num. 11.* Bonac. *quest. 7. de immunit. §. 2. num. 10.* & aliis apud ipsos. Ratio est clara, quia privilegium immunitatis omnibus confugientibus ad Ecclesiam conceditur præter casus exceptos, sed si pulsus veniens ad Ecclesiam confugiat, fracti que carceribus, non est delictum exceptum. Ergo secus verò dicendum est de eo, quem bitoarij per locum sacrum duxissent ad carcerem; huic enim non prodest loci immunitas; quia non ipse ad locum confugit, sed per illum victus dicitur; sic pluribus firmat Ioann. Guierri. *lib. 3. præf. quest. ciuil. q. 6. per totam.* Franc. Suarez *1. p. de relig. lib. 3. cap. 11. n. 18.* Tuschus *verbo Ecclesia, concl. 11. n. 28.* Alexand. Ambrosio. *de immunit. Et lib. 1. Ecclesiar. cap. 10. n. 10.* Farinac. *de carcerib. q. 28. num. 69.* Et in *append. de immunit. c. 1. n. 201.* Dacian. *tract. crim. lib. 6. cap. 3. n. 30.* Bonac. *disp. 3. q. 7. de immunit. §. 2. num. 10.* Neque obstat fundamentum contrarium. Iudices enim solum obtinent potestatem iudicandi reum, dum ipse reus in sua iurisdictione existit, secus si extra illam exeat; sicuti exit confugiens ad Ecclesiam. Neque in hac fuga committit graue delictum: quia

quia vitios suo. Et dato quod illum committat, non est crimen exceptum ab immunitate.

11 Hinc à fortiori inferitur, si captus à ministris iustitiæ ex eorum manibus in locum sacrum te recipias immunitate gaudere; quia positus in libertate ad Ecclesiam confugis sic Ioan. Gutier. dicto lib. 3. q. 6. num. 4. & 5. Decian. lib. 6. cap. 28. num. 32. Tulchus verbo Ecclesia. concl. 10. num. 21. & 30. Farinac. in append. cap. 15. num. 196. Analt. Geim. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. n. 56. Quod credo extendendum esse, etiam si per vim tecum ferres ministros iustitiæ; semper enim verum est te ad Ecclesiam confugere; ac proinde illius debes immunitate gaudere. Marina. Italia. de immunit. Ecclesia, lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 20. & 29. Farinac. in append. de immunit. cap. 15. num. 195.

12 Secundò infero gaudere immunitate condemnatum ad mortem, si cum ad supplicium ducitur è manibus ministrorum se exiens ad Ecclesiam confugit ob eandem rationem, & tradit multis relatis Gutier. pract. quæst. civil. lib. 3. q. 4. num. 10. Decian. lib. 6. cap. 28. num. 29. Farinac. in append. de immunit. cap. 15. num. 197. Tulchus verbo Ecclesia, concl. 10. num. 22. & alij.

13 Sed quid dicendum, si fide data custodi, & iuramento præstito recedens ad Ecclesiam confugias? Communis sententia tenet te gaudere immunitate, si carceratio in iusta fuit. At si fuit iusta, plures Doctores tenent tibi immunitatem non prodesse, Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 28. n. 21. Azor. 2. insit. moral. lib. 9. cap. 9. vers. quid dicendum, & alij relati à Farinac. in append. de immunit. cap. 15. num. 199. Ceterum, existimo cum eodem Farinac. num. 200. Fagund. 2. p. præcept. Ecclesia, lib. 4. cap. 4. num. 68. omninò gaudere immunitate; quia periculum non tollit immunitatem: & ex alia parte non eras in carceratus pro crimine excepto. Ergo. Adde facillimo negotio imperitari posse relaxationem iuramenti, & sic cessabit periculum.

Subdit tamen Francisc. Suar. alios referens lib. 3. cap. 11. n. 20. sine, & Fagund. supra, si nolis ad carcerem redire, posse prælatum dare facultatem, ut ab Ecclesia extraharis habita cautione de immunitate corporalis pœnæ, secus si illius pœnæ subesset aliquid mortis periculum. At hoc dictum nullo modo approbo, sicuti neque approbat Farinac. supra, & Bonacim. quæst. 7. de immunit. §. 2. num. 10. Quia hæc traditio privilegii immunitatis tibi concessum destrueret. Neque inde sit Ecclesiam favere delicto, sed favere delinquenti ob delictum commissum. Quod si vigeat aliquis te in Ecclesia delinquere, violans fidem datam, & iuramentum præstitum de recedendo. Ergo ratione iuris delicti non gaudes immunitate. Facilis est responso. Concedo namque te non gaudere immunitate quoad punitionem illius periculi, & infidelitatis. At gaudes immunitate quoad punitionem illius delicti, pro quo antea carceratus eras. Adde te à periculo excusari posse, si relaxationem iuramenti obtinens.

14 Septimò dubitatur de clericis? An gaudeant hac immunitate? Nemini est dubium gaudere comparatione iudicium secularium. Tum quia non debebant esse deterioris conditionis, quam laici. Tum quia ratione dignitatis ab eorum iudicio exempti sunt. Quod si de clericis in minoribus constituitur, neque habentibus beneficium, neque alicui Ecclesie specialiter addicti loquamur, quique iurisdictioni iudicium secularium subduntur, eodem modo, ac de laicis dicendum est, immunitate gaudere: & norant Suar. lib. 3. cap. 10. num. 7. Nauar. cap. 35. num. 22. Bonac. de immunit. q. 7. §. 3. n. 6.

Quapropter difficultas est; An clerici beneficiati, vel in maioribus ordinibus constituti, quique à layca potestate iurisdictione excluduntur, & Ecclesiasticæ sunt adducti gaudeant immunitate Ecclesie comparatione suorum iudicium, sicut gaudent laici comparatione suorum?

15 Et quidem non gaudere in criminibus exceptis mihi certissimum est; quia nullibi invenitur hoc speciale privilegium; & tradit Suarez lib. 3. cap. 10. num. 7. Farinac. de carcer. q. 28. n. 8. & in append. de immunit. Ecclesia, n. 35. adversus Bernard. Diaz. pract. cap. 123. aliàs 115. in fine. De aliis vero criminibus variant Doctores, Abbas in cap. inter alia, de immunit. Ecclesia, num. 13. Sylvest. verbo immunitas, n. 7. Armilla n. 10. Rosella n. 9. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 28. num. 14. Nauar. cap. 35. num. 22. Suarez lib. 3. cap. 10. n. 5. & segg. Marc. Anton. Genoul. pract. Archiep. cap. 22. in fine, num. 11. Bonac. diff. 3. de primo decal. præcepto, q. 7. de immunit. §. 2. num. 7. & alij apud ipsos negant, Moentur. Primò, quia immunitas Ecclesie non debet derogare Ecclesie potestati. Ergo non debet impedire potestatem Ecclesiasticam puniendi sibi subiectos. Secundò, immunitas personalis debita clericis non impedit eorum punitionem à iudice Ecclesiastico. Ergo neque immunitas concessa loco, quæ maior est, hanc impedire potest. Tertiò, loci immunitatem tenetur defendere prælati Ecclesiastici illius loci: si autem clericis sibi subditi gaudet illius loci immunitas, rogo quis tunc clericum defenderet à prælato volebat extrahere? Item quis cognosceret, an debita sit illi immunitas? Nam remittere cognitionem ei,

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. 11.

qui prætendit immunitatem, & adversus quem est immunitas, absurdum videretur. Ne ergo in hac inconuenientia incidamus, dicendum est clericum comparatione iudicis Ecclesiastici immunitate non gaudere. Quattò, sequeretur ex tali privilegio raro posse clericorum delicta puniri, cum in monasteriis, & Ecclesiis regulariter assistant. Quinò, quia constitutione Gregor. X. IV. facta est expressa mentio laicorum, & non clericorum: ibi ad vnum tantum formam reducimus, & moderamur, ut laicis ad Ecclesias, locaque sacra, & religiosa confugientibus. Ergo clarè insinuatam est clericos comparatione suorum iudicium non habere hanc immunitatem, quodque amplius constat ex eo quod ibi reuocatur omnia privilegia laicis concessa extrahendi delinquentes à loco sacro, nulla mentione facta clericorum. Denique pro hac parte est ratio factis congruens; quia immunitas Ecclesie læditur, quando contra eius voluntatem delinquens ibi existens extrahitur. Sed hoc locum non habet, cum iudex Ecclesiasticus extrahat clericum, quia tunc ex voluntate Ecclesie extrahitur. Ergo.

16 Verùm alij plures Doctores affirmant clericos gaudere supradicta immunitate; sic dicentes esse communem sententiam defendit Farinac. de carcerib. q. 28. num. 7. & in append. de immunit. cap. 2. n. 34. Couar. 2. var. cap. 10. num. 16. Bernard. Diaz. pract. cap. 115. alias 123. Clarius in pract. §. fin. q. 302. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 26. num. 1. Tulchus pract. conf. verbo Ecclesia. concl. 9. num. 17. & conclus. 11. num. 27. Alexand. Ambrosio. cap. 12. de immunit. n. 3. Mariana Ital. tract. de immunit. lib. 1. cap. 3. §. 1. Ioan. Gutier. pract. quæst. civil. q. 3. num. 1. ubi affirmat hanc veriorum esse sententiam in puncto iuris, num. tamen 3. dicit contrarium esse consuetudine receptum. Moentur. ij Doctores. Primò, quia iura loquentia de immunitate, generaliter, & absque ulla limitatione loquuntur, ut constat ex cap. inter alia, cap. id constituitur, cap. definitur, cap. si quis contumax, cap. si quis inuentus, & alia 17 q. 4. Ergo non debes ad solos laicos privilegium limitare. leg. de pretio, ff. de Publicana, aliàs clerici deterioris essent conditionis, quam laici; si quidem privilegium laicis concessum clericis denegatur. Secundò, hoc privilegium non personis, sed locis conceditur, vel ut melius dicam personis propter locum conceditur; sed locus communis est tam clericis, quam laicis, & magis proprius clericorum, quam laicorum. Ergo eius privilegium clericis potius competere debet, ut laici comprobant Roman. ex doctrina Bart. & Baldi, cons. 234. Neque obstat dicere æque gaudere clericos privilegio immunitatis, ac laicos, comparatione quidem iudicium secularium, non Ecclesiasticorum. Hoc enim non est gaudere privilegio immunitatis; sicuti non dicitur laicus gaudere privilegio immunitatis ex eo quod existens in loco sacro non possit ab Ecclesiastico iudice puniri. Requiritur ergo, ut à suo proprio iudice puniri non possit. At si clericus à suo iudice puniri potest, neque illum Ecclesia secutum reddit, nullum privilegium ex loci immunitate habet. Tertiò, potius clericis, quam laicis competere debet ne possint inuiti ex Ecclesia extrahi à suis iudicibus; quia Ecclesia domus est clericorum. In domo autem propria non decet quem capere, & vinculis alligare leg. plerique, ff. de in ius vocando leg. Nemo off. de Reg. iuris. Quattò, arguo ex concilio Irdelen. relato in cap. nullus 17 q. 4. ibi. nullus clericorum seruum, aut discipulum suum ad Ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præsumat. Quod si fecerit, donec dignè pœniteat à loco, cui honorem non dedit, segregetur. Ergo si dominus seruum, & magister discipulum non potest ab Ecclesia extrahere, & ob correctionem punire, neque iudici Ecclesiastico licet ibi clericum extrahere.

17 Ego verò dicendum existimo spectato iuris rigore utramque sententiam esse probabilem. At audent consuetudine credo primam sententiam probabiliorum esse, quia ut bene dicit Gutier. in loco supra allegato: plerumque iudices Ecclesiastici delinquentes clericos ex Ecclesia extrahunt, & vinculis ligant sine vilo sermulo, neque vilius est, qui immunitatem proclamet, & ratione illius se defendere procurer; cum enim ab eodem principio, & potestate Ecclesiastica iudicandi, & immunitas ortum habuerit, non erat conueniens, ut vna adversus aliam pugnaret. Quapropter absque violatione reverentie debita loco sacro sententia Ecclesiastica delinquentis pronunciaripotest in Ecclesia cap. præceptum 2. q. 2. & tradit glossa cap. nullus clericorum 17 q. 4. Ergo signum est comparatione Ecclesiastici iudicis non procedere immunitatem.

18 Neque obstant rationes, quibus probamus gaudere hac immunitate. Ad primum dicimus satis in supradictis textibus insinuari sermonem esse de laicis, & non de clericis delinquentibus. Tum quia rectoribus Ecclesie datur potestas defendendi delinquentem cap. inter alia. Ergo non debent ipsi prætendere punitionem. Tum quia Gregor. XIV. satis explicuit. Ad secundum admitto hoc privilegium locis esse concessum, sed adversus iurisdictionem seculari, quæ Ecclesie extranea est, & sic clericus delictum committens, & ad Ecclesiam confugiens duplici titulo à iurisdictione seculari exemptus est. Primò, ratione personæ. Secundò, ratione loci. Ad tertium, dico

I 3 non

non licere in propria domo capere ab alio quam à superiore illius domus, cum autem Episcopus superior sit Ecclesie, poterit clericum ibidem capere. Ad quantum. Respondeo ibi prohiberi immoderatam castigationem ferui, & discipuli, secus moderatam, quam tamen in Ecclesia fieri posse probat Glossa ibi.

19 Octavo dubitatur, an feruus per respectum ad dominum gaudeat immunitate? Diximus in principio huius puncti comparatione iudicis immunitate gaudere, quia comparatione illius per accidens est qualitas feruitutis. At respectu domini dicit Innocent. III. in cap. inter alia. *S. si verò feruus, de immunit. Ecclesiar. vt postquam de immunitate sua dominus eius clericis iuramentum præstitit, ad feruitiam domini sui reddere compellitur, etiam inuitus, alioquin à domino poterit occipari.* Idem habetur *leg. present. S. fin. Cod. de his qui ad Ecclesiam confug.* Quæ decisio procedit, cum delictum ferui videtur sufficiens securitas feruo dari, & periculum immoderate castigationis tolli. At si delictum graue sit regulariter iuramentum non sufficit, sed securitatem aliam debet dare dominus; aliâ non obligabitur prelati Ecclesiasticus feruum tradere; sic tradit glossa in dicta *leg. present. vers. aut propter dilectum, & in auctent. de mandatis principum, in §. publicorum, vers. vel propter malificum, & pluribus firmat Farinac. in append. de immunit. cap. 4. num. 76. Franc. Suar. lib. 3. cap. 10. num. 2. Guttier. præf. quæst. ciuil. quæst. 1. num. 1. & 18. Azor. 2. p. lib. 9. cap. 9. quæst. 9. in fine, Anastat. Germ. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. num. 55. & alij. Quod si dominus hanc securitatem noluerit, vel non poterit concedere, credo compellendum esse dominum feruum vendere, neque debere illi tradid, ex §. in insit. quibus alienare licet, vel non, & glossa in dicta *leg. present. & in auctent. de mandatis, & tradit Abbas cap. inter alia, num. 23. Anton. de Butrio num. 17. Decian. lib. 6. cap. 16. num. 9. & alij relati à Farinac. in append. de immunit. cap. 4. num. 69.**

PUNCTVM VIII.

An supradictis debita sit immunitas in causa ciuili?

- 1 Proponitur ratio dubitandi; an debitor eo fugiens ad Ecclesiam gaudeat immunitate.
- 2 Tenendum est gaudere debitoris immunitate.
- 3 Satisfit rationi dubitandi.
- 4 Aliquibus placet hoc limitandum esse ne procedat in suspecto de fuga. Sed non approbatur limitatio.
- 5 Alij limitant in debitoribus tributis, sed non placet.
- 6 Alij limitant in debitoribus salutiis, sed probabilis est non debere admitti talem limitationem.

Coniungere potest quem debitorem esse, nec esse soluendo, tunc carceri emancipandum esse, si non soluat, confugit ad Ecclesiam, existitne securus?

Ratio dubitandi est; quia immunitas Ecclesie à iure Ecclesiastico non ciuili promanar. At ius Ecclesiasticum solum delinquentibus immunitatem concedit, non debitoribus, vt patet ex *cap. inter alia ex eius principio*, ibi quantumcunque graua maleficia perpetraverit, ex *cap. id constituitur*, ibi non liceat reos ab Ecclesiis extrahere. Rei autem prompti sunt delinquentes, non debitores, & ex *cap. si quis contumax, cap. si quis inuenitur, cap. frater, & alij*, in quibus omnibus mentio fit de delinquentibus, non de debitoribus, & elatus ex *constitutione Gregoriana*, ibi laicum delinquentem, & infra quodque delinquentes laici, & ex toto eius contextu. Ergo debitoribus ex iure Ecclesiastico immunitas non debetur. Ergo ad summum debetur illis ex iure ciuili. Ergo ubi ius ciuile non obligat, non habebit effectum. Deinde hæc immunitas solum esse potest, vt debitor penam corporis non sustineat; at ne labore, & creditoris seruientis satisfaciatur, non videtur rationalis; tum quia præiudicat iuris textui, & fauet nocenti. Quod non leuiter confirmatur exemplo ferui fugientis ad Ecclesiam ob feruitiam domini, qui securitate accepta domino redditur, ne dominus priuatur iure sibi quæsitio, quod habet, vt feruus ei labore. Sed creditor habet ius, vt sibi debitor soluat debitum, vel saltem labore, quoad possit, ad solutionem. Ergo iniuste impeditur, ne hanc obligationem implcat.

2 Nihilominus tenenda est tam in consulendo, quam in iudicando communis sententia; gaudere scilicet debitorem immunitate: si Abbas in *cap. inter alia de immunit. num. 22. & seq. Decian. trakt. crim. lib. 6. cap. 28. num. 34. Ioann. Guttier. præf. quæst. ciuil. lib. 3. quæst. 1. per totam, Farinac. de carcerib. q. 28. num. 31. & in append. de immunit. cap. 3. n. 57. Alexand. Ambrosio. de immunit. & liber. Ecclesiast. cap. 13. numer. 1. Azor. 2. p. lib. 9. cap. 9. quæst. 9. Anastat. Germ. de sacrorum immunit. lib. 2. cap. 16. numer. 8. & seq. Franc. Suar. lib. 3. cap. 11. num. 3. Bonacin. disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 4. num. 1. Ratio est; quia hæc immunitas iure ciuili est concessa ex *leg. præ-**

sent. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confug. & leg. ult. eodem tit. & ibi Doctores. Sed Ecclesia approbat leges, & constitutiones ciuiles, quæ Ecclesiarum immunitati à se statuant non præiudicant, sed potius fauent, & augent, approbatque contrarium *cap. inter alia, & Tident. s. ff. 25. cap. 20.* Ergo huiusmodi leges ciuiles canonizantur. Ergo non solum à iure ciuili, sed canonico hæc immunitas debitoribus est concessa.

3 Et ex his soluitur ratio dubitandi. Fateor, inquam, expressè solum mentionem fieri delinquentibus, & non debitoribus; quia concessa immunitate delinquentibus, & debitoribus concessa manebat; eo quod absurdum erat nocentibus fauere innocentibus exclusis. Adde sub nomine reorum ciuili proprie delinquentes intelligantur, debitores etiam possunt intelligi, quia rei sunt in iudicio, & cum hoc sit priuilegium fauorabile, debet secundum omnem latitudinem suæ significationis accipi. Ad confirmationem respondeo immunitatem esse, non solum vt confugientem defendat à pena corporali, sed ne ibi existens extrahatur, vinculis alligetur, aut aliquo modo vexetur; poterit tamen citari, & si se non defendit, mittetur creditor in eius bonorum possessionem. Nunquam tamen tradendus est creditori in seruum; quia hoc non debetur creditori, nisi post sententiam, & quasi in penam. Secus de feruo fugitio, cuius possessio, & dominium est apud dominum. Quamuis sciam contrarium placuisse Oldrad. *conf. 54.* & Panomii, *cap. inter alia, num. 22. Boerio decif. 2. 15. n. 7. Alberici. p. fauororum, quæst. 39. & in Rub. Cod. de his qui ad Ecclesiam confug. & alij.*

4 Aliqui limitant hanc doctrinam. Primò in suspecto de fuga, quem esse tradendum iudici, vt securus reddatur creditori, affirmant: sic plures relati à Couar. 2. var. cap. 20. num. 14. & ab Anastat. Germ. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. num. 99. & sequenti. Mouentur. Primò, quia si suspecti de fuga possunt in die festo capi, & incarcerari: imò ab incompetenti iudice ob periculum fugæ, vt ex Bald. Bart. Socino, Iafone & alijs probat Couar. 2. var. cap. 20. num. 14. Ergo possunt in loco facto argum. sumpto de temp. ad locum *leg. vnum ff. certum potatur, leg. ratio, §. si per venditorem, ff. de actionib. empti.* Secundo, debitor suspectus de fuga, est suspectus de graui peccato si quidem fugit debiti solutionem, & creditorem hinc causa fraudat. Sed Ecclesia iustum est, vt hoc peccatum impediatur, cum facile possit. Ergo tenetur iudici hinc debitorem tradere, vel alia via securum creditorem reddere de fuga debitorem. Verum hæc limitatio mihi non probatur. Tum quia communiter à Doctoribus reicitur. Tum quia delictum debitoris committendum non potest impedire immunitatem loco facto concessam. Tum quia alia via fuga impediti potest absque eo quod ab Ecclesia extrahatur: potest enim à iudice custodia apponi. Tum denique quia priuilegium immunitatis non excludit suspectum de fuga. Neque argumentum de tempore ad locum est firmum, siquidem malefactor puniti potest in die festo, non autem in loco facto; & ita hanc limitationem reicitur Couar. & Anast. Germo. *suprà. Bonacin. quæst. 7. de immunit. §. in prin. Suar. cap. 11. num. 3. Farin. in append. de immunit. cap. 3. n. 60. Alex. Ambrosio. de immunit. & liber. Ecclesiast. c. 13. num. 3. & alij.*

5 Secundo limitant alij in debitoribus tributorum, quem dicunt ab Ecclesia extrahi posse: sic Petr. Greg. *suprà. iuris, lib. 33. c. 22. n. 2. Ancharan. c. inter alia n. 6. & 7. Anton. de Butrio n. 3. Oldrad. conf. 54. n. 2.* Subdit tamen attendendum esse consuetudinem. Mouentur ex *Auctent. de mandatis principum, §. publicorum iuncta glossa ibi*; ubi id expressè habetur. Et similia potest ratio in hunc modum. Debitori conceditur immunitas ab Ecclesia, quatenus Ecclesia approbat leges ciuiles immunitatem concedentes. At non est lex ciuiliis, quæ his debitoribus immunitatem concedat; sed potius est lex, quæ illis immunitatem denegat. Ergo nulla est immunitas his debitoribus ab Ecclesia concessa. Fateor rationem esse efficacem, sed non est à communi sententia recedendum, neque immunitati Ecclesiasticæ derogandum, quæ non fundatur solum ex eo quod approbet constitutiones ciuiles loquentes de debitoribus, sed etiam ex eo quod omnibus delinquentibus, & reis hanc immunitatem concedat, aliquibus casibus exceptis: quæ generali conceptione, ex communi Doctorum sententia, debitoribus quicunque fiat, & qui rei in iudicio nominantur, veniunt intelligendi; his pluribus firmat Couar. 2. var. cap. 20. num. 14. *vers. sed profecto, Farinac. de carcerib. quæst. 28. n. 31. & in append. de immunit. cap. 3. num. 51. Bonac. disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 4. n. 2. Franc. Suar. lib. 3. cap. 11. num. 3. Alexand. Ambrosio. de immunit. cap. 13. n. 2. Anast. Germ. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. num. 110. Azor. 2. p. lib. 9. cap. 9. vers. item dubie quæstio est, & alij apud ipsos.* Hinc colligo à fortiori gaudere immunitate obligatum ad rationem ex causa alicuius administrationis; sic Nauar. *cap. 25. numer. 19. in fine.* Farinac. in *opend. num. 63. Decian. lib. 6. cap. 28. num. 31.* Quæ obstat textus in *cap. vxor. 17. quæst. 4.* ubi quidam iudex nomine Felix obligatus ad rationem, confugit ad Ecclesiam, & Helas Papa mandat, præstito iuramento impunitatis, illum extrahere. Non

Non inquam obstat; quia textus loquitur in seruo, non in homine libero, vt bene aduertit Decian. & Farinac. *Supra*. Seruos autem iam diximus domino esse reddendos prout iuramento impunitatis.

6. Tertio limitant alij in negotiatoribus fallitis qui dum quantuarium negotiorum exercent, opipac & laute viuunt, & eandem decocti verfarum faciunt, & ad Ecclesiam confugiunt creditores plures miserimè fallunt. Hos inquam non gaudere immunitate Ecclesie, sed ab illa extrahi posse defendunt grauilissimi Doctores, vt videre est apud Couar. quos ipse sequitur. 2. var. cap. 20. num. 14. *verf. Nec Iafonis, Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 28. num. 34. Rebuff. 2. ad regum constit. Gallie, & de mercatorib. art. vlt. glossa. vlt. num. 7. & 8. Suar. de Paz in sua pract. 1. p. 5. cap. 3. q. 3. num. 156. Anast. Gerin. de sacror. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 113. Farinac. de carcerib. q. 28. num. 33. Ioann. Gutierrez, pract. quæst. civil. lib. 3. q. 1. num. 4. & 15. *verf. in carceris debitoribus fallitis*, vt procedat, quando fugiunt ad Ecclesiam cum suis bonis vel illa absconderent, secus si solum fugerent, vt personam saluent. Moutentur; tum quia hi sunt hostes reipublice, & quasi publici latrones; eaque de causa capitali pena plectuntur: tum quia sic statum est catholicis regibus, Ferdinandis, & Elisabeth. & à Supremo Cæsaris Prætorio confirmatum anno 1530. vt restatur Couar. *supra*. Ceterum probabilis censio admittendam non esse hanc limitationem; & stante constitutione Gregoriana omnino certum: sic Nauarr. *supra*, c. 25. num. 19. in fine, Marian. Itali. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 5. Ambrosin. tract. de immunit. cap. 13. in fine, num. 4. Farinac. in append. de immunit. cap. 3. num. 64. Bonacin. quæst. 7. de immunit. §. 4. in prime. Suar. cap. 11. num. 3. Ratio est: quia nec ratione debiti, nec ratione delicti priuantur ij. immunitate. Non ratione debiti, alias omnes debitores essent ab immunitatis privilegio exclusi. Non ratione delicti, quia hi non sunt depopulatores agrorum, & latrones publici, qui solum sunt ab immunitate exclusi, & licet publicis latronibus æquiparentur, non debent in priuatione immunitatis æquiparari; quia pena non sunt extendendæ ad delicta similia. Aude hoc esse omnino verum, quando solum fugerent ad Ecclesiam, vt personam saluarent; quia tunc latrocinium non committunt, licet antea peccassent. Dixi stante constitutione Gregoriana hoc esse certum quia in illa constitutione renouantur omnia privilegia, & in iudicia data principibus extrahendi delinquentes ab Ecclesia, & nominatim fraudulentes decoctores. Et licet Marian. Itali. *supra* referat qualdam literas scriptas à Cardinali de Florent. Nuncio Neapolis de mandato Clementis VIII. vbi mandatur Superioribus regularium illius regni, ne fallitos in suis conuentibus receperent, &c. Non tamen per hoc derogatur constitutioni Gregoriana. Tum quia ille litteræ non sunt datæ, & publicatæ in forma legis. Tum quia in illis solum cauetur, ne tales mercatores falliti in illis monasteriis accipiantur, & expellantur: non tamen quod iudicibus secularibus delinquent, vt bene aduertit Farinac. in append. de immunit. c. 3. n. 64.*

PUNCTVM IX.

In quibus causis criminalibus debita sit immunitas.

- 1 In omnibus exceptis casibus à iure expressis.
- 2 Publicus latro non gaudet immunitate, & quis sit.
- 3 Simplex fur immunitate gaudet.
- 4 Nocturnus agrorum depopulator ab immunitate excluditur.
- 5 Diurnus agrorum depopulator an gaudeat immunitate? sub opinione est.
- 6 Viarum grassator ab immunitate excluditur.
- 7 Committens homicidium, vel mutilationem membrorum in Ecclesia immunitate priuatur.
- 8 Trinitate quodlibet delictum in Ecclesia illius immunitate? Plures censent.
- 9 Probabilis est oppositum.
- 10 Valuerant in Ecclesia non priuatur illius immunitate.
- 11 Occidens, aut mutilans in Ecclesia, si non sit sub spe immunitatis, gaudet illius immunitate ex plurium sententia.
- 12 Probabilis est illa priuari, quomodo cumque in Ecclesia occidat, aut mutilat.
- 13 Peccans in Ecclesia semper præsumitur sub spe immunitatis peccare.
- 14 Si existens in Ecclesia occidat existentem extra, negant aliqui te esse immunitate priuatum.
- 15 Contrarium tenendum est.
- 16 Si existens extra Ecclesiam existentem intrà occidat, priuaris immunitate, tamen si aliqui contra sentiant.
- 17 Mandantes occidere in Ecclesia priuari immunitate consent plures, probabilis est oppositum.
- 18 Si dolo ex Ecclesia extrahatur occideris, non priuaris immunitate, tamen si alij contra sentiant.

- 19 Explicatio quæ mutilatio sufficiat, & necessaria sit ad priuationem huius privilegij.
- 20 Si propè Ecclesiam mutilis, vel occidas, plures censent te non gaudere immunitate.
- 21 Probabilis est oppositum.
- 22 Satisfit rationibus oppositis.
- 23 Ex mutilatione, vel occisione in Ecclesia facta non priuaris immunitate quoad alia delicta, tamen si plures sentiant contrarium.
- 24 Delicta commissa in Ecclesia à laico, si secularia sint, ab Ecclesiastico, & à laico iudice puniri possunt ad præsentationem.
- 25 Proditorius homicida ab immunitate excluditur.
- 26 Quis sit homicida proditorius.
- 27 Affirmant plures te esse proditorium homicidam, si inimicum dormientem occidas.
- 28 Probabilis est oppositum.
- 29 Si proximum ex industria occideris, & non per insidias, probabilis est te non esse priuatum immunitate, plures contra sentiunt.
- 30 Si vulneres animo occidendi plures censent te esse priuatum immunitate. Probabilis est oppositum.
- 31 Occidens infidelum, esto aliqui sentiant immunitate priuatum non esse. Probabilis est oppositum.
- 32 Assassinus ab immunitate excluditur, & quis sit.
- 33 Qui pretio, vel pecunia conductus occidit: immunitate priuatur.
- 34 Neque opus est pretium accipere, sufficit, si ei fuerit promissum. Et qualis debeat hoc promissio esse.
- 35 Occidens infidelum non committit crimen assassinij ex probabiliori sententia.
- 36 Si occidas pretio conductus inimicum tuum, non es assassinus. Secus si solum sit occisus inimicus mandanti.
- 37 Si accipias pecuniam ad vulnerandum, & non ad occidendum, non es assassinus in probatorijs sententijs.
- 38 Si accipis pecuniam ad occidendum, & non occidisti, gaudes immunitate.
- 39 Mandans occidere sub promissione pecunie, tamen si mors non sequatur, priuatur immunitate.
- 40 Receptatores, defensores, &c. assassinij immunitate priuantur.
- 41 Heresi rei ab immunitate excluduntur, & qui hi sint.
- 42 Reus lesa maiestatis in personam principis ab immunitate excluditur.
- 43 Quis nomine principis intelligatur.

Respondeo in omnibus quantumcumque grauib. debitam esse, exceptis casibus à iure expressis: sic expressè decidit Ion. III. cap. inter alia, de imm. Ecclesiar. ibi quantumcumque grauis maleficia perpetraverit, non est violenter ab Ecclesia extrahendus, & paulo inferius exceptionem facit his verbis. Hoc verum est nisi publicus latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, qui dum itinera frequentat, vel publicas stratas obsidet insidijs aggressiois ab Ecclesia extrahi potest. Aliam exceptionem ponit Greg. IX. cap. vlt. de immunit. Ecclesiar. vt non gaudeat immunitate committentes homicidia, & mutilationes membrorum in Ecclesijs, & in c. 1. de homicidio secundum intellectum plurium Doctorem homicida per industriam, & industriam, & insidias ab immunitate excluditur: has omnes exceptiones in vnum congregat Greg. XIV. in sua constitutione aliquibus additis. Inquit enim. Ad vnam tantum formam reducimus, & moderamus, vt laicis ad Ecclesias, locaque sacra confugiens si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidijs aggediuntur, vel depopulatores agrorum, quive homicidia, mutilationes membrorum in ipsis Ecclesijs, earumque cæmeterijs committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut assassinij, vel heresi, aut lesa maiestatis rei in personam ipsius, seu principis immunitas Ecclesiastica non suffragetur.

Vt autem hæc clausis innotescant, sigillatim casus expressè exceptos enodamus, vt inde colligatur, an aliqui alij implicite ibi contineantur.

2. Primò ab immunitate excipitur publicus latro ex dicto c. 1. inter alia & constitut. Gregor. Ille autem dicitur latro, qui violenter aggreditur, & deprædatur; publicus qui palam, & publice furetur, aut per insidias in via publica, au per violentiam in domibus priuatorum, quodlibet enim ex his publicum constituit latrocinium, vt bene expendit Decian. lib. 6. tract. crim. c. 28. num. 2. Alex. Ambrosin. de immunit. Eccles. c. 2. num. 3. & 4. Requiritur tamen, quod non semel, sed bis, vel ter fuerit hoc delictum commissum: quia latronis nomen frequentiam dicit, sic Decian. alijs relatis num. 2. *verf. argue ideo, Ambrosin. supra* & cap. 3. num. 5. &c. Farinac. in append. de immunit. cap. 10. num. 154. & num. 164. Idemque affirmant de grassatore viarum quod non sufficit, vt immunitate priuentur semel grassatum fuisse.

Aduerto tamen si vno furto publico, vel ex aliquibus secretis quis diffamatus sit, & publicè latro reputetur, immunitate Ecclesie priuatur; quia vere est latro publicus. Sic Decian. *ditto cap. 28. num. 2. vers. neque tamen putarim* & *vers. sed posset dubitari*, Alexand. Ambrosin. *de immunit. & libert. c. 2. num. 3. ante finem*, & *num. 5.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 10. num. 150.* Aduerto secundo debere constare esse publicum latronem, vt immunitate Ecclesie quis priuetur, neque iustitiam præsumptio, aut dubitatio; quia non præsumptè publicus latro, sed vere publicus latro exciuitur. Vt autem hoc constet debet prius parte citata fieri informatio, & sententia declarari; aliàs delinquens retinet ius immunitatis. Sic Decian. *ditto n. 2. vers. At insurgit*, & *vers. Et quoad constituendum*, Farinac. *n. 155. & 156.*

3 Ex his manifestè inferitur simplicem furem immunitate gaudere. Tum quia non est publicus latro. Tum quia exceptio vniuersi firmat regulam in casibus non exceptis. Solum est dubium, an ex consuetudine ab immunitate exciuitur? Affirmat Couarr. 2. *var. cap. 20. num. 16. ad finem* Clarus *in præf. lib. 5. §. fin. quæst. 30. vers. quarto an fures*, Farinac. *de carcerib. quæst. 28. n. 51. Suar. lib. 3. c. 11. post num. 4.* dicitque hanc consuetudinem non esse contra immunitatem Ecclesie; quia ex Ecclesie consensu interdicta est. vt hi delinquentes areantur, Ceterum, si constitutioni Gregorianæ standum est, quæ ad vnam tantum formam hanc immunitatem reducit, sublatam qualibet alia, & sub clausula irritante omnino dicendum est hanc consuetudinem (si defecto fuisset introducta) sublatam esse, & cum post illam constitutionem adhuc introducti non potuerit, quia nondum transiit tempus legitimum ad illius introductionem; efficitur sanè ex consuetudine non esse hoc simplicem fures ab immunitate exclusos, & ita reuocans sententiam propriam, defendit Farinac. *in append. de imm. c. 6. n. 94.* Marian. Itali. *de imm. lib. 1. §. 1. n. 2.* Cardin. Tufchus *verbo Ecclesia, concl. 10. n. 23.* Bonacin. *diff. 3. de primo decal. præc. 97. de imm. §. 4. n. 5.*

4 Secundo excipitur à priuilegio immunitatis nocturnus depopulator agrorum ex *cap. inter alia de immunit. Eccles.* & ibi omnes Doctores, & multis exornat. Alexand. Ambrosin. *de immunit. Ecclesie 4. num. 5.* Farinac. *de carcerib. quæst. 28. n. 50. & in append. de immunit. cap. 11. n. 158.* qui duplicem assignant rationem huius exclusionis. Prima; quia agrorum depopulatorum plures per insidias exitum excogitant *cap. est insidia 23. quæst. 4.* Secunda; quia republicam, eiusque quietem, & pacem grauius perturbant *leg. 2. Cod. quando liceat vnicuique sine iudice ius sibi dicere.* Dicitur agrorum diurnus depopulator, quia nocte agrorum segetes, seu vinearum fructus destruit ibi se abscondendo, aut alia via eos deustando *leg. 1. Cod. quando liceat sine iudice ius sibi dicere*; sic Hostien. Innocent. Ioann. Andr. *in supra dicto cap. inter alia*, Decian. *lib. 6. cap. 25. num. 3.* Farinac. *locis allegatis*, Ambrosin. *n. 1.* Tufchus *verbo Ecclesia, concl. 11. num. 10.* & alij ad huiusmodi immunitatis priuationem non requirunt delictum publicè fieri, sed quomodocumque factum sit si de illo constet, à priuilegio immunitatis excluditur; sic Ambrosin. *ditto c. 4. num. 3.* Farinac. *de immunit. n. 160.*

5 Hinc inferitur diurnum agrorum depopulatorem sub hac exceptione non comprehendi; quia verbum *nocturni* positum in *ditto cap. inter alia* tacitè excludit diurnum, & cum sit materia penalitatis non est extendenda. Solum est dubium; an comprehendatur sub constitutione Gregoriana: ibi enim sine vlla limitatione dictum est à priuilegio immunitatis exclusos esse agrorum depopulatores. Ergo tam diurni, quam nocturni comprehensuri sunt: & ita affirmat Alexand. Ambrosin. *de immunit. cap. 4. n. 5.* Farinac. *de immunit. cap. 11. n. 61.* Bonac. *diff. 3. quæst. 7. de immunit. §. 4. num. 6.* Contrarium autem non videtur improbabile; quia constitutio Gregoriana ad summandum ius commune, & reuocanda priuilegia illi contraria expedita fuit. Ergo cum solum dixit *depopulatores agrorum* intelligenda est iuxta ius commune, quod solum nocturnos excludit. Item si Pontifex intendebat depopulatores tam nocturnos, quam diurnos comprehendere, debebat exprimere: quia ius commune non debet censi correctum, nisi claris verbis constet. Præterea hæc exclusio derogat immunitati, & consuetudine odiosa, & penalitatis ergo non latet, sed stricte interpretanda est. Ergo de solo nocturno, & non diurno debet intelligi. Vt cum est diurnus agrorum depopulator non videatur sub his verbis comprehendi, comprehenditur tamen sub exceptione publicè latronis, si publicè agros deualtauerit, seu si clandestinè.

6 Tertio excipitur viarum grassator; tum ex *cap. inter alia* illis verbis. *Qui dum itinera frequentata, vel publicas stratas obsider aggressione insidias.* Tum ex constitutione Greg. XI. ubi expressius loquens, nquit, *viarumque grassatores qui dum itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur*; clare denotat verba *cap. inter alia* ad grassatores viarum referri, vt bene notauit Farinac. *in append. de immunit. cap. 12. n. 162.* Dicitur viarum grassator, qui cum impetu graditur, vt viatores spoliat, vulneret, vel occidat. An autem hoc debeat esse in viis publicis, & itineribus frequentatis, an sufficiat alibi hæc committere dubia quæstio est? Nam Innocent. in *cap. inter alia, col. 2. verbo qui de immunit. Eccles.* & Hostien. *n. 4. in verbis punitas*, Ioann. Andreas *n. 6. verbo*

insidiis, affirmant sufficere, si per insidias aggreditur, & si non fuerit in loco publico. Et ad textum in *cap. inter alia* respondendi potest gratia exempli dictum esse. *Itinera frequentata, & publicas stratas obsident*, quia hi viarum grassatores frequentius ibidem aggrediuntur. Ceterum retinenda est communis sententia solum comprehendendi grassatores in viis publicis, & itineribus frequentatis, quia textus expressè de illis loquitur. Tum quia nomen via publicum iter donat. Tum quia illa verba ad declarationem delicti fuerunt apposta: & ita relatis aliis docet Ambrosin. *de immunit. & libert. Ecclesia, c. 3. n. 5.* Farinac. *in append. de imm. c. 12. n. 165.*

7 Quarto excipitur committens homicidium, vel mutilationem membrorum in Ecclesia *c. fin. de immunit. Eccles.* & ex bulla Gregorij in illis verbis. *Quisve homicidia, & mutilationem membrorum in ipsis Ecclesiis, earumque cameris committere non aurentur*; & tenent omnes Doctores. Ratio huius decisionis, vt constat ex *ditto cap. inter alia* est. Tum quia delinquentis in Ecclesia indignus est illius immunitate. Tum quia legis auxilium frustra inuocat, qui legem contemnit *cap. quia frustra, de usuris, & leg. auxilium, §. in delictis, d. minorib.* Tum quia puniri debet quis in eo, quo deliquit. Cum ergo deliquerit in Ecclesia, puniri debet priuatione immunitatis.

8 Ex hac igitur ratione decidendi insurgit difficultas; an quolibet delictum in Ecclesia priuet illius immunitate: Plures Doctores affirmant in *cap. inter alia*, Nauarr. *c. 25. num. 20.* Couarr. 2. *var. cap. 30. num. 15.* Ioann. Gutier. *præf. quæst. civil. lib. 3. q. 1. num. 17.* Bobadilla. *polit. lib. 2. c. 4. num. 24.* Suar. *lib. 3. de reuerentia debita locis sacris, c. 11. n. 6.* Farinac. *q. 27. num. 53.* Et mouentur; quia ratio decidendi a qua est in omnibus delictis. Semper enim verum est indignum esse delinquentem in Ecclesia, vt Ecclesia illi faueat. Adde, spe immunitatis ibi delinquerent censetur: indignus ergo est, vt ei concedatur. Item in Ecclesia delinquens, iustum est vt ab Ecclesia aliquo modo puniatur. Denique non videtur creditibile Pontificem voluisse vulnerantibus in Ecclesia denegare immunitatem, illam concedere committentibus adulterium, stupra, sodomias, &c. Ergo dicendum est expressè Pontificem homicidium, & vulnerationem ratione frequentioris vsus, & alia omnia comprehendere sub ratione decidendi.

9 Nihilominus credo post constitutionem Gregor. probabilis esse committentes alia delicta in Ecclesia non omnino priuari immunitate, si tamen delicta non fuerint excepta. Sic Boëtius *decis. 109. num. 2. ad medium*, Farinac. *in append. de immunit. cap. 16. num. 208.* Bonac. *diff. 3. quæst. 7. de immunit. §. 5. num. 12.* Ratio est, quia hæc priuatio immunitatis est poena, sed poena extendenda non est vltra verba legis. Ergo non est extendenda priuatio immunitatis ad alia crimina in Ecclesia commissa præter homicidium, & vulnerationem; eum de solia illis rebus loquatur. Neque obstat rationem decidendi quæ in aliis casibus procedere. Hoc enim solum probat iustissime in aliis idem censurari posse; non tamen probat defecto esse constitutum. Neque credendum est homicidium, & vulnerationem exempli causa tantum apposta esse, sed vere apposta esse, vt materiam integrè prohibitam. Alia autem crimina non excludit; quia ita frequentiora non sunt. Adde si crimina illa commissa in Ecclesia sacrilegium contineant, vt regulariter omnia crimina ibi commissa hanc qualiteram habent, poterit delinquens à iudice Ecclesiastico puniri, vel si aliter placet, poterit Ecclesie rector impetrare à Pontifice, vt non obstante immunitate delinquentes remittat iudici seculari puniendos, quod Pontifex libentissime concedit, vt bene aduertit Farinac. *supra.* Manet ergo firmum, solum homicidium, & mutilationem in Ecclesia priuare illius immunitate, & taliter priuare illius immunitate; vt non solum in Ecclesia materialitè in qua delictum committit, recipi non possit, sed neque in alijs, quia immunitas, à qua delinquens est priuatus eadem est in omnibus, & offendens vnam Ecclesiam, omnes offendit; quia vna est vniuersalis Ecclesia in toto orbe, iuxta illud. *Credo sanctam Ecclesiam Catholicam*; Sic Couarr. 2. *var. cap. 20. num. 15. vers. 13. de illicitum committens.* Vetus *præf. lib. 5. §. fin. quæst. 32. sed quid*, Decian. *lib. 6. cap. 28. n. 8. & 10. Azor. 2. p. lib. 9. c. 9. vers. quid si quis*, Alex. Ambrosin. *de immunit. c. 5. n. 3.* Farinac. *de Carceribus quæst. 28. num. 50 & in append. de immunit. c. 16. num. 219.* Anastas. Gemon. *de sacra immunit. lib. 3. c. 16. n. 80.* Bonacin. *diff. 3. q. 7. de immunit. §. 4. n. 7.*

10 Hinc inferitur vulnerantem in Ecclesia, si ex tali vulnerare mors non sequatur, non esse priuatum immunitate; quia vulnerare non est murrare, aut occidere, & solum mutilantem, aut occidentem hæc priuatio est imposta. Sic Boëtius *dicta decis. 109. n. 3.* Farina. *in append. de immunit. c. 16. n. 227.* Inferunt Secundo quid dicendum sit de eo, qui ad Ecclesiam armatus confugit; Plures enim Doctores eum immunitate priuare ex *leg. si seruus, Cod. de his qui ad Ecclesiam confug.* Quæ lex etiam si loquatur in seruo, intelligenda venit de homine libero, vt notauit Petrus à Placha *in epist. delict. lib. 1. c. 8. n. 28.* In reuocatur enim eadem est ratio: nam delictum committens tam delinquet, quam locus est prohibitus; ergo illa ad Ecclesiam defertens Ecclesiam offendit. Ergo indignus est eius immunitate: & ita tenet

tenet Couarr. 2. var. cap. 20. num. 18. vers. 36. his proximè accedit Decian. lib. 6. c. 26. n. 10. & lib. 8. c. 3. n. 30. & 51. At ex dictis clare constat sic amatum priuatum non esse immunitate. Nam esto Ecclesiam offenderit, non ob quamlibet offensionem in Ecclesia factam priuatur immunitate, sed solum propter occisionem, vel mutilationem. Adde non quamlibet amorem delectationem esse graue crimen dignum hac priuatione, sed illam tantum, cui capitalis poena esset annexa, vt bene aduertit Farinac. tit. de carcer. q. 28. n. 66. Quare ob solam illam delationem priuandus quis esset immunitate, casu quo propter aliquam priuatur. At ob nullam priuatur, maxime, tante Gregoriana constitutione, quae solum excipit ab immunitate homicidas, & mutilatores in Ecclesia; vnde tacite aliis delinquentibus priuilegium concedit: & ita tradit Farinac. in append. de immunit. cap. 16. n. 247. Alex. Ambros. de immunit. c. 5. n. 5.

Alia autem in Ecclesia auferenda sunt ab eis, non quidem per iudicem saecularem, cum in Ecclesia iurisdictionem exercere non possit, sed per iudicem Ecclesiasticum, quem offendit, Farinac. num. 248.

11. Sed inquires primò, an debeat hic homicida, vel mutilans delinque in Ecclesia sub spe immunitatis, vt censetur immunitate priuari? Videtur requiri, quia textus indico cap. in sty alia hos tantum delinquentes sub spe immunitatis voluit punire, vt constat ex princ. textus. Nonnulli impunitatem suorum excessum per defensionem Ecclesia obtinere sperantes, etc. Et infra, qui nisi per Ecclesiam ad quam confugiunt, crediderint se defendi, nullatenus fuerant commissi. Sed poena extendenda non sunt ad alios comprehensos sub lege. Ergo non est extendenda hac priuatio immunitatis ad alios, qui alique spe immunitatis delinquent. Quòd si roges quando intelligitur quis delinquere sub spe immunitatis? Respondent Doctores, quando piacendi delicti; seu ex proposito delictum commissum est, & non ex subita rixa, & occasione, sic post alios antiquiores pluribus hanc sententiam firmant Ioan. Guttier. pract. quæst. civil. lib. 3. quæst. 1. à num. 3. & seqq. Cardin. Tufchus pract. concl. verbo Ecclesia, consil. 11. num. 13. & 14. Ioann. Azor. in situ. moral. 2. p. lib. 9. cap. 9. sub quæst. 9. Marian. Itali. de immunit. leg. lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 1. & seqq. Azobedo lib. 1. tit. 2. leg. 3. n. 24. & seqq. Farin. in append. de immunit. c. 16. n. 138.

12. Ceterum probabilius credo quomodocumque in Ecclesia occidas, vel mutilas, siue sub spe immunitatis siue absque illa priuati immunitate: sic post alios defendit Couarr. 2. var. cap. 20. num. 15. vers. 22. aduertitur, Clarus; pract. §. fin. q. 30. vbi item quare Decian. lib. 6. cap. 28. Nauarr. cap. 25. n. 20. Farinac. de carcerib. q. 28. num. 54. Farinac. Suar. lib. 3. cap. 11. num. 6. fines, Anast. Geimon. de sacer. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 79. vers. imo, & Bonacina, d. i. putat. 3. q. 7. de immunit. §. 4. num. 6. Ratio est, quia esto Pontifex coëtere voluerit iudicium illum, qui ante illam constitutionem sub spe immunitatis in Ecclesia occidebant, & mutilabant; inde non inferitur priuationem immunitatis illos solum comprehendere; si quidem generaliter pronunciat homicidas, & mutilatores immunitate priuari. Potuit ergo ex particulari causa ad vniuersalem prohibitionem faciendam moueri. Quod autem sic factum sit, inde constat; quia postquam Pontifex retulerat aliquos sub spe immunitatis in Ecclesia delinquentes. Subdit: cum autem in eo, in quo deliquit, puniri quis debeat, & frustra legis auxilium inuocet, qui commisit in legem. Mandamus quatenus publicè nunciatis talis non debeat gaudere immunitatis priuilegio, qui factum se indignus. Ecce quomodo decisio absoluta est, & fundata præcipue in ratione quadam communi, & generali, vt quis puniatur in eo, in quo deliquit. Adde concedamus Pontificem motum esse ad denegandum homicidas, & mutilatoribus priuilegium immunitatis; quia sub spe illius delinquebant. At negari non potest etiam motum esse; quia in Ecclesiam delinquit, & frustra auxilium illius implorat, cum illam offenderit. Sed quando duplex est causa mouens ad aliquam dispositionem cessante vna, & alia persueuerante, non cessat dispositio, vt bene Couarr. & Farinac. inferunt; ergo. Item si solum delinquentes sub spe immunitatis immunitate priuantur, redditur dispositio inutilis, & impossibilis: nam posita hac dispositione nullus sub spe immunitatis peccare potest, quia impossibile est saltem spem habere, cum videat eo ipso carere immunitate. Et contra vero si aliquis aliquibus peccatis concessa sit immunitas, & necessarium est quod taliter peccantes speranticipiant immunitatis. Ergo gaudebant, & non gaudebant immunitate. Redditur ergo dispositio inutilis, & impossibilis. Tandem si constitutioni Gregoriana inhaerendum sit, clare constat non expostulari ad hanc priuationem, vt quis sub spe immunitatis peccet; si quidem eodem modo ac publicos latrones, viarumque grassatores, &c. excludit eos, qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipsa Ecclesia earumque cameris committere non videntur.

13. Aduertit tamen Doctores etiam oppositæ sententiæ conuenire peccatorem in Ecclesia solum præsumi peccasse sub spe illius immunitatis; atque ita esse ab Ecclesia excludendum, dum ipse non probat casu & fortitudo, non ex proposito peccasse, quia habet contra se legem, quæ ex communi omnium sententia probat Ioan. Guttier. pract. quæst. civil. lib. 3. q. 1. num. 8.

Azor. 2. p. in situ. mor. lib. 9. cap. 9. sub quæst. 9. Farinac. in append. de immunit. cap. 16. n. 241. Azobedo leg. 3. n. 25. lib. 1. tit. 25. Bobadilla polit. lib. 2. c. 14. à n. 24.

14. Inquire; secundo, an si exstans in Ecclesia inde sagitta, scoplo, aliove instrumento occidas existentem extra Ecclesiam priueris illius immunitate? Negat Bonacina disputat. 3. q. 7. de immunit. §. 4. num. 8. & consentit Pagud. 2. p. de præcept. Ecclesie, lib. 4. cap. 4. num. 17. Affirmans non esse hanc circumstantiam notabiliter agrauantem homicidij peccatum. Mouentur; quia verè in Ecclesia non occidit, sed solum inchoat occisionem, at poenæ impositæ sunt ob actum perfectum; & non ob inchoatum. Aliàs priuandus esses immunitate, si in Ecclesia suborta rixa euaginaires gladium, & aduersarium insecutus extra Ecclesiam interimeres, quod non est dicendum.

15. Ceterum tenenda est communis sententiæ affirmans te esse immunitate priuatum. Quia verè, & propriè diceris in Ecclesia occidere, cum in ea apponas causam necessariam occisionis: si enim in ipsa Ecclesia aliquem vulneras, & vulneratus extra Ecclesiam mortuus esset, homicidium in Ecclesia diceris commississe, vt ipsemet Bonacin. ibidem faceret. Et hoc nulla alia ratione nisi quia in Ecclesia apposuisti causam necessariam mortis: sed cum ex Ecclesia immittis sagittam, qua existentem extra Ecclesiam occideres, est in Ecclesiam apposita causa necessaria mortis. Ergo censeri homicidium in Ecclesia commississe. Secus est si euaginato gladio aduersarium insecutus extra Ecclesiam percuteres, & occideres; quia non est in Ecclesia apposita causa necessaria mortis: & ita post Abbatem in cap. fin. n. 11. & alios antiquiores docet Nauarr. cap. 25. n. 21. Decian. lib. 6. cap. 24. n. 7. & cap. 28. n. 6. Ioann. Guttier. pract. q. civil. lib. 2. quæst. 1. n. 19. Ambrosin. de immunit. & libert. cap. 5. n. 7. Couarrau. 2. var. cap. 10. n. 15. Suar. lib. 3. cap. 11. n. 6. Azor. 2. p. lib. 9. cap. 9. quæst. 1. vers. tertio, Marian. Itali. lib. 2. cap. 5. §. 3. Villagut. de exten. legum, cap. fin. n. 61. & seqq. Farinac. de carcerib. q. 28. n. 61. & in append. de immunit. cap. 16. n. 223. & cons. 24. in princ. Bobad. lib. 2. polit. c. 14. n. 26.

16. Sed quid dicendum, si existens extra Ecclesiam existentem in Ecclesia occidas, priuandusne ex immunitate? Negat Villagut. de exten. legum, cap. fin. n. 50. & seqq. & Ratio esse potest, quia ibi dicitur propriè delictum homicidij commissum, vbi apposita est causa necessaria mortis, ne nuper diximus; sed hoc factum est extra Ecclesiam. Ergo extra Ecclesiam dicendum est te occidisse. Ergo non priuatis immunitate. At tenenda est contraria sententiæ cum Nauarr. cap. 25. num. 71. vers. Nono item, Couarrau. 2. var. c. 20. num. 15. vers. 17. Franc. Suarez. lib. 3. cap. 11. num. 7. & 8. Farinac. de carcerib. q. 28. num. 61. & in append. de immunit. cap. 16. num. 224. Ambros. de immunit. cap. 5. num. 8. Marian. Itali. de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 47. Bonac. disp. 3. quæst. 7. §. 4. num. 7. fine. Bobadilla supra. Ratio est; quia in delictis potus executio, & perfectio illo tempore attenditur, quàm initium: si igitur ex initio dato in Ecclesia probatum est te verè esse homicidam loci facti, à fortiori idem est dicendum ex fine & perfectione delicti. Confirmo. Homicidium formaliter consistit in priuatione vitæ, sed hominem in Ecclesia existentem vita priuas, tamen si tu extra Ecclesiam existas. Ergo verè, & propriè in Ecclesia homicidium committis. Secus dicendum est, si existentem extra Ecclesiam vulnerasses, & vulneratus ad Ecclesiam accessisset ibi moriturus; quia tunc causa non est mortis in Ecclesia, esto causa fueris mortis illius.

17. Inquires tertio, an mandans aliquem in Ecclesia occidi, siue mandatum datum sit in Ecclesia, siue extra, priueris illius immunitate? affirmant plures, vt videre est apud Nauarr. cap. 24. num. 21. Ioannem Guttier. lib. 3. quæst. civil. quæst. 2. per totam. Suar. lib. 3. cap. 11. n. 7. & n. 26. Azor. in situ. moral. 2. p. lib. 9. c. 9. q. 14. Marian. Itali. lib. 3. c. 5. §. 3. à n. 48. Decian. lib. 6. c. 28. n. 7. Farinac. in append. de immunit. c. 16. n. 229. & 230. Ratio esse potest, quia verè committis et men homicidij, & sacrilegij. Secus verò dicunt Decian. & Farinac. si exstans in Ecclesia mandates occidi aliquem extra Ecclesiam: quia ex bulla Gregorij hic casus non est exceptus.

Ceterum, credo probabilius in nullo ex iis casibus te esse priuatum immunitate; quia nullus immunitate priuandus est, nisi in casibus à iure expressis, vt habetur in constitutione Gregor. & ex iure ipso constat, quia non sunt poenæ extendendæ, præcipue quæ libertati humanæ, & Ecclesie immunitati obstant. At non est in iure expressum, priuatum esse immunitate mandantem occidere, sed occidentem; & mutilantem: sub occidente autem mandans non intelligitur, nisi in lata, & extranea significatione, quæ in penalibus faciendæ non est. Neque obstat reg. 72. de Reg. iuris, quod facis per alium, per te ipsum facere censeri; quia hoc intelligendum est non propriè, sed impropiè, & iuris interpretatione, quæ in penis non habet locum, nisi ab ipso iure facta sit extensio. Sic Bonacina disputat. 3. q. 7. de immunit. §. 4. num. 9. Neque obstat contrarium fundamentum: committis namque quoad Deum crimen homicidij, non tamen defacto, & realiter occidis, physice autem occidit hæc priuatio imposita est, non occidit moraliter.

18. Inquires quarto, an si vi dolo, & fraude aliquem ex Ecclesia extraxeris, & extractum occidas, immunitate priu-

ris; Affirmat Azor 2. p. in fit. mor. lib. 9. cap. 9. q. 14. *versum*, Farinac. *cap. in append. de immunit. cap. 16. num. 23.* Ratio esse potest; quia in Ecclesia dedisti causam occisionis; At tenendum est contrarium quia non dedisti causam occisionis necessariam, cum liberè postea occideris, idèque priuandus non es immunitate.

19 Inquires quindò, quæ mutilatio sufficiat ad hanc poenam incurendam? Constat ex dictis, *tract. de irregularit. requiri abscissionem membri; nec sufficere vulnerare debilitando; quia aliud est debilitare, a iud mutilare. Item debet esse membrum, cuius officio corpus mouetur, & iuuatur, vt sunt oculi, pedes, manus, nares, lingua, mandibula, mamilla, &c. Digni autem, & dentes partes sunt membri, non membrum: sic patet ibi relatos docet Marian. Itali. *de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 8. & seqq.* Bonac. *disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 4. num. 8. sine, Farinac. in appendice de immunitate, c. 16. n. 249.**

20 Inquires sextò, an si prope Ecclesiam miles, vel occidas priuatis illius immunitate? videtur priuatus; quia sub spe immunitatis præsumeris committere delictum. Ergo indignus es tali priuilegio *cap. quando, de consecrat. dist. 4. cap. illud de Clerico ex com. ministrante. Aliàs Ecclesia Dei sic speculca latronum, cuiusque immunitas occasionem præbet perditis hominibus irius vivendi contra rextum in cap. est iniusta 24. q. 4. & ita defendit Nauari. *cap. 25. num. 22. Bobad. polit. lib. 2. cap. 14. num. 26. Couart. 2. var. cap. 20. num. 15. vers. 26. Gigas de crimine falsæ maiestatis, Rub. qualiter, & quibus, &c. q. 10. num. 7. & 9. & alij plures relati à Farinac. *tract. de carcerib. q. 28. num. 56. & in append. de immunit. cap. 16. num. 210. Aliis tamen Doctoribus placet hoc esse intelligendum in homicidio, & mutilatione facta ex proposito prope Ecclesiam. Secus si ex subitanea rixa, & casu factum fuerit, quia in primo præsumitur delictum factum sub spe immunitatis, ac proinde immunitate indignum, secus in secundo: sic pluribus firmat Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 5. Ioann. Gutier. *tract. quæst. civil. lib. 3. q. 1. num. 15. Card. n. Tusch. verbo Ecclesia, conc. 1. num. 4. in fine, Farinac. supra, & testatur in vna Panormit. sic fuisse receptum à Clem. VIII. in dubio autem, an sub spe immunitatis deliqueris, cum prope Ecclesiam delictum committis; censet & bene Farinac. aliis relatis in *append. num. 214. sub spe immunitatis præsumi deliquisse, atque adeò tibi incumbit onus probandi contrarium, aliàs ab immunitate expelli ris.******

21 Certeum credo probabilis te immunitate gaudere, quomodoque extra Ecclesiam eiusque cæmeterium delinquas, *Suar. lib. 3. cap. 11. num. 9. Bonac. *disp. 3. q. 7. de immunit. §. 4. num. 13. Ratio est, quia solum ab immunitate exceptum est homicidium, & mutilatio in Ecclesia, quod constat tum ex *cap. vlt. de immunit. Eccles. Tum ex constitutione Gregor. In his autem exceptionibus vtprope odiosis, & libertati humanæ, communitarique Ecclesie derogantibus, non est faciendi extensio. Ergo. Item quòd certo loco promissum est, in alio censetur prohibendum, & è contra quod in vno loco censetur prohibendum, in alio censetur permissum, *leg. cum lex. ff. de legibus. leg. cum prætor. ff. de iudiciis cum vulgar. Sed solum homicidium in Ecclesia prohibendum est sub priuatione immunitatis. Ergo homicidium extra Ecclesiam ramesi prope illam immunitas est concessa. Hæc dicta sunt spectato iuris rigore, & præcipue post constitutionem Gregorianam. Fateor tamen consuetudinem introduci posse, vt nemini occidenti, aut mutilanti prope Ecclesiam suffragetur immunitas, sed vsque adhuc non credo esse consuetudinem introductam, si standum est bullæ Greg. ipsa enim omnes consuetudines in contrarium poteocat, siquidem ad vnam formam omnia reducitur sublata potestate aliter interpretandi, aut extendendi, & irritum facit quicquid secus tentatum fuerit. At post Gregor. non videtur ecurrisse tempus necessarium ad præscribendum contra legem Ecclesiasticam, Ergo.****

22 Ad rationes contrarias respondeo indignum esse immunitate sic peccantem, si eius delictum, & persona spectetur. At immunitas non ipsi propter ipsum, sed ipsi propter locum sacrum conceditur, qui est omni priuilegio dignissimus. Neque inde fit fieri locum sacrum, speluncam, & alyum latronum. Tum quia ibi non furantur neque occidunt. Tum quia ibi existentes corrigi, & frænari à iudice Ecclesiastico possunt. Tum denique quia non est Ecclesie impurandus abusus illac confugiendum, cum ipsa solum prætendat fauere miseris, eos à poena liberando, non autem fouere eorum malitiam, & iniquitatem.

23 Inquires septimò, An ex homicidio, vel mutilatione facta in Ecclesia priuatis immunitate quoad alia delicta ante, vel post commissa? Communis sententia docet te esse priuatum, si pro delicto commisso in Ecclesia punitus non es, secus si iam es punitus: quia dum non es punitus, non est Ecclesie satisfactum, ac proinde Ecclesia te à se ipsa expellit: sic docet Farinac. alios referens, *tit. de carcerib. quæst. 23. num. 60. & in append. de immunit. cap. 16. num. 22. Cardin. Tuschus verbo Ecclesia, num. 11. Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 9. Boërius de cis. 210. n. 10. & alij.**

At mihi probabilis est delictum in Ecclesia factum solum priuare immunitate sibi aliàs debita, non autem priuare immu-

nitatem debita aliis delictis; quia nullibi constat hanc efficaciam habere, & poenæ extendendæ non sunt, & ita tradit Couart. alios referens 2. var. cap. 20. num. 15. vers. 24. fauet Ioann. Gutier. *tract. quæst. civil. lib. 3. q. 1. n. 18.*

24 Tandem inquires. Quis iudex possit delictum in Ecclesia factum punire? Respondeo, si delictum Ecclesiasticum est, vel à clerico commissum, solum iudicem Ecclesiasticum illud punire posse, quia est extra iurisdictionem secularis iudicis. At si delictum secularis sit, & à laico commissum, tunc iudex secularis, & Ecclesiasticus ad præuentionem procedere possunt; quia illud delictum fortitur vtrumque forum, & seculari ratione personæ, & delicti; & Ecclesiasticum, eo quod in loco sacro commissum fuerit, & immunitatem illius loci violauerit. At si delinquentis aufugerit, neque citatus comparuerit, vtique iudex potest procedere potest, quia tunc non datur præuentio, cum hæc possessionem delinquentis requirit, & sic iudex secularis procedere potest ad condemnandum reum in poenis debitis delicto, & iudex Ecclesiasticus ad eas quas de iure apponere potest: sic post alios tradunt Salzedo *tract. crim. c. 87. n. 1. in addit. lit. A. Ioann. Gutier. *tract. quæst. civil. lib. 3. q. 1. numero 13. & 14. Tuschus verbo Ecclesia, con. l. 5. numero 10. 14. & seq. & verbo immunitas, con. l. 59. numero 6. vsque 18. Francisc. Leo thesauri Ecclesiæ. 1. p. cap. 14. Marcus Itali. de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 3. n. 52. & 53. quos refert, & sequitur, Farinac. in *append. de immunit. c. vlt. n. 364. & conf. 214. num. 3.***

25 Quintò excipitur ab immunitate qui proditorè proximum suum occiderit: sic videtur decimum in *cap. 1. de homic. ibi: si qui pro industria occiderit proximum suum. & insidias ab altari auellit eum, vt moriatur, & expressè traditur à Greg. XIV. in sua bulla ibi aut qui proditorè proximum suum occiderit. Dixi videtur decimum in *cap. 1. quia non me latet plures, grauilissimòque Doctores secutos Panormitanum affirmare supradictum rextum non de immunitate Ecclesie loqui, sed de poena irregularitatis, seu depositionis clerici, quia sub titulo de homicidio est constitutus, & non sub titulo de immunitate. At tenendum est cum communi sententia supradictum rextum de quolibet ad Ecclesiam confugiente intelligendum esse, & de illius immunitate: desumptum enim est ex *Exod. 21. quod loci occidenti abique insidiis concedebatur locus refugij, occidendi per insidias denegabatur. Ergo in eodem sensu viurpatum est à Greg. IX. sic pluribus comprobat Couart. *lib. 2. var. cap. 10. sub. numero 6. vers. octauo, Farinac. *rit. de carcerib. quæst. 28. numero 23. & in *append. de immunit. cap. 9. numero 134. Francisc. Suar. lib. 3. de reuerentia debita locis sacris, cap. 11. numero 10. & seqq. Ioann. Gutier. *tract. quæst. civil. lib. 3. q. 7. n. 92. Tuschus verbo Ecclesia, con. l. 11. n. 5. & alij.*******

26 Ille autem dicitur proximum suum proditorè occidere, qui occidit incautum nihil tale præcauentem, vulgò *atrocem, alicuiusmodi, & sine que tal pensasse, ex textu in *leg. propter insidias. Cod. qui accusare non possunt, leg. sin. cod. de delatib. lib. 10. leg. 4. ff. ad leg. Jul. maiest. c. clericus 46. dist. c. si cupis 16. q. 1. & pluribus comprobat Anton. Gom. 3. var. cap. 3. de homicidio n. 5. Suar. n. 12. Farinac. locis relatis, & q. 18. n. 76. Hoc infertur, si veneno alicum occidas, proditorè occidisse censetur: sic Suar. num. 12. Farinac. q. 18. n. 74. & quæst. 8. num. 24. sine, & in *append. de immunit. cap. 9. num. 142. Decian. lib. 6. cap. 28. n. 19. Anastat. Germon. de sacer. immunit. lib. 3. cap. 16. n. 63. Infero secundo, si occidas inimicum promissione facta de illo non offerendo, proditor es; quia per promissionem fuit illi sublata omnis occasio se præcauendi. Sic pluribus firmat Farinac. *lib. 2. con. l. conf. 268. n. 75.****

27 Dubium tamen est, an si inimicum dormientem, vel alio modo incautum per insidias occidas, priuatis immunitate! affirmant plures quos sequitur Couart. 2. var. cap. 20. num. 7. *vers. tandem hist. Petr. à Placa epist. delict. lib. 1. cap. 21. num. 2. Menoch. de arbit. casu 461. num. 27. Marian. Itali. *tract. de immunit. Ecclesie, lib. 1. cap. 5. §. 4. n. 1. & seqq. Villagut. de extensione legis, cap. fin. n. 53. vers. quartus modus, Azbedo lib. 1. tit. 2. num. 11. in constitutione Hispania. Bobadilla polit. lib. 2. c. 14. num. 34. & 35. & alij relati à Farinac. locis referendis. Mouentur, quia in *suprad. c. 1. ille dicitur proditorè occidere qui per industria, & insidias occidit, sed non obstante inimicitia occidisti per industria, & insidias, ergo proditorè. Ergo ab altari euelendus es.***

28 Nihilominus probabilis conseo stante inimicitia, quantumcumque per insidias occidas inimicum, non priuatis immunitate. Quia non quecumque insidias priuant immunitate, sed insidias, quæ proditorum committunt. Si quidem Gregor. in sua constitutione solum dixit extendendos esse ab immunitate, qui proditorè occiderint. At stante inimicitia insidias non constituunt proditorum, si quidem semper inimicus habet fundamentum se præcauendi, atque adeò sibi impune debet, si incaute occidatur: sic enim proditorum definit. Bar. in *leg. respiciendum, §. delinquent. ff. de poenis, num. 1. & seqq. quam doctrinam pluribus comprobant Anton. Com. var. resolut. §. de homicidio, cap. 3. num. 1. Ambrosini, cap. 6. num. 3. & seqq. Vincent. de Franchis, cap. 33. Suar. lib. 3. cap. 11. n. 12. Ioann.*

Ioann. Gutier. *pract. quæst. civil. lib. 1. quæst. 2. §. 3. num. 18.*
Farinac. cons. 76. num. 7. §. 15. Et in append. de imm. cap. 9.
n. 143. ubi testatur hanc doctrinam admittam esse à Clem. VIII.
in vna Panormitana immunitatis Ecclesiæ, ob quam rationem
recedit à priori sententia, quam defendebat, quæst. 18. num. 76.
 29. Secundò dubitatur, an si per industriam, & non per
 insidias proximum occidas, priuor is immunitate. Plures Docto-
 res affirmant re priuatum esse, quos refert Couarr. *2. var. cap. 20.*
 res affirmant re priuatum esse, & sequitur Clarus *pract. 9. 30.*
num. 7. vers. in his profecto casibus, & sequitur Decian. lib. 6. cap. 28. num. 15. per totum, Farinac.
tit. de carcerib. quæst. 28. num. 23. Ratio esse potest, quia
in dicto cap. 1. dicitur euellendum esse ab altari, & immunitate
priuandum, qui per industriam occidit, & per insidias. Sed
ex his verbis clarè colligitur occidens per industriam, etiam si
non occidat per insidias priuari immunitate. Tum quia copula
latua in qualibet illius parte vera esse debet. Tum quia aliàs
superflue apponeretur verbum illud per industriam, si quidem
sufficerebatur dicere per insidias, cò quòd occidens per insidias per
industriam occidit. Nihilominus probabilius credo te non esse
immunitate priuandum, quantumcumque animo deliberato
proximum occideris, nisi proditorie occidas: sic post alios anti-
*quiores tradit Boëtius *de cis. 109. num. 39.* ubi testatur hanc esse*
communem opinionem, Couarr. loco allegato, Anton. Gom.
*de d. lib. cap. 10. num. 2. Farinac. plures refert *cons. 76. n. 17.**
Suar. lib. 3. cap. 11. num. 17. Et quidem stance constitutione
Gregor. res est clara: quia solum ibi excipitur proditorius homi-
cidium, qui autem ex industria, & animo pensato occidit: si
non occidat per insidias, non est proditor. Ergo, At spectato
iure communis res est difficilior, sed placet cum supradictis Do-
ctoribus sentire, etsi in practica sæpe contrarium fiat, immerito
 tamen. Tum quia in penis non est facienda extensio, neque
 immunitas Ecclesiastica minuenda. Tum quia constitutio Grego-
 rij, quæ casus controuersos decidere intendebat, apposuit
 verbum proditorie, ut sic insinuat in illis verbis per industriam,
 & per insidias idem esse significatum. Vnus enim terminus al-
 terius est declaratio. Neque ibi est propositio copulatiua, sed
 simplex: facte enim hunc sensum, qui per industriam insidiosam
 occidit proximum ab altari euellatur, quod manifestè
 oculis inam locus ille Exod. 21. ex quo textus delumpus est,
 concedit locum refugij ei, qui proximum insidiosum non fuerit.
 Neque inde fit superfluum verbum illud per industriam. Tum
 quia apponitur ad maiorem subsequentis declarationem. Tum
 quia insidiam inferri potest esse superfluum verbum per insidias, si
 omne homicidium per industriam ab immunitate esset exclusi-
 um, quia inde exclusum erat homicidium per insidias, quod
 esse non potest, nisi per industriam.
 30. Tertio dubitatur, an si per industriam vulneres proximum
 animo occidendi immunitate priuor is, tamen si mox non
 sequatur? Affirmant Nauarr. *cap. 25. num. 22. Couarr. 2. var.*
*cap. 20. num. 7. Boëtius *de cis. 109.* Petrus à Plachia *epist. d. lib.*
cap. 11. sub. vers. rursus, Farinac. de carcerib. quæst. 28. num. 45.
 Ioann. Gutier. *pract. quæst. civil. lib. 3. quæst. 7. num. 55. §. seqq.*
 & testatur hanc esse opinionem communiter receptam Azbedo
 lib. 1. tit. 2. leg. 3. num. 9. vers. sed an erit idem, Bobad. lib. 2. polit.
 cap. 14. num. 34. Ratio esse potest, quia licet textus solum
 dixerit si quis per industriam, & per insidias occiderit proximum
 suum ab altari esse euellendum. At inuismodi textus relationem
 facit ad locum Exodi: ubi in eius principio dicitur. *Qui percussit*
fratrem suum volens occidere, morte moriatur, &c. Et deinde
 subdit, quasi hoc distinguens. *Qui autem non est insidiosus, sed*
duus illum tradidit in manus eius, habebit locum, ad quem su-
gere possit, si autem per industriam, &c. ab altari est euellendus.
 Quasi diceret Pontifex. Si quis in percussione hominis insidias
 suas non fuerit, locum habet refugij. At qui percussit insi-
 diosè volens occidere, vel occiderit, ab altari est euellendus.
 Ceterum, tenenda est contraria sententia negans hunc esse im-
 munitate priuatum: sic pluribus comprobatur. Decian. *cons. 80. per*
totum, lib. 3. Et tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 17. Baiad ad Cla-
rum quæst. 30. num. 17. Anastas. Germon. de sacror. immunit.
lib. 3. cap. 16. num. 60. Francisc. Suarez. lib. 3. cap. 11. num. 14.
 Marian. Itali. *de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 22. Farinac.*
in append. de immunit. cap. 9. num. 145. §. 146. sine, Vil-
lagur. de extens. legu. cap. fin. num. 54. §. seqq. Bonac. disp. 3.
quæst. 7. de immunit. §. 4. num. 16. Ratio est, quia lex illa cetero-
monialis Exodi vim non habet, nisi quatenus ab Ecclesia re-
cepta sit. At in dicto cap. 1. de Homicidio solum statuitur exclu-
endum esse ab altari, hoc est immunitate priuandum, qui per
industriam insidiosam proximum suum occiderit. Ergo non est
 dicendum vulnerantem insidiosè hac immunitate priuari, cum
 ex nullo textu iuris canonici hoc constet, & fortè hæc de causa
 nobilitatis canonice totam legem Exodi in textu inserere, sed
 solum vitam illius partem. Adde vigore constitutionis Greg.
 hoc esse manifestum, eum solum ibi excipiatur, qui proximum
 proditorie occiderit.
 31. Quarto dubitatur, an proditorie occidens infidelium
 priuatur immunitate? Negat Ambrosin. *de immunit. cap. 7. num.*
12. Bonac. disp. 3. de primo decal. præcepto, quæst. 7. de immunit.
*§. 4. num. 16. Mouentur, quia infidelis non est propriè nostris**

proximus cum nobiscum non communicet in fide, in sacramen-
 tis, & in Ecclesia, &c. Sed priuatio immunitatis imposta est
 occidendi proditorie suum proximum. Ergo non est imposta
 occidendi infidelem. Ceterum probabilius credo hunc occi-
 sorem ab immunitate esse priuatum, quia negari non potest
 infideles sub nomine nostri proximi propriè comprehendis
 aliàs præceptum illud de diligendo proximum sicut nos ipsos
 non extenderetur ad infideles, neque ex charitate illos dilige-
 re teneretur, quod est absurdum. Neque obstat nobiscum
 non communicare in fide, & sacramentis, &c. aliàs hæreticus,
 & peccator posset à proximitate excludi, quia nobiscum in fide,
 & charitate non conueniunt. Non ergo requiritur hæc commu-
 nicatio ad proximi rationem constituendam, sed ex eo solum
 quòd eandem nobiscum naturam participant, proximi nostri
 facti sunt: & ita tenet Marian. Itali. *de immunit. Eccles. lib. 1.*
cap. 5. §. 4. num. 20. Et 21. Farinac. de immunit. cap. 8. num. 120.
 32. Sextò excipitur ab immunitate assassini reus, sic ex-
 pressè bulla Gregorij. Assassinus dupliciter accipitur. Primò, &
 præcipue pro quibusdam infidelibus, & gentilibus, & patrio
 nomine sic vocatis, qui ex mandato sui principis infideles ho-
 mines occidebant: sic multis comprobatur Couarr. *2. var. cap. 20.*
num. 10. Per translationem autem communiter accipitur pro his,
 qui pecunia, aliòve pretio conducti aliquem incautum occi-
 duat, vt ex his, quæ tradit Couarr. *supra Mascard. concl. 138.*
 Decian. *lib. 6. cap. 28. num. 18. constat. Hoc posito certum est*
 assassini reum ab immunitate esse exclusum ex constitutione
 Gregor. Dubium tamen est, an spectato iure communi exclusus
 sit. Et ratio difficultatis est, quia textus in *cap. pro humani,*
in homicidio in 6. qui de hoc crimine loquitur, solum com-
 mittenti imponit excommunicationem ipso facto, depositio-
 nem, & disfidationem, non tamen immunitatis priuationem.
 Ergo nisi huiusmodi assassini reus occidat proximum proditorie,
 immunitate non priuatur, & tunc non ob assassinum, sed
 occisionem proditoriam ex textu in *cap. 1. de Homicidio. Adde*
cap. pro humani loquitur de iis, qui per quosdam infideles
 patrio nomine assassinos vocatos christianos interficiebant, vt
 optimè aliis relatis probat Couarr. *supra.* Ergo qui non per hu-
 iusmodi infideles, sed per fideles fidelem interficeret, assassini
 penas in *supradicto cap.* contentas non incurrit. Ergo nec pri-
 uandus immunitate. Ceterum, etsi spectato iuris rigore cen-
 seatur probabilis seclusa constitutione Gregorij assassini reum
 immunitate priuatum non esse, nisi proditorie occiderit. At ex
 consuetudine recepta, & à Doctoribus probata censo priua-
 tum esse: sic pluribus comprobatur Farinac. *tit. de carcerib. quæst.*
18. num. 16. Et in append. de immunit. cap. 8. num. 118. Et tit.
de homicidio quæst. 123. n. 69. Suar. lib. 3. cap. 11. num. 13. Bonac.
disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 4. num. 18. Ioann. Gutier. pract.
quæst. civil. lib. 3. q. 7. num. 50. §. seqq.
 33. Ex quo fit quemlibet, siue infidelem, siue fidelem, qui
 pretio, vel pecunia conductus christianum incautum occiderit,
 exclusum esse ab immunitate, quia verè assassini crimen com-
 mittit in vulgari, & communi significatione, Farinac. *de car-*
cerib. quæst. 18. num. 26. Et in append. de immunit. cap. 8. num. 119.
 & *seqq. Et de Homicidio quæst. 123. num. 19. Bonac. supra.* Et licet
 textus in *cap. 1. de Homicidio, in 6. non loquatur de mandata-*
 riis, sed de mandantibus, iam ad mandatarios ex communi
 acceptione pene assassini extenduntur, quia propriè assassini
 dicuntur, Farinac. *tit. de assassini crim. quæst. 123. num. 10. De-*
 inde est textus loquatur, qui per infideles quosdam barbaros
 christianos occidebant, ex recepta tamen interpretatione ex-
 tenditur ad eos, qui mediis fidelibus pecunia conductis Chri-
 stianum occidunt, Farinac. *de Homic. quæst. 128. num. 22. Cla-*
 rus §. *assassinum, num. 1. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 28. num.*
18. Ioann. Gutier. pract. quæst. civil. lib. 3. quæst. 7. num. 1. Et
seqq. Alex. Ambrosin. de immunit. cap. 7. num. 1. seqq. Ma-
 rian. Itali. *de immunit. Eccles. lib. 3. cap. 5. §. 5. num. 149. Anastas.*
Gremonius de sacrorum immunit. lib. 5. cap. 16. n. 67.
 34. Dixi assassinum esse, qui pretio conductus proximum
 occiderit, ad cuius veritatem non requiritur quòd de facto
 preum acceperit, sufficit si ei promissum sit, & promissionem acce-
 ptauerit, quia hæc promissio acceptata receptione pecunie æqui-
 ualeat: & ita tenet Mascard. *de probat. lib. 1. concl. 138. Farinac.*
de homicid. quæst. 123. num. 36. Et 37. Nomine pecunie intelli-
 go quamlibet rem pretio æstimabilem, vt pluribus comprobatur
 Gutier. *pract. quæst. civil. lib. 3. quæst. 7. num. 20. Farinac. de im-*
munit. cap. 8. num. 25. An autem res, seu pecunia promissa de-
 beat esse in grati quantitate, & quæ animum mouere possit ad
 tale crimen patrandum, affirmat Farinac. *quæst. 123. num. 43.*
cum Vulpell. cons. 143. num. 9. Alexand. Ambrosin. de immu-
nit. cap. 7. sub. num. 9. Vnde negat assassini crimen committi ex
 donatione vnus pars caligatum. Et ratio esse potest, quia talis
 datio causa esse non potest talis criminis, cum ex se aua non
 sit animum mouere. Item dici non potest pretium tam diræ
 aggressionis. Ceterum, credo assassinum committi, quia si ex
 contracto illius parox rei occidit, grauius peccasti, quia vitam
 alterius ita vilipendes, paratus enim pretij non minuit, sed
 auget malitiam, vt contingit in simonia.
 Sed quid si promissit sicario dare aliquam in vxorem?
 Negat

Negat tunc committi crimen assassini Bofius *tit. de mandatis ad homicidium, num. 35. vers. non vero etiam promissione uxoris ducenda*, quem videtur sequi Farinac. *quæst. 123. num. 44.* Mouentur, quia executio illius promissionis non est in voluntate promittentis. Ergo reputatur, ac si nihil promississet. At exillimo verè crimen assassini committi; quia negari non potest talem promissionem esse pretio æstimabilem, siquidem ex illa promittens manet obligatus quoad fieri possit procurare, vt vxor promissa velit, & ex alia parte sciat motus illa promissione crimen patrauit, Decian. *tract. crim. lib. 9. cap. 3. num. 16. in fine.* Deinde requiritur, vt promissio fuerit certa, & specifica, nec sufficit generalis, & incerta, & quæ alias nullam inducit obligationem, quia hac stante gratis sic actio, vt si dicas mandatorio te nunquam defuturum in ipso necessitibus, Bald. *conf. 383. incipiente.* Bectonus de Leuo. *n. 1. vers. item sui promissum.* Bofius *tit. de mandatis ad homicidium, num. 35. hab. conf. 170. num. 18. & seqq. lib. 1.* Vulpellus *conf. 143. n. 5.* Baiard. ad Clarum *in §. assassinum. n. 7.* Farinac. *quæst. 113. num. 145.* Bonac. *disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 4. num. 18.* quamuis contra teneant plures ibidem à Farinac. relati. Item debet esse promissio acceptata, alias nullam inducit obligationem, Bald. *supra* Decian. *tract. crim. lib. 9. cap. 30. num. 17.* Farinac. *num. 147.* Adde debere esse promissionem, cui dationem pecunie pro ipsa occasione, non autem pro expensis itineris ad occidendum, aut occisorem à morte liberandum; quia ad crimen assassini expoluitur, vt non gratis, sed pretio occisio fiat, sic Gab. *conf. 170. num. 21. & 23.* Bofius *tit. de mandatis ad homicidium. n. 34.* Alexand. Ambrosin. *de immunit. cap. 7. sub num. 9.* Farinac. *de homicidio. quæst. 123. num. 158. & de immunit. cap. 8. n. 127.* Bonac. *supra.* Verum si nulla in eueniente promissione aliquem occidas, vel occidere facias, motus ipse acquirendi licet, vel complacendi tuo amico, nullo modo crimen assassini committis, nec immunitate ob id priuatis, Paris. *conf. 166. à num. 2. lib. 4.* Baiard. ad Clarum *§. assassinum, n. 11.* Farinac. *quæst. 123. num. 158. & seqq. de immunit. cap. 8. num. 138.* Ambrosin. *de immunit. cap. 7. sub num. 9.* Bonac. *§. 4. num. 17.*

35 Alique tamen restant enodandæ difficultates. Prima, an occidens pretio conductus infidelem assassini crimen committit, & immunitate priuatur? Affirmant plures cum Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 18.* Marian. Itali. *de liberi. Ecclesiast. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 20.* & 21. Farinac. *de immunit. cap. 8. num. 120.* Mouentur, quia esse fidelem, vel infidelem per accidens videtur ad crimen assassini, aliis neque etiam occidens per fidelem illud committeret. Item infidelis etiam est verus proximus. Ceterum, probabilius credo spectato iuris rigore assassini crimen non committi occidendo infidelem: quia iuxta textum *in cap. 1. de homicidio in 6.* expresse dicitur quempiam christianum. Ergo tacite infidelem excludit. Item illa constitutio expedita fuit aduersus christianæ religionis hostes, &c. vt constat ex eius proemio, quod occidentibus infideles continere non potest. Neque obstat infidelem verè esse proximum, quia non pro cuiuslibet proximi occasione hæc assassini pena incurritur, sed pro occasione christiani proximi? Secus verò est in occasione proditorie facta, quia *in cap. 1. de homicidio.* non fuit limitatum ad proximum christianum, sicut in hoc crimine assassini limitatum est: & ita tenet post alios antiquiores Couart. *var. resolut. lib. 2. cap. 28. num. 10. vers. quinto.* Clarus *in præf. §. assassinum, vers. lenè verum est.* Et que *85. vers. ubi agitur.* Ioann. Gutier. *præf. quæst. ciuil. lib. 3. quæst. 7. num. 8.* Alexand. Ambrosin. *tract. de immunit. cap. 7. n. 12.* & pluribus firmat Farinac. *q. 123. num. 33.* Mascard. *de probat. lib. 1. concl. 137. n. 13.*

In dubio autem, an occisus paganus, vel christianus reputandus sit. Variant Doctores, & plures affirmant paganos esse reputandum, dum contrarium probatum non fuerit saltem ex communi opinione: sic Alexand. Ambrosin. *de immunit. & liberi. Ecclesiast. cap. 7. num. 12.* & 13. & consentit Farinac. *de immunit. cap. 8. num. 121.* & alij apud ipsos. At credo probabilius, si in territorio christianorum reperitur, vbi infideles non permittuntur liberè habitare præsumendum esse christianum: quia præsumptio debet de vni ex communiter contingentibus, leg. *certi. §. quoniam ff. si certum petatur.* Sic Clarus, Ioann. Gutier. *supra.* & Bonac. *§. 4. num. 19.*

36 Secundo, dubitatur, an occidens pretio conductus inimicum, committat crimen assassini? Respondeo si occisus non solum est inimicus mandantis, sed etiam occidentis, non committitur ab occisore assassini crimen; quia dici non potest incautum occidere, cum semper habeat inimicum occasionem se ab illo præcauendi. Secus verò, si solum mandantis est inimicus, tunc crimen assassini committitur, quia incautus occiditur: sic Alexand. Ambrosin. *de immunit. cap. 7. num. 10.* Couart. *2. var. cap. 20. num. 9. circa finem.* Bonac. *disp. 3. q. 7. de immunit. §. 4. n. 18.* Farinac. *quæst. 123. num. 157.* & de immunit. *cap. 8. n. 132.* Adde neque etiam dici assassinum, nec immunitate priuari cum qui conductus pecunia occidit inimicum mandantis præsentem ipsomet mandante: sic Hieron. Gabr. *conf. 170. num. 1. & seqq. lib. 1.* Farinac. *quæst. 113. num. 35.* & 99. & 148. & de immunit. *Eccles. cap. 8. num. 133.* & alij apud ipsos. Ratio esse potest; quia tunc occisor auxilium videtur præstare mandanti,

ipseque mandans videtur ibi esse præcipuus occisor; cum autem ab eo se debebat occisus præcauere, non censetur illa occisio proditorie facta, ac proinde nec digna immunitatis priuatione.

37 Tertio dubitatur, an assassini crimen committat, & immunitate priuatur, si accipit pecuniam ad occidendum, & non ad occidendum? Probabiliorum existimo partem negatiuam. Tum quia textus *in cap. 1. de homicidio in 6.* de intercientibus christianos loquitur, non de vulnerantibus. Tum quia assassinus videtur dictus ab eo, qui ex officio, seu contractu animam à corpore abscindit: & ita defendit Decian. *tract. crim. lib. 9. cap. 30. num. 41.* Vulpell. *conf. 143. num. 1.* Baiard. ad Clarum *§. assassinum, num. 2.* Farinac. *de homicidio. quæst. 123. num. 239.* & de immunit. *cap. 8. num. 134.* Alex. Ambrosin. *de liberi. e. 7. num. 11.* Ioann. præf. *quæst. ciuil. lib. 3. q. 7. n. 59.*

38 Sed quid si accipit pecuniam ad occidendum, & non occidit, sed solum vulnerat? Negat Ioann. Gutier. *lib. 3. præf. quæst. 97. num. 59.* gaudere immunitate, quia verè crimen assassini committit, ad cuius malitiam solum videtur requiri, vt acciperit pecuniam ad occidendum, & per ipsum non steterit, quin occidat. Ceterum, mihi probabilius est gaudere immunitate; quia immunitas neganda non est nisi propriè committentibus crimen assassini. Sed qui accepta pecunia alium vulnerat, si tamen non occidit, non committit verè, & propriè crimen assassini. Ergo. Minorem probo, quia textus *in cap. 1. de homicidio in 6.* vbi hoc crimen declaratur, solum de mandante dicitur puniendum esse iudicem penitis, siue mors sequatur, non nihil tamen de mandatorio dicitur. Ergo mandatorius qui mortem non iurilicè relinquat in hac parte dispositionis iuris communis, quæ est neminem ob vulnerationem tantum priuare immunitate, & ita tenet innumeris referens Farinac. *de homicidio. quæst. 123. num. 77.* & de immunit. *cap. 8. n. 123. sine.* Mascard. *de probat. concl. 138. n. 2.* & 5. Hieron. Zeual. *comm. contra com. q. 540. n. 5. & seqq.*

39 Quarto dubitatur, an mandans aliquem occidere sub promissione pecunie morte non secuta incurrat crimen assassini, & immunitate priuatur? Probabilius credo incurrere, & immunitate priuari. Quia *in e. 1. de homicidio in 6.* ad penas illius capitulis incurtendas sufficit mandatum effectum non secuto. *Vbi stat. uimus, vt quicumque princeps prælati, seu quauis alia Ecclesiastica, seu seculari persona quempiam christiani norum per predictos assassinos interfecit fecerit, vel eorum mandauerit, quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur, aut eos receperit, vel defendiderit, seu occultauerit, excommunicatiouis, & depositiõis à dignitate, honore, ordinae, officio, & beneficio incurrit sententiam ipso facto, &c.* Sed hæc pena non incurritur, nisi ob crimen assassini. Ergo sic mandans reus est assassini. Ergo immunitate priuatur: & ita tenet Decian. *lib. 6. cap. 28. num. 18. ad finem.* Farinac. *de immunit. e. 8. num. 128.* & faciunt que congerit *quæst. 123. num. 26.* Adde etsi postea mandatum reuocauerit ante effectum secutum, non evitabit penas supradictas: quia iam crimen commisit, cui ipso facto sunt annexæ: licet alias penas ab statuto impositas possit evitaresic pluribus comprobat Farinac. *q. 123. num. 79. & 82.*

40 Quinto, dubitatur de receprante, defendente, & occultante assassinum. Dicendum ergo est hos immunitate priuari: si verè causa sit mortis illarum; quia ex *supradicto textu pro homini de homicidio in 6.* afficiuntur penis impositis assassinis. Ergo signum est reos esse assassini: & ita tenet Farinac. *quæst. 123. à n. 29.* Debent tamen cognoscere sic auxiliares assassinos esse quibus auxilium præstant, & illis quatenus tales auxilium præstare debent, alias penas evitabunt, Farinac. *n. 34.*

41 Sexto, excipiuntur ab immunitate hæretici rei: sic expresse habetur in bulla Gregor. & tradunt omnes, & merito; quia est grauissimum crimen, & Ecclesiam Dei funditus euerit. Solum est dubium, an non solum hæretici, hoc est qui pertinaciter aliquid credunt contra fidem, sed etiam qui his auxilium præbent, immunitate priuatur? Ratio dubitandi est, quia hi non sunt hæretici, esto sint de hæresi suspecti. At solum hæreticis negatur immunitas. Ergo. Dices negari hæreticis reos, qui non solum esse videntur hæretici, sed etiam qui eis auxilium præstant, &c. Sed contra, quia reus hæreticis est, qui hæresim committit, at auxiliatores hæreticorum hæresim non committunt. Ergo. Nihilominus dicendum est hos auxiliatores, & quoscunque alios, qui suspensionem hæreticis incurrant immunitate priuari, non per se, sed ratione hæreticis, cuius suspensionem incurrant. Cum enim hæreticis sit crimen exceptum, & hoc in animo consistat, & examinatione indiget, quoties delinquens illius suspensionem incurrit, extrahi potest ab Ecclesia, vt examini subiciatur, & sic est in praxi receptum, & tenet in præfati Farinac. *de immunit. Eccles. cap. 13. num. 175.* Bonac. *disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 4. n. 21.*

42 Tandem in supradicta bulla Gregoriana excluditur à privilegio immunitatis reus læsæ maiestatis in personam ipsius principis. At spectato iure communi satis dubium est, an hi excludendi sint: nam esto hoc crimen grauius sit homicidio proditorio, non tamen licet priuationem immunitatis extendere ad alia crimina præter excepta, quia obstat textus *in*

cap. inter alia de immunit. Eccles. concedens immunitatem quibuslibet delinquentibus quantumcumque graua crimina perpetraverint, nisi in illis casibus exceptis. Quapropter iure communi seculata Gregoriana constitutione censeri gaudere utique immunitate lesae maiestatis reum, vt tradit Bosius, tit. de captiua. n. 3. Ioann. Gutier. pract. civil. lib. 4. quest. 4. num. 3. iuncto num. 9. Villagur. de extens. legum. cap. fin. num. 5. ante finem. At stante constitutione Gregoriana res est alique controuersa, cum ab immunitate excludantur lesae maiestatis rei in personam ipsiusmet principis. Ex quibus verbis clarè colligitur reos lesae maiestatis in statum principis, aut in eius sanguineos, vel consiliarios non priuari immunitate: sic Farinac. de immunit. c. 14. n. 190. & 192.

43 Nominè principis intelligitur qui supremam habet iurisdictionem, nempeque est subiectus, qualis est Pontifex, Imperator, Gallie, & Hispanie Rex, & in probabili sententia Dux Florentie, Austria, Sabaudie, Saxonie, & similia: sic Marian. Itali. lib. 1. de immunit. Eccles. cap. 6. § 7. num. 18. Ambrosin. de immunit. cap. 9. num. 5. Farinac. in append. de immunit. cap. 14. num. 188. & faciunt quae tradit q. 112. n. 176.

Item debet intelligi princeps respectu offendens, ita vt vel ratione originis, vel domicilij offendens subditus illi sit, aliàs crimen lesae maiestatis non committet, vt constat ex textu in dem. pastoral. §. denique & s. seq. de sententia. & re iud. & tradit ibi glossa Imbola, Cardin. Zabarella, & alij, Diaz. praet. c. 119. n. 1. in prin. Anton. Gort. de delictis. c. 2. n. 10. Clarus in pract. §. lesa maiestatis. num. 7. Farinac. multos referens quest. 112. n. 240. & in present. append. de immunit. cap. 14. num. 191. cum Alex. Ambrosin. de immunit. & libert. cap. 9. n. 6. Marian. Itali. eodem. tract. lib. 1. cap. 5. §. 7. n. 48. & seqq.

PUNCTVM X.

An sint alij casus excepti ab immunitate praeter supradictos.

- 1 Non sunt alij à supradictis.
- 2 Non videtur consuetudine alios esse introductos.
- 3 Ex identitate, vel maioriore rationis pluribus placet alios casus esse excipiendos.
- 4 Probabilis est oppositum.
- 5 Raptores virginum & adulteri priuantur ex plurium sententia immunitate. Sed non probatur.
- 6 Solomita non est spectato iuris rigore immunitate priuatus.
- 7 Sacrilegus, nisi homicida, aut mutilans sit in Ecclesia non priuatur immunitate.
- 8 Periuarus, & falsus testis immunitate gaudet.
- 9 Incendarius immunitate gaudet, tamen si plures Doctores contra sentiant.
- 10 Iudices, alique ministri extrahentes violenter, & iniuste delinquentem ad Ecclesiam confugiensem, immunitate gaudet.
- 11 Fabricator falsae monetae immunitate gaudet.
- 12 Delinquentibus in criminibus exceptis prodest immunitas quoad non excepta.

Regula generalis est nullus alios esse. Tum quia in cap. inter alia de immunit. Eccles. conceditur immunitas quibuslibet delinquentibus, quantumcumque graua crimina commiserint, & sic iam aliqui casus in praecedenti puncto enumerati excipiuntur. Ergo omnes alij ex vi illius textus manent comprehensi. Tum etiam quia in bulla Gregor. quae expedita fuit eò forte, vt omnia ad vnam formam redigerentur, expressè apponuntur casus in supradicto puncto excepti, & nullus alius. Ergo nullus alius manet ab immunitate Ecclesiarum exclusus ex regula. Quod exceptio firmat contrarium in casibus non exceptis leg. nam quod liquide, §. fin. in 1. responsio. ff. de penu legata, cap. domus 32. quest. 7. Deinde quia excipiens Pontifex supradictos casus apponit dictionem taxatiuam tantum, quae de sui natura impedit extensionem in non exceptis ex leg. si cum exceptione, §. quid si homo. ff. quid iuris causa, leg. proferendum, §. 1. Cod. de iudicia, §. 1. in fine, infra. de stipul. seruo. Praeterea talis exceptio fit per modum formae, vt constat ex illis verbis, ad vnam tantum formam reducimus. Ergo illis nihil addi, aut diminui potest, iuxta doctrinam Roland. conf. 30. num. 3. & conf. 72. num. 60. & 68. lib. 3. Paris. conf. 19. n. 188. lib. 2.

2 Sed dubium est, an ratione consuetudinis alij casus excipiantur? Videtur excipi. Tum quia consuetudo legitime praescripta vim habet derogandi Ecclesiasticam legem. Tum quia bulla Gregorij, non videtur consuetudines tollere, sed solum praerogatiua, & indulta principibus concessa. Et casu quo consuetudines tolleret, adhuc possent de nouo introduci, praecipue videtur, & taceatibus prelati; & ita esse introductam consuetudinem extrahendi plures delinquentes à locis sacris per iudices seculares firmat Clarus in pract. §. sig. quest. 30. vers. final. inueni. Suar. lib. 3. cap. 11. Oldradus conf. 54. num. 2. Petr. Feid. de Castro Sam. Mor. Pars II.

Gregor. synag. iuris, lib. 3. cap. 22. num. 5. in disursu, & alij relati à Farinac. de carcerib. quest. 28. num. 73. & de immunit. cap. 2. num. 16. & à Bosio tit. de captiua, num. 3. & ab Ambros. de immunit. cap. 14.

Sed tenendum est ex ratione consuetudinis nullum esse casum praeter supradictum exceptum; quia omnes consuetudines derogantes immunitati Ecclesiae sublatae sunt à Conc. sess. 25. cap. 20. quatenus ibi renouatur obseruantia immunitatis secundum canones, & summorum Pontificum constitutiones. Post concilium autem, ante bullam Greg. non fuit tempus sufficiens ad introducendam consuetudinem aduersus Ecclesiasticam legem, quae requirit ad minus tempus quadragenarium. Ex bulla verò Gregorij omnes consuetudines sublatae sunt: nam esto expressè renouatae non fuerint, per aequipollentia verba renouantur. Tum quia ibi adest clausula sublata, &c. quia tollitur omnis facultas aliter iudicandi, aut interpretandi, iuxta cap. si eo tempore de elect. in 6. & optimè tradit Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. 1. part. cap. 13. numero 27. & 28. Tum quia adest ibi decretum irritans, contra quod allegari non potest contrarius vus, vt relato Caslad. Puteo, & aliis docet Farinac. in opposicione de immunit. cap. 2. numero 15. Tum quia haec constitutio expedita fuit vt ad vnam formam omnes casus immunitatis reducerentur, de cuius natura est, vt ad vnguem feruetur. Tum quia consuetudo derogans immunitatem corruptela à Pontifice nominatur. Tum denique quia expressè derogat quilibet facultatem, quomodoque emanauerit à sede Apostolica contrarium iudicandi, sub qua tam statutum, quam lex, & consuetudo videtur comprehendi; & ita tenet, lateque probat Ambrosin. de immunit. cap. 14. Marian. Itali. de immunit. lib. 1. cap. 6. in prin. Bonac. disput. 3. de primo de al. praecepto, quest. 7. de immunit. §. 6. n. 4. Neque obstat Pontificum morum esse ad illam constitutionem expediendam ob praerogatiua, & indulta, quae princeps secularis praetendebat habere, quaeque immunitati derogabant. Nam esto ex illo capite motus fuerit, simul etiam voluit consuetudinibus contrariis derogare, & normam generalem vbiq; seruandam in materia immunitatis constituere, vt constat ex dictis, & ex illis verbis. Sublata qualibet differentia ad vnam formam tantum reducimus. &c. Adie alleganti consuetudinem immunitati contrariam credendum non est, nisi probet ex leg. in bello, §. facta, ff. de capti. & postlim. reuers. & tradit Menoch. conf. 37. num. 92. Surtus l. 3. conf. 354. num. 2. Farinac. in append. de immunit. cap. 2. num. 18. Bonac. disp. 3. q. 7. §. 6. num. 4.

3 Secundo dubitatur, an ex identitate, vel maioriore rationis alij casus excipiantur? Negari enim non potest plures esse casus grauiiores, & atrociores his, qui ab Innocent. III. Greg. IX. & XIV. excipiuntur, quales sunt, raptus, adulterium, sodomia, incendium, furtum, sacrilegium, & similia. Quae si ex identitate, vel maioriore rationis non excipiuntur ab immunitate, occasio datur perditis hominibus liberius viuendi, grauiusque crimina patrandi freui spe securitatis ab Ecclesiastica immunitate concessae. Ne ergo immunitas Ecclesiae, quae in honorem Dei fuit introducta, ceat in eius iniuriam, dicendum videtur in supradictis casibus non prodesse, & fauet Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 20. vers. & licet certi tantum casus, vbi probat ex identitate rationis constitutionem etiam poenalem extendi posse ad alios similes casus, quod maiorem vim habet, quoties in dispositione legis ratio scripta est. Nam tunc non dicitur lex poenalis extendi, sed comprehendi, & intelligi sub excepto leg. nominis & rei, ff. de verbis. significat. Neque illa extensio est extensio, sed intellectio legis, & illius declaratio, vt tradit Bald. in leg. quamuis circa prin. Cod. de fidei commiss. Oldrad. conf. 185. in fine, Calderin. conf. 1. tit. vt lite pendente, & conc. 1. tit. de Regularib.

4 Dicendum tamen est, ex identitate, vel maioriore rationis nullum casum excipiendum esse. Primò, quia faciendū non est extensio ex identitate rationis, quando talis extensio praerudicat causae fauorabili; qualis est Ecclesiastica immunitas. Secundò, quia si ultra casus exceptos liceret alios ob identitatem, vel maioritatem rationis excipere, Regula assignata in cap. inter alia, & tradita à Greg. in sua bulla destrueretur; quia nihil firmum, & stabile esset constitutum. Tertio, quia poenae locum non habent nisi in casibus expressis, vt multis probat Villagur. in tract. de extens. legum. Rub. de extens. legis poenalis respectu mera poena per totam; Et ita in praesenti casu non dari extensionem ex identitate, vel maioriore rationis tradit Suar. lib. 3. cap. 11. n. 15. & 17. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. cap. 13. Rub. de immunit. Eccles. post num. 7. Farinac. in append. de immunit. cap. vlt. num. 353. Ioann. Gutier. pract. quest. lib. 2. c. 4. num. 12. & 17. Anastal. Germon. de sacror. immunit. lib. 3. cap. 13. num. 56. Alexand. Ambros. de immunit. & libert. Eccles. cap. 1. num. 13. & seqq.

5 Ex his inferitur primò, quid dicendum sit de raptoribus virginum, & adulteris ad Ecclesiam confugiens? Aliqui enim existimant immunitate esse priuatos, tum ex auth. de mandatis principum, §. neque autem, collat. 3. Tum ob consuetudinem, quae est optima legum interpret, quae his criminibus atrocibus denegat securitatem. Tum quia raptus est quaedam rapina grauior

gravior quolibet alio latrocinio; ac proinde comprehendi potest in casu latrocinij excepto: & ita probabile reputat Suar. *lib. 3. cap. 11. num. 17.* & tradit Boëtius *de crif. 190. ante finem*, Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 20. in fine*, Anton. de Butrio *cap. inter alia, num. 18. de immunit. Eccles. Angel. de maleficiis, in verbo quod fama publica, num. 59. in princ. & ibi addentes litt. B. post medium.*

At omnino tenendum est contrarium hos raptores, & adulteros immunitate gaudere. Tum quia non sunt casus expresse excepti in supradictis bullis. Tum quia in *cap. de raptoribus. 36. q. 1.* his conceditur immunitas, & ita post alios antiquiores defendit Suar. *supra, Azor. 2. p. instit. moral. lib. 9. cap. 9. vers. quid verè de raptoribus*, Tufchus *verbo Ecclesia. concl. 11. num. 35. & 36. Farinac. de carcerib. q. 28. num. 17. & seqq.* Et licet ibi dicat seruandam esse consuetudinem, vbi viguerit. At in *append. de immunit. cap. 6. n. 88.* mutat sententiam nullo modo consuetudini esse standum. Idem tradit Ioan. Gutier. *pract. quæst. civil. lib. 3. quæst. 5. per rotam.* Anastas. *Germ. de sacror. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 57.* Mari. Itali. *de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 3. §. 2. num. 8. Bonac. disp. 3. quæst. 7. §. 4. num. 4.* Neque obstat in contrarium dicta; quia solum probant ex iure civili raptores, & adulteros ab immunitate esse exclusos. Ius autem canonicum illos textus corrigat, & in materia immunitatis Ecclesiasticæ Pontificiæ constitutioni standum est, vt multis relatis comprobat Farinac. in *append. de immunit. cap. 2. num. 27. & seqq.* Consuetudini autem iam sæpe diximus derogatum esse.

6. Secundo inferitur quid dicendum sit de Sodomita? Clarum est esse grauissimum crimen, ita vt constitutionibus regis pœnam mortis habeat annexam, & ex constitutione Pij V. curia seculari clerici delinquentes traduntur, ob quas rationes Marian. Itali. *tract. de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 3.* affirmat sic delinquentem priuatum esse immunitate. Cæterum, contrarium verius esse credo; quia nullibi hoc crimen excipitur, & in materia penali immunitatem derogante non licet extensionem facere: & ita tradit Farinac. in *append. de immunitate cap. 6. num. 98.* vbi aduertit si Pontifex consulari, daturum facultatem absque dubio, vt curia seculari remittatur hic sodomita, maxime si de plurius actibus infamatus fuerit: hoc enim requirit constitutio Pij V. vt tradit Nauarr. *e. 27. num. 249. vers. tertio dico.*

7. Tercio inferitur quid dicendum de sacrilego? Tametsi plures Doctores, quos refert, & sequitur Ioan. Gutier. *pract. quæst. lib. 3. q. 1. num. 13.* Tufchus *verbo Ecclesia. concl. 11. num. 19.* Petr. Greg. *sentent. iuris, cap. 22. num. 2.* sentiant immunitate priuari. Tum quia grauissimum crimen est. Tum quia est specialiter contra reuerentiam debitam Deo; ac proinde contrarium immunitati. Nihilominus affirmandum est ab immunitate non excludi; quia in *cap. inter alia, & constitutione Gregoriana* solum excipitur sacrilegium ob homicidium, & vulnerationem in Ecclesia factam. Ergo alia sacrilegia excepta non sunt. Ergo comprehenduntur sub privilegio concessa in *cap. inter alia*: & ita tenet Nauarr. *cap. 25. n. 9.* Alexand. Ambrosin. *de immunit. t. cap. 5. v. 6.* Marian. Itali. *de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 5. §. 3. n. 75. & seqq.* Farinac. in *Append. cap. 6. n. 99.* Hinc fit blasphemum, & superflitiosum immunitate gaudere, nisi de suspitione hæreticis examinandus sit; quia non sunt crimina excepta, Bonac. *disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 4. num. 3.* quamvis contrarium teneat Farinac. *de carceribus, q. 28. num. 67.* Sed loquitur ante constitutionem Gregorianam, eo motus argumento; quia qui delinquit aduersus Ecclesiam sponfam, non gaudet immunitate; à fortiori qui aduersus sponsum, & caput Ecclesie delinquit. Sed non placet ratio, alia omnia peccata ab immunitate essent exclusa; quia omnia sunt contra Deum. Item non est verum quemlibet de inquentem contra Ecclesiam eius immunitate priuari, sed solum homicidam, & mutilatorem. Adde ob similitudinem, vel maioritatem rationis has penas extendendas non esse.

8. Quarto inferitur quid dicendum de petiuro, & falso teste? Et quidem immunitate gaudere constat ex ratione sæpe repetita, quod non est crimen exceptum, & consequenter comprehendi debet sub regula generali: & ita tradit Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 28. n. 121.* Farinac. in *append. de immunit. cap. 9. num. 140.* Neque obstat periculum, & falsum testem homicidæ æquiparari *cap. fin. 22. quæst. 1.* Nam vt rectè dicunt Decian. & Farinac. *supra* æquiparatur homicidæ voluntario, non proditorio, qui solum est ab immunitate exceptus. Adde æquiparari quoad penitentiam imponendam, ita vt possit pro ipso eadem penitentia imponi, non tamen æquiparatur quoad omnes effectus, alias petiurus esset irregularis, si est homicidæ. Item ad priuationem immunitatis non sufficit æquiparatio, sed identitas; quia in pœnis non datur extensio de casu ad casum, & de persona ad personam. Deinde æquiparatur eodem modo in *supra dicto cap. fornicationi, & adulterio*, & tamen hæc non priuat, vt diximus immunitate. Ergo neque periculum. Sed quid si petiurio causa fuisse, vt aliquis morti esset damnatus, alias non dammandus? Marian. Itali. *de immunit. Ecclesie, lib. 1. cap. 5. §. 4. & cap. 5. num. 145. & seqq.* affirmat te esse priuatum, quia homicidæ proditoris cœteris. Dubius est Farinac. in *append.*

num. 141. & consulendum esse sanctissimum, dicit. At dicendum est te priuatum non esse, quia cito mortaliter occidens non tamen physice, sed physice tantum occidens negatur immunitas; quia hic est qui proprie occidit. Ergo mortaliter occidendi concessa est. Et facium quæ diximus de mandante.

9. Quinto inferitur ad casum, quid dicendum de incendiariis: affirmant graues Doctores immunitate priuatos esse. Tum quia æquiparantur agorum depopulatoribus, vt constat ex *cap. pessimum. 23. quæst. 8.* Tum quia in *dicto cap.* illis negatur immunitas. Quatenus datur facultas Regibus, & Principibus eos puniendi consulti Episcopis, & Archiepiscopis. Quod tamen consilium necessarium non esset. Si ipsi incendiarij ad Ecclesiam non confugissent. Supponitur ergo in textu eos ad Ecclesiam confugisse, & hoc non obstat non negatur facultas Regibus, & Principibus eos puniendi, consulti tamen Episcopis. Cæterum, verius existimo supradictos immunitate gaudere. Farinac. in *append. de immunit. cap. 6. num. 105.* Ratio est, quia in *cap. inter alia*, & aliis iuris, & in bulla Gregorij non excipiuntur. Sed omnibus delinquentibus conceditur immunitas, nisi in casibus exceptis. Ergo his est concessa. Neque obstat hoc crimen simile esse depopulationi agorum: quia cum non sit idem, sed diuersum, exceptio vnius, non est exceptio alterius; imò potius firmat regulam in casibus non exceptis. Adde ex *supra*, textu non colligi hoc incendiarios ad Ecclesiam confugisse: consilium enim Episcoporum non petitur, quia ad Ecclesiam confugerint, sed vt cordatè, & prudenter Reges, & Principes procedant in assignanda pœna his delinquentibus, cum secundum ius antiquum variaz sint constituta: sic Glossa *ibi*.

10. Sexto inferitur quid dicendum sit de iudicibus, aliisque ministris violentè extrahentibus fugientem ad locum sacrum, an ob humilimo delictum immunitate priuentur: affirmant Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 25. numero 7. post med. & cap. 26. num. 9.* Petr. Greg. *sentent. iuris, lib. 33. cap. 21. sub num. 3. & cap. 22. num. 2.* Marian. Itali. *de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 15.* Anastas. *Germ. de sacror. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 104. & seqq.* Mouentur tum ex consilio Eutropij consulis, qui legem rulari aduersus immunitatem Ecclesiasticam, & postea ipse ad Ecclesiam fugiens clausas portas inuenit, & in porticu occisus fuit. Tum quia non debet prodesse immunitas ei, qui noluit alteri prodesse, neque conueniri potest, si mensura qua alios mensus fuit, ei remetiarur. At existimo ob hoc delictum immunitate delinquentes gaudere ratione sæpe repetita; quia non est ex criminibus expresse exceptis: & ita tenet Farinac. in *append. de immunit. cap. 6. num. 106.* Neque obstat dignum esse, vt immunitate priuetur; quia hoc solum probat posse legem statui, qua priuetur, non tamen probat de facto statutam esse. Adde decentiam & congruentiam esse, ne gauderet immunitate extrahens ex Ecclesia delinquentem; in illo, inquam, delicto, in quo extractus deliquerat, vt euenit in consule. Secus verò in delicto extractionis, aut alterius diuersi.

11. Septimo inferitur fabricantes falsam monetam immunitate Ecclesie gaudere; quia non est crimine exceptum in bulla Gregoriana, neque alibi. Neque obstat committere iniustitiam aduersus rempublicam, & Regem, eoque crimina læsæ maiestatis, & non leuæ, graue, & publicumque futurum. Non, inquam, obstat; quia absolutè non est publicum latrocinium, cum non fiat cum violentia, & publicitate. Neque hinc est crimen læsæ maiestatis in personam ipsius Principis, sed in eius statum; ac proinde non est ex criminibus exceptis: & ita tradit Ioannes Gutier. *pract. quæstion. civil. lib. 3. quæst. 4. per rotam.* Farinac. in *append. de immunit. cap. 6. num. 91.*

12. Octauo inferitur, an delinquentibus in criminibus exceptis profit illis immunitas quoad alia crimina non excepta, verbi gratia, an homicidæ proditoris profit immunitas quoad crimen adulterij, stupri, simplicis furti, &c. ita vt extrahi non possit ad horum punitionem? Et quæstio procedit, quando iudex non intendit punire homicidium, nam si illud punire intendat, & ob illius causam reum è loco sacro extrahat, clarum est tunc reliqua crimina posse puniri; quia tunc non censetur delinquentem extrahere à loco sacro ob alia crimina, sed iam iuste extractum punire. At si solum non excepta crimina punire intendit, est alicui videatur posse delinquentem extrahi, quia absolutè immunitate priuatus est; At probabilis existimo nequaquam posse; quia penales constitutiones immunitatem derogantes accipiendæ sunt in rigorosa, & formali significatione. Ergo constitutio excludens delinquentes ab immunitate in aliis casibus accipienda est in formali, & propria eius significatione. Ergo solum comprehendit delinquentes, quatenus tales sunt, hoc est, quatenus talia crimina commiserunt. Ergo quoad alia crimina manent securi, sic Decian. *lib. 6. cap. 16. num. 6.* Farinac. *de carcerib. quæst. 28. num. 67. sine.* Bonac. *disp. 3. quæst. 7. immunit. §. 4. sine, num. 23.*

PUNCTUM XI.

Quos effectus habeat immunitas.

- 1 Non potest inuitus extrahi.
- 2 Extrahitur per violentiam restituendus est.
- 3 Blanditiis, & dolosis verbis extrahitur capi potest.
- 4 Ex licentia Ecclesie potest extrahi delinquens, quam licentiam praelatus dare potest accepto iuramento de penarum securitate secundum aliquos.
- 5 Non licet extra casus exceptos reum iudici seculari consignare.
- 6 In Ecclesia non potest delinquens gaudens immunitate vinculis alligari, etiam dum causa examinatur, & ad dubium est, an gaudeat immunitate.
- 7 Confugiens ad Ecclesiam non possunt vitæ & necessaria impediri.
- 8 Bona delinquentis, quæ ad Ecclesiam tulerit, non possunt auferri.
- 9 Non potest dum in Ecclesia existit ad mortem, vel ad penam damnari, bene tamen in aliqua pena pecuniaria.
- 10 Hanc penam, si ab Ecclesia non exit, solus iudex Ecclesiasticus imponere potest.
- 11 Quid consuetudine in hac parte introductum sit de modo procedendi aduersus delinquentem confugiens ad Ecclesiam.
- 12 Extrahitur ab Ecclesia in casibus non exceptis debet ante omnia Ecclesie restituere.
- 13 Non est necessarium eidem materiali Ecclesie restituere, sufficit si equè tuta.
- 14 Nulla est extractio delinquentis extra casus exceptos.
- 15 Iudex extrahenti delinquentem extra casus exceptos resisti potest, & qua ratione fieri possit hac resistentia.

Præter enumerantur à Doctoribus. Primus, & præcipuus est sepe repetitus, vt non possit inuitus extrahi, & contra voluntatem Ecclesie; textus expressus in leg. 2. Cod. de his qui ad Ecclesiam confugiunt; ibi sancimus nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugiens adducere, & ex iure canonico cap. inter alia, de immunit. cap. 1. iror. cap. Præter. cap. reum, cap. diffinitio. & alia 17. quæst. 4. Dixi ne possit inuitus extrahi: si enim ipse liberè exeat, & egressum poterit iudex secularis te capere; quia immunitas personis conceditur ratione loci. Vnde à loco exeunti immunitas non conceditur, Francisc. Suar. lib. 3. cap. 12. num. 5. Decian. lib. 6. cap. 26. n. 11. Farinac. in append. de immunit. cap. 19. n. 306. Bonac. disp. 3. q. 7. de immunit. §. 1. Notanter dixi, si liberè exeat, nam si necessitate coactus ad exonerandam corpus exeat, statim reuertens, capi non poterit; quia tunc non censetur egressus à loco sacro, Bonac. dicto §. 5. num. 1. in 2. effectus, Fagund. de præcept. Eccles. lib. 4. c. 4. num. 56.

2 Idem est si per vim ab aliquo extractus fuerit, tunc non poterit capi à iudice, sed Ecclesie restituendus: sic Valent. 3. disp. 6. gener. quæst. 15. p. 1. in respons. ad 2. Praxis Neapolit. cap. 17. num. 6. Bonac. disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 2. vers. sed mihi dicendum. Ratio est, quia illa extractio est violenta, sed omnis extractio violenta est nulla, & reo præiudicare non potest. Aliàs facile possent iudices confugiens ad Ecclesiam capere, & punire, si per vim ab aliis extractos licet capere, & punire possent. Ergo. Dices, Iudex, qui non fuit particeps huius violentæ extractionis, dici non potest extrahere delinquentem à loco sacro, sed ex profano. Ergo non violat immunitatem: Ita tenet Suar. lib. 3. cap. 13. num. 19. sine, esto dicat, sic primò extrahentem obligatum esse extractioe damna omnia quoad posse reparare. Sed respondeo iudicem violare immunitatem; quia primam extractionem continuat, delinquens enim est extra locum sacrum ex stat corporaliter, moraliter tamen reputandus est, ac si in loco sacro adesset. Tum quia extractio nulla fuit, tum quia immunitatis privilegium non amittit; si quidem Ecclesie est restituendus. Ad idem est si metu iniuste illato, quod à iudice seculari capiendus sis, fugias ex Ecclesia, adhuc non potes capi; quia tunc non tam diceris egressi, quam extrahi per violentiam, sic pluribus comprobatur Farinac. in append. de immunit. cap. 2. n. 55.

3 Sed quid si blanditiis, & dolosis verbis inductus exiisti à loco sacro? Aliqui existimant te esse loco sacro restituendum, nec capi posse; quia hæc violentiæ equiparantur. Sed dicendum est capi posse, & puniri; quia dici non potes violenter ab Ecclesia extrahitur, & sola violenta extractio in supradictis iuribus prohibetur: sic Decian. lib. 6. cap. 26. num. 11. Suar. lib. 3. cap. 18. num. 2. Farinac. in append. de immunit. cap. 19. num. 302. Bonac. disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 2. vers. sexto, Fagund. dicto lib. 4. cap. 4. num. 56. Quod si iudex punitionis immunitatem tibi promiserit, & sub hac promissione exieris, credo te immunem esse à punitione, ac si in Ecclesia existeres, maximè si delictum non erat exceptum. Sic Nauarr. cap. 25. num. 22. in fine, Ioann. Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars II.

Azor. 2. part. instit. mor. lib. 9. cap. 9. quæst. 11. Azebedo lib. 1. tit. 2. leg. 3. num. 13. & seqq. Farinac. pluribus comprobans quæst. 81. num. 282. & in append. de immunit. cap. 19. num. 301. Ratio est, quia privilegio immunitatis cessisti, pro securitate à iudice promissa. Ergo iudex tenetur hanc securitatem seruare; aliàs cessio immunitatis nulla est.

4 Dixi insuper ne possit à loco sacro extrahi contra voluntatem Ecclesie, vt tacite insinuarum posse ex Ecclesia licentia inde extrahi, quod in casibus exceptis dubium non est, quia tunc delinquens nullum habet ius ad immunitatem, neque Ecclesie praelatus illum tueri potest. At in casibus non exceptis est dubium, possintne praelatos hanc licentiam concedere, & ex illius concessione iudex secularis delinquentem capere, & punire; Suar. lib. 3. cap. 13. num. 3. dicit hanc licentiam concedi posse accepto prius iuramento à iudice de omni penarum securitate, probatque ex cap. id constitutum 17. quæst. 4. ibi reos abstrahere non liceat, sed neque altari consignare, nisi ad euangelia datis sacramentis de morte, debilitate, & omni penarum genere sunt securi. Ergo data hac securitate poterit praelatus, si expedire iudicauerit, reum consignare etiam inuitum; subdit tamen Suar. ipsum iudicem teneri promissum seruare; aliàs à praelato Ecclesiastico per censuras compellendus est.

5 Cæterum, etsi spectato iure communi hoc verum sit: at attenta constitutione Gregoriana credo probabilis praelatis Ecclesie non licere reum inuitum iudici seculari consignare extra casus exceptos. Quia in supradicta bulla solum in illis casibus conceditur hæc facultas. Ergo tacite in aliis negatur; præcipue cum ibi dicatur esse irritum, & inane quod contra actum fuerit. Quocirca ne immunitas violetur, in casibus non exceptis concurrere debet consensus delinquentis, deinde consensus Ecclesie. Neque sufficit consensus delinquentis, si desit consensus Ecclesie; quia hoc privilegium non delinquentibus ob ipsos, sed ob reuerentiam loci sacri est concessum. Quapropter renunciari à nullo potest, sicuti neque renunciari poterit privilegium fori clericali concessum; quia non ipsi ob ipsos, sed ob dignitatem clericalem conceditur, Farinac. in append. de immunit. cap. 19. num. 304.

6 Secundus effectus immunitatis est ne delinquens in Ecclesia vinculis alligetur; quia hoc esset ex loco sacro carcerem facere: sic Decian. tract. erim. 2. p. lib. 6. cap. 27. num. 6. Suar. lib. 3. cap. 12. num. 2. Tufchus verbo Ecclesia, concl. 40. num. 12. & 6. Marian. Itali. de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 51. Farinac. de carcerib. quæst. 28. num. 9. & in append. de immunit. cap. 19. num. 297. Bonac. disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 5. vers. secundus effectus. Solum est dubium, an possit ligari, vel alia via custodiri interim dum examinatur ab ordinario causa, an gaudere debeat immunitate? Affirmat Clarus præf. §. fin. quæst. 30. vers. Quarto modo, Farinac. de carcerib. quæst. 28. num. 10. Ratio esse videtur; quia dum examinatur causa, dubium est cuius iurisdictionis delinquens futurus sit. Ergo vt se iudex secularis indemnem seruet, poterit delinquentem, ne aufugiat, ligare & in custodiam ponere: Et fauere videtur bulla Greg. dum inquit, quodque delinquentes laici prædicti, postquam, vt præfertur ab Ecclesiis locisve extrahit, & capiti furint ad carceres curia Ecclesiastica reponi, & inibi sub tuto, & si mo carceris, ac oportuna custodia data illi, si opus fuerit, per curiam secularem detineri debent, neque inde extrahi, &c. Cæterum, omnino tendendum est nullo modo licere iudici seculari confugiens ad Ecclesiam in illa ligare, aut aliquo modo vexare. Quia videtur expressè contra textum in cap. definitio 17. quæst. 4. vbi cauetur, ne ipsi aliqua vis, aut nocibilitas, damnumve inferatur, quin possint per triginta passus ab Ecclesia exire. Ergo supponitur ligari ibidem non posse: & ita tenet Suar. lib. 3. cap. 2. num. 2. Bonac. disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 5. in secundo effectus, Fagund. 2. p. de præceptis Ecclesie, lib. 4. cap. 4. num. 55. Neque obstat, dum causa examinatur posse iudicem seculari suæ iurisdictionis terminos seruare indemnes; quia non est modus seruandi se indemnem mittere falcem in messem alienam. Nam dum delinquens est in Ecclesia, est extra territorium, & iurisdictionem iudicis secularis. Ergo iudex secularis ibidem ligare reum non potest. Verba autem Gregoriana bullæ huic doctrinæ non obstant; quia non loquuntur de alligatione facta in Ecclesia, sed in carcere Ecclesiasticæ iurisdictionis, & hoc in criminibus exceptis, casu quo requisitus iudex Ecclesiasticus noluerit delinquentem sub tuto habere, dum causam examinat. Verum tamen est posse extra locum sacrum custodiam apponi à iudice seculari, vt si forte delinquens terminos sacros egrediat, capi possit; quia hoc non est locum sacrum obfideri, neque delinquentem ibidem vexare, sed profanum locum obseruare, & in illo custodiam apponere, Suar. lib. 3. cap. 12. num. 4. Bonac. disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 5. Farinac. in append. de immunit. cap. 19. num. 69. sine. Marian. Itali. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 52. & alij.

7 Tertius effectus est, ne confugiens ad Ecclesiam impediantur alimenta, vestitus, & reliqua vitæ necessaria; quia hoc esset per indirectum à loco sacro extrahere delinquentem; habetur expressè l. præferti. C. de his qui ad Ecclesiam confugiunt, ibi vs si aliquid vel victualium rerum, vel vestis denegerat, auferat.

requies, & cap. definitio 17. quæst. 4. mandatur, ne iis quocun- que nocibilitatis, vel damni inferatur: & tradit Couarr. 2. var. cap. 20. num. 17. vers. 31. Anton. Gom. t. 3. cap. 10. tit. quando reus gaudet immunitate, num. 1. Farinac. quæst. 28. de carcer. num. 9. Suar. lib. 3. cap. 12. num. 2. Bonac. disp. 3. q. 7. §. 5. Ex quo fit si ad Ecclesiam confugiens non habet, unde alii possit vel de proprio, vel de consanguineis aut amicis, debere Ecclesiam illi alimenta subministrare: sic deciditur in l. presentis, §. sane, Cod. de his qui ad Eccl. confugiunt, ibi & ipsi per incommodum Ecclesie, egenium, & pauperum alantur expensis. Et ratio esse potest; quia protectioni Ecclesie commissus est, debet ergo Ecclesia suum diligentem non ita derelinquere, vt coactus inedia seculari iudici se tradat. Sic post alios antiquiores Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 29. num. 3. Azor. 2. p. lib. 9. cap. 9. quæst. 13. Boërius. decis. 303. num. 3. Farinac. supra, & in append. de immunit. cap. 19. num. 299.

8 Quartus effectus immunitatis est, ne bona delinquentis, quæ secum ad Ecclesiam tulerit, auferantur: habetur in dicto cap. definitio 17. q. 4. ibi aut quocunque nocibilitatis, & damni, seu spolijs residentibus in loco sacro inferre, Suar. lib. 3. c. 12. num. 3. Farinac. in append. de immunit. cap. 19. num. 100. Bonac. disp. 3. q. 7. de immunit. §. 5. vers. tertius effectus. Notandus dixi bona delinquentis, nam si aliorum fiat, aut aliis obligata, poterit iudex eum spoliaré; quia hoc non est nocumentum delinquenti inferre, sed impedire, ne aliis ipse inferat, sicuti possint ab illo arma prohibita tolli, si cum ipsis ad Ecclesiam confugeret; quia tollitur occasio peccandi: sic relato Couarr. docet Suar. lib. 3. c. 12. n. 3.

9 Quintus effectus est, ne reus dum in Ecclesia existit damnetur ad mortem, vel ad penam, sed potius de morte, debilitate, & omni penarum genere est securus cap. inter alia de immunit. Ecclesie, & cap. id constitutum 17. q. 4. Sic omnes Doctores. Quod si officiis hunc confugientem ad Ecclesiam non esse liberè dimittendam, sed super hoc quod inique fecit legitime puniendam, cap. inter alia. Respondent communiter Doctores puniendam, inquam, esse, non corporali pena; ac proinde non posse ad titremes, ad exilium, ad effusionem sanguinis damnari: sic pluribus comprobatur Farinac. de immunit. cap. 21. num. 335. Tullius verbo Ecclesia, concl. 10. num. 5. & 8. & 14. & 66. Bonac. disp. 3. quæst. 7. §. 5. vers. quartus. Quod si reus pecuniam non habet, vt sententia condemnatorie satisfacere possit, probabile est tunc aliqua pena corporali non multum corporis afflicta puniri posse; quia tunc non per se, sed quasi per accidens in corpore puniatur, tradit Suar. num. 6. & Farinac. num. 334. & 336. & seqq.

10 Sed difficultas est quis loco confugiendi ad Ecclesiam hanc penam possit imponere; ac inquam iudex ordinarius illius loci sacri, an iudex secularis, cui laicus extra Ecclesiam subditus est; Quia iure dicendum existimo, si nolit reus ab Ecclesia exire, & iudici seculari consignari; eo quod timeat promissionem securitatis non seruatorem, ad iudicem Ecclesiasticum spectat hanc penam pecuniariam imponere, & delinquentem sic punire; quia iam ratione loci puniendus ab Ecclesia traditur: sic aliis relatis sumat Farinac. in append. de immunit. cap. 21. num. 338. & 339. At si iudici seculari consignetur reus. Nam alia via ei in casibus non exceptis consignari non potest, vt dicemus; eò quod ipse è sacro loco vellet exire, tunc clarum est à iudice seculari hanc penam imponi posse. Abbas cap. inter alia, num. 8. & 9. Roselia. Angel. Taberna relati à Farinac. supra. Hac tamen pena imposita, & delictum sic indicatum, iterum iudicari non potest; aliàs priuilegium immunitatis parum aut nihil proderet & ita post Glossam in cap. Reum, verbo ad mortem 17. q. 4. Hostiens. in cap. inter alia de immunit. num. 1. Ioann. Andr. num. 8. Ancharan. num. 2. Anton. de Butrio num. 15. Zabarel num. 4. & alios defendit Decian. crim. lib. 6. cap. 29. num. 6. sine, Farinac. in append. de immunit. cap. 21. num. 340.

11 Verum consuetudine videtur receptum, cum reus ad Ecclesiam confugit in casibus non exceptis, iudex secularis eum inquit, & citare facit, & si non comparet, tanquam in absentem profert sententiam, quam tamen ob immunitatem mandare executioni non potest: sic ex Claro lib. 5. pract. §. fin. quæst. 3. vers. sed cerè apud nos, & vers. successus, affirmat Farinac. 1. q. 28. de carcerib. n. 77. in fine.

12 Sextus effectus immunitatis est, vt extractus ab Ecclesia extra casus exceptos debeat ante omnia Ecclesie restitui, ex textu in cap. Miror 17. quæst. 4. ibi: Ecclesia igitur illasum renouca, quem vt irreligiosissimus rapuisti, & ibi glossa, Abbas Ancharan. Bellamera, & omnes. Et hoc adeo verum est, vt non possit iudex sic extractum interim ob alia delicta, & causas detinere; quia semper versatur in obligatione reparandi iniuriam Ecclesie factam; ac proinde cum primum possit, eam reparare debet, Marian. Itali. tract. de immunit. Ecclesia, lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 41. & seqq. Farinac. in append. de immunit. cap. 2. num. 49. Neque ab hac restitutione facienda excusatur, esto instrumentum præster, & securitatem tribuat, non esse corporaliter reum puniendum; prius enim satisfacere debet Ecclesie, quæ spoliata fuit. Sic Suar. lib. 3. cap. 13. num. 6. sine. Archidia. Turicrem. Bellarm. Angel. Sylluest. & alij quos refert, & sequitur Farinac.

loco citato, num. 50. Neque excusatur ex eo quod petiit terminum ad probandum reum deliquisse in casibus exceptis: imo etiam si id per confessionem patris probauerit: quia hæc non est sufficiens probatio; cum non solum confiteri, sed Ecclesie obfist. Item tempore procedit regula, quod spoliatus ante omnia est restituendus: & cum Ecclesia spoliata sit iure detinendi delinquentem, prius ipsa restitui debet in sua possessione, & postea cognoscere, an legitime possideat: sic alios referens Farinac. num. 5. Deinde cognitio, an sit crimen exceptum, vel non, & an legitime fuerit probatum, &c. ad iudicem Ecclesiasticum pertinet, & non secularem, vt dicemus.

13 Dixi Ecclesie debere restitui, vt tacite insinuatem non esse opus restituere reum eidem materiali Ecclesie, sufficit si illi, vel alteri modo æque tuta sit, & in illa æque commodè securus habitare reus possit. Quia hoc priuilegium vnicum est omnibus Ecclesiis, & iniuria vni facta, omnibus fit; ac proinde satisfactio vni prodest, omnibus præstat. Ex alia parte iteo, vt suppono, nullum inde aduenit detrimentum. Ergo sufficienter hac restitutione satisficit, Bonac. disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 55. circa finem. Adde cum eodem Bonac. ibi; & Farinac. cap. 2. num. 48. de immunit. Satisfacere iudicem, si reum Episcopo, vel eius Vicario restituar. Quia perinde est, ac si Ecclesie facta esset restitutio; quia Episcopus Ecclesiam repræsentat cap. scire de les. 7. quæst. 1.

14 Septimus effectus immunitatis est, vt si de facto reus extra casus exceptos à iudice seculari extrahatur, nulla sit talis extractio, sic expressè definitur à Greg. in sua bulla, & tradit Suar. lib. 3. cap. 13. & n. 12. & seqq. Farinac. in append. de immunit. cap. 2. num. 56. Bonac. disp. 3. q. 7. de immunit. §. 5. num. 2. Ratio est manifesta; quia Ecclesia est locus exemptus à iurisdictione iudicis secularis quoad actum extrahendi delinquentem ad illam confugientem extra casus exceptos, vt de se patet. Ergo cum iudex secularis reum inde extrahit, actum iurisdictionis non exercet, sed potius tyrannidum. Ergo talis extractio nulla est. Ex quo fit omnia inde subsequenda nulla esse; ac proinde nec posse increpare reum, nec interrogare, nec torquere, neque aliud quod iudiciale facere; quia cum ad hæc omnia requiratur, vt prius iurisdictionem in reum obtineat, & hæc captura sacrilega, & iniusta non acquiritur; efficitur sane omnia ibidem fundata nulla esse. Sic Suar. Farinac. & Bonac. supra. Fit secundò obligatum esse iudicem restituere reo omnia damna, quæ ex tali extractione illi obueniunt; quia illa extractio non solum Ecclesie, sed etiam delinquenti iniuriosa est: delinquens namque ius habet ne in loco sacro capiat, & si opus fuerit per vim resistere comprehendenti potest. Ergo peccat contra iustitiam communitatiuam illum extrahens. Ergo ad restitutionem damnorum tenetur, Suar. d. cap. 13. num. 15. Bonac. quæst. 7. de immunit. §. 6. num. 1. & 2. Farinac. de carcer. quæst. 28. num. 5. & in append. de immunit. cap. 20. num. 221. Valen. 2. d. disp. 6. & disp. 15. p. 1. q. 2. vers. nihilominus, Ambrosin. de immunit. cap. 15. num. 7. Neque obstat D. Thom. 2. 2. q. 99. art. 2. ad 3. dixisse, cum iudex extrahat delinquentem à loco sacro solum illud peccatum habere malitiam sacrilegij, quia potest explicari habere malitiam sacrilegij per se, & primario, consequentè tamen habet malitiam iniustitiæ. Adde D. Thom. ibi solum voluisse definire esse aliqua peccata sacrilegij separata ab omni alia malitia. Et licet exemplum posuerit in iudice extrahente delinquentem è loco sacro, illi inhærendum non est, cum solum transeunt dixerit, & exemplorum non requirit veritas. Neque obstat nullum esse iudicem, qui hanc restitutionem faciat: esto plures sint qui indebitè delinquentes extrahunt. Quia possunt exculari tum ex autoritate Doctorum affirmantium non committi iniustitiam aduersus reum in hac violenta extractione, sed solum sacrilegium; quam opinionem probabilem reputat Bonac. & Suar. supra. Tum quia bona fide extractionem fecerunt putantes probabili ratione. Doctorum sibi licere. Tum quia sæpè parum, aut nullum damnum est sequutum, quod reparatione indigeat.

15 Octauus effectus immunitatis, est vt iudici extrahenti delinquentem à loco sacro vltra casus permittos restitui possit tum à delinquentre, tum ab Ecclesia; quia vtrique facit iniuriam, & vim vi repellere licet; facitque l. prohibitum, C. de iur. fisci, lib. 10. vbi officiali iniuste exequenti licitè de facto restituit, & ita tradit Suar. alijs relatis lib. 3. cap. 13. num. 4. Marian. Itali. tract. de immunit. Ecclesie lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 45. in fine, vers. sed redeo, Farinac. in append. de immunit. cap. 2. num. 46. Bonac. disp. 3. de primo decal. præcepto, q. 7. de immunit. §. 5. in princ. Quomodo autem hæc restituentia fieri debeat, optime explicant suprascripti Doctores. Ex parte enim delinquentis restitui potest armis, & qualibet alia vi; quia cuiuslibet in defensionem proprii iuris licitum est arma sumere, & illa non est aggressio, sed defensio. Ecclesia autem restitui primò potest armis spiritualibus, excommunicatio, aliisque censuris. Secundo claudendo ostia, & qualibet alia media apponendo ad impediendum vim abique bello actiuo. Restituit autem per bellum regulariter non licet. Tum quia Ecclesiasticis non est licitum arma sumere. Tum & præcipue quia inde maiora mala, & scandala oriuntur. Vide Azbedo lib. 1. tit. 2. leg. 3. num. 30. Boërius.

bad. in sua polit. lib. 2. cap. 15. num. 3. p. 1. Ragund. 2. p. de precept. Eccles. lib. 4. c. 4. n. 59.

PUNCTVM XII.

Quam penam, & culpam incurrant indebitè extrahentes delinquentem à loco sacro.

- 1 Culpam mortalem committunt, & multiplicem penam incurrant ex iure civili, & canonico.
- 2 Pecunia multatur.
- 3 Excommunicationem contrahunt ipso facto ex probabiliori sententia.
- 4 Qui hanc penam incurrant.
- 5 Quod si attentata fuerit extractio, & effectus non sit sequens probabilis est incurri has penas.
- 6 Ab hac excommunicatione plures censent solum Pontificem absolvere posse.
- 7 Probabilis est ordinarium posse, & cui ipse commiserit.

1 Clarum est culpam mortalem, & gravissimum sacrilegium committere. Neque in hoc aliqua est dubitatio. Pena autem his sacrilegis imposta multiplex est, tum ex iure civili, tum ex canonico. Ex iure namque civili pena capitali, & ultimo supplicio puniuntur: constat ex l. present. c. de his qui ad Eccles. confug. ubi capitali, & ultimo supplicio animaduersio praestanda. Ratio est; quia reprobatur hoc crimen laeae maiestatis. Tum quia diuinam maiestatem offendit, ipsi eius domum profanant, & violat Tum iurisdictionem Pontificis vsurpat, ex cuius tantum facultate, delinquentes extrahi possunt ex Ecclesia: si post alios Clarus in pract. quest. 68. vers. extrahens aliquem, Menoch de arbit. lib. 2. casu 360. num. 68. Farinac. de carcerib. quaest. 28. num. 2. & in append. de immunit. cap. 20. num. 30. Suar. de re. lib. 3. cap. 13. num. 7. Azor. 2. p. iustit. moral. lib. 9. c. 9. q. 11. Tufchus verbo Ecclesia, concl. 8. n. 2. & 4. Anaft. Germon. de sacrorum immunit. lib. 2. cap. 16. num. 6. Bonac. disp. 3. q. 7. de immunit. §. 6. num. 5. & alij. Verum hac pena non videtur vsu recepta, vt tradit Suar. cap. 13. num. 6. Decian. lib. 6. cap. 8. num. 4. Bonac. d. quest. 7. §. 6. num. 5. & ratio esse potest; quia tam in puniendo, quam in iudicando hoc crimen, non iuri civili, sed canonico standum est, vt multis relatis docet Couart. 2. var. cap. 20. sub num. 3. Decian. supra n. 16. vers. nota in consequentibus, & c. 2. §. num. 7. Farinac. de carcer. quest. 28. num. 6.

2 De iure autem canonico pecuniaria pena puniri possunt, aliquando tringenta librarum examinati argenti, aliquando nonagenotum solidorum, tradit Host. in sum. de immunit. num. 14. Poterit tamen iudex pro suo arbitrio penam delicti qualitate, & conditione delinquentis hanc penam minuire ex textu in cap. si quis contumax 17. q. 4. verbo componas, & tradit Hostien. lib. 1. Ambrosin. cap. 15. num. 7. Ioan. Gutier. pract. quest. ciuili. lib. 3. quest. 4. post num. 11. Farinac. de carcerib. q. 28. sub num. 5. & in append. de immunit. cap. 20. num. 320. Et licet aliqui Doctores dicant hanc penam antiquatam esse, quos refert, & sequitur Decian. lib. 6. cap. 28. el. 2. num. 4. merito eos reprobat Tufchus verbo Ecclesia concl. 8. num. 11. Farinac. de carcerib. q. 28. sub num. 3. & in append. de immunit. cap. 20. num. 319. Bonac. disp. 3. quest. 7. de immunit. §. 6. num. 5. Tum quia per consilium Trident. sess. 25. cap. 20. & per bullam Gregorij omnes penas in antiquis canonibus laeae aduersus immunitatis violatores renouantur. Tum quia hac pena efficacius Ecclesiae iniuriae facit, si in eius cultum pecunia applicetur, vt iure applicanda est: & tradit Decian. c. 28. n. 4. Tufchus verbo Ecclesia, concl. 8. Ambrosin. cap. 15. n. 1. & 2.

3 Praeter hanc penam pecuniam, & penitentiam publicam imponendam excommunicationis sententia feruntur: cap. sicut antiquitus, cap. frater, cap. diffinitur, & alij 17. q. 4. In quibus tamen retribus non est excommunicatio ipso facto, sed ferenda, ac proinde spectato iure communi plures non iniuriam Doctores censent nullam censuram huic crimini esse annexam: sic Franc. Suar. lib. 3. de reuerentia debita laeae sacris, c. 13. num. 7. Marian. Socin. Turresemata, Gofred. & alij relati à Farinac. in append. de immunit. cap. 20. num. 312. Solum est difficultas, an ex constitutione Gregorij hac excommunicationem sic extrahentes incurrant: Ratio difficultatis est, quia in supradicta constitutione dicitur quod si quis quousque praetextu quidquam praeter, aut contra huius nostrae constitutionis tenorem attentare praesumpserit, declaramus eum ipso facto censuras, & penas eadem incurtere, quae contra libertatis iuris, & immunitatis Ecclesiae violatores per sacros canones, constitutionumque generalium, & nostrorum praedecessorum constitutiones sunt promulgatae. Ex quibus verbis solum constat hos violatores incurtere excommunicationem, si per sacros canones, & concilia lata esset; quia intendit Pontifex antiquas penas renouare. At cum nullibi lata sit excommunicatio ipso facto, non videtur incurri ex supradicta bulla. Nilominus verus credo ipso facto hos violatores excommunicationem contrahere. Nam verba illa constitutionis ipso

Verd. de Castro Sum. Mor. Pars II.

facto aliquid operari debent, ne dicamus superfluum esse appo- sita. At si excommunicationem ipso facto non inferunt, nihil operabuntur, quia excommunicatio ferenda in cap. sicut antiquitus 17. q. 4. & aliis retribus habebatur. Item Pontifex dicit hos violatores immunitatis ipso facto incurtere censuras aduersus violatores immunitatis à sacris canonibus promulgatas, sed est promulgata censura excommunicationis aduersus eos. Ergo illa ipso facto incurritur. Praeterea, quia ita declaratum fuit à Clem. VIII. & à Paulo V. & à sacra congregatione, vt testantur Doctores itatim referendos tenent Bonac. disp. 3. q. 7. de communit. §. 6. n. 5. Marcus Itali. de immunit. Eccles. lib. 1. c. 6. §. 2. n. 29. & segg. Farinac. in append. de immunit. c. 20. n. 313. & segg.

4 Hanc excommunicationem, & supradictas penas incurrit. Primò iudex mandans delinquentem extrahi, aut extractum non restitutus; quia contra tenorem Gregorianae constitutionis procedit, & est praecipua causa violentiae: sic Marc. Anton. Genues. prax. Archiep. c. 26. num. 7. Marcus Itali. de immunit. lib. 1. c. 6. §. 2. n. 38. & 39. Farinac. in append. de immunit. cap. 20. num. 324. Secundò incurritur bituarij exequutores, & quilibet alia personae priuatae delinquentem extrahentes, vel aliquo modo iuuantes ob praedictam rationem sic relati Doctores.

5 Dubium tamen non leue est; an has penas incurrant effectu non subsequuto, sed solum attentato, hoc est non delinquentem extracto, sed solum attentato extrahi; Et ratio difficultatis est, quia esto in bulla Gregor. dicitur has penas incurtere, qui contra eius tenorem attentare praesumpserint, cum effectu debent intelligi. Tum quia est constitutio penalit derogans immunitatem. Tum quia satis explicari non potest, in quo consistat haec attentatio. At probabilis cenleo attentantem penas incurtere, modo attentatio ad actum proximum extractionis reducta fuerit, verbi gratia, si dedisti mandatum, & mandataris acceptauerit, si Ecclesiam clausam tentasti aperire, vel delinquentem inde extrahere, & si ob resistentiam non potuisti; tunc ex huiusmodi conatu penas incurrit; quia cum effectu contra tenorem diuinae constitutionis attentare praesumpserit: & ita in praesenti casu docet, Menoch. de arbit. causa 370. num. 68. & in toto illo casu plures enumerat, in quibus conatus effectu non subsequuto puniuntur, Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 27. n. 5. Farinac. de carcerib. q. 28. n. 4. & in append. de immunit. t. 20. num. 321.

6 Sed inquires. Quis possit ab hac excommunicatione absolueri? Solum Pontificem posse firmat Farinac. append. de immunit. cap. 20. num. 315. Mouetur ex extrauag. Pauli II. de Penitent. & remiss. cap. 3. inter extrauag. communes. Vbi inter calus sedi Apollolicae referuatos apponit offensam Ecclesiasticae libertati factam, Item ex decreto. Clem. V. 111. prohibentis quibuscunque confessoris absolutionem plurium casuum sedi Apollolicae referuatum, & praecipue in casibus contentis in bulla cenae domini, clare vel dubie, & violationis immunitatis Ecclesiae, in terminis constitutionis Greg. XI V. Quod decretum in nouatum fuit à Paulo V. illiusque meminit Stephanus Quaranta in summ. bullarum in glossa casus referuati, & Marcus Itali. de immunit. Eccles. lib. 3. cap. 6. §. 2. num. 31. Item ex bulla Greg. violantes immunitatem incurritur censuras promulgatas aduersus libertatis Ecclesiae violatores. Sed in bulla cenae est lata censura excommunicationis referuata. Ergo illam incurrit. Denique haec declaratum est à sacrae congregationis concilij interpretibus anno 1617. memse Decemb. vt restatur. Farinac. supra.

7 Ceterum probabilis cenleo, posse ordinarium, & quemlibet confessorium ex illius facultate ab hac excommunicatione absolueri casu quo incurta fuerit: sic Marc. Anton. Genues. in sua pract. c. 22. n. 3. & segg. Bonac. disp. 3. de primo de calog. praeccepto, q. 7. de immunit. §. 6. num. 8. Ratio est, quia nullibi inuenitur referuata Pontifici, vt solvendo rationes contrarias apparebit: Ergo ordinario conceditur ex textu in cap. nuper de sentent. excommunicat. Nam in extrauag. Pauli II. solum referuatur generaliter violatio libertatis Ecclesiae, sub qua in rigore immunitas non comprehenditur, quia libertas referatur ad personas, immunitas ad loca, & ideo censura laeae contra violatores libertatis Ecclesiae, non comprehendunt violatores immunitatis: sic Couart. 2. var. cap. 20. num. 1. Villagut. de exten. legum. cap. fin. sub num. 3. Farinac. in append. de immunit. cap. 1. num. 4. Marius Itali. de immunit. Eccles. lib. 1. c. 6. §. 2. n. 6. & segg. usque ad 19. In decreto autè Clem. V 111. nulla est huius censura, vel potius criminis referuatio, sed solum ibi interdicitur quibusvis confessoris, vt virtute privilegiorum à sede Apollolica concessorum absoluant ab illis casibus, & ab aliis referuatis ab ordinario. Vnde in illo decreto non intendit Pontifex ordinariis facultatem minuire, sed potius augere, & promouere, cum solum tollat privilegia absoluenti à criminibus à se concessa; alias nec poterit ordinarius absolueri ab excommunicatione ob percussione Clerici. Item neque in casibus dubijs bullae cenae. Cuius quae omnia in supradicto decreto non vult Pontifex sua privilegia antea concessa prodesse, quod non est dicendum. Minus verum est, quod de bulla cenae domini dicitur: in illa namque non fertur censura aduersus violatores immunitatis, sed libertatis,

K 3

tatis, & non cuiuscunque, sed specialis, & licet in bulla Gregor. dicatur violatores immunitatis ibi præscriptæ incurtere ipso facto censuras latas contra libertatis, iuris, & immunitatis Ecclesiasticæ violatores; illis nominibus, libertatis, iuris, & immunitatis idem exprimitur, & claritatis gratia apponuntur. Adde, esto in bulla Gregorij afficiantur censuras violantes immunitatem, quæ late sunt in bulla cœnæ aduersus violantes libertatem Ecclesiasticam; non inde fit habere tales censuras qualitatem reservationis; quæ in bulla cœnæ habetur. Ratio est, quia in bulla Gregoriana solum renouantur expressè censuræ, ac expressè non renouantur earum reservatio. Ergo absolute non manent reservati, quia reservatio nunquam censetur, nisi expressè facta sit, ex *cap. nuper de sentent. excommunicat. & relatum in referente non includitur expressè, sed tacitè cap. penult. de iureiurando.*

PUNCTVM XIII.

An fugientes ad Ecclesiam tradendi sint iudici seculari puniendi; & qua ratione id fieri debeat.

- 1 Iudici seculari tradendi sunt in casibus exceptis.
- 2 In casibus tamen non exceptis nequaquam tradendi sunt, nisi recepto prius iuramento de securitate.
- 3 Modus, quo tradendus est reus in casibus exceptis exponitur.
- 4 Qua ratione debeat index laicus in iis casibus exceptis reum ab Ecclesia extrahere.
- 5 Licet ex consuetudine possit index delinquentem extrahere inconsulto Episcopo, non tamen potest spectato iuris rigore.
- 6 In casu dubio exceptionis nequaquam potest.
- 7 Cognitio, an casus exceptus sit ad prælatum Ecclesie pertinet.
- 8 Debet concludenter probari esse casum exceptum, ut possit Prælatummittere delinquentem extrahi.
- 9 Index Ecclesiasticus non tenetur stare processui iudicis laici, at si processus formatus sit antequam reus ad Ecclesiam confugerit, poterit examinare illos testes, & eorum dictis stare.
- 10 In hac cognitione Ecclesia citanda est, Reum plures negant esse citandum.
- 11 Probabilis est oppositum.
- 12 Satisfit rationibus oppositis.
- 13 Reus spontè comparere, & petens audiri pro immunitate sibi competente audiendus est.
- 14 Qualiter Episc. procedere debeat in hac cognitione.

1. Non est dubium laicos fugientes ad Ecclesiam in casibus exceptis iudici seculari esse tradendos; quia cum illis immunitas non prohiat, nulla est causa, qua detineri possint, & expressè à Greg. XIV. cauetur, ubi Prælati, & superioribus Ecclesiarum districte præcipitur sic delinquentes curiæ seculari tradere quando à curia seculari fuerint requisiti; Bonac. *diff. 3. de primo decal. præcepto. quæst. 7. de immunit. §. 7. numero primo.*

2. Difficultas tamen est, an in casibus non exceptis possit, & debeat Prælati eos iudici seculari consignare recepto prius ab eo iuramento de securitate pœnæ corporalis. Affirmat Suar. *lib. 3. cap. 13. post. n. 3. Azor. 2. p. insit. moral. lib. 9. c. 9. quæst. 10. Siloest. in summ. verbo immunitas 3. num. 4. Alexand. consil. 145. num. 3. vers. etiam si sit delictum grave, lib. 7. Villagut. de extens. legum. cap. fin. à num. 8. usque ad 14. Et videtur probari ex *cap. definit. 17. q. 4. & ibi Glossa Archidiacon. Turretrem. At omnino tenendum est nequaquam posse tradi curiæ seculari repugnante delincente; quantumvis securitatem præstet de eius impunitate. Ratio est, quia in illis casibus gaudet delinquens immunitate, sed immunitas in eo consistit, ut non possit inuitus ab Ecclesia extrahi, & iudicari. Ergo. Et hoc indubitanter procedit in terminis Gregorianæ constitutionis, in qua solum in casibus exceptis extractio permittitur, & in casibus non exceptis omnino negatur; sic ex Abbate in *cap. inter alia de immunit. Eccles. docet Farinac. in append. de immunit. cap. ult. n. 344.***

3. Modus autem quo tradendus est delinquens in casibus exceptis curiæ seculari compertus est: si enim seculæ constitutio Gregoriana loquamur, recipiendum est iuramentum à iudice seculari de non puniendo illum corporaliter, iuxta textum in *cap. reum, cap. id constitimus 17. quæst. 4. & tradit post alios antiquiores Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 29. sub. n. 6. & consil. 80. n. 9. lib. 3. Ambrosin. de immunit. cap. 11. n. 5. Venim attentæ constitutione Gregorij, & etiam consuetudine iam recepta, neque hoc iuramentum exigitur, neque ipsi iudices illud præstare tenentur, sed liberè ipsi reus traditur pro qualitate delicti puniendus ac si ad Ecclesiam non confugisset, & merito: quia fuga ad Ecclesiam in casibus exceptis nihil reo prodesse potest: sic Decian. & Ambrosin. *suprà. Boerius decis. 109. n. 8. Farinac. de carcerib. quæst. 28. num. 77. & in append. de immunit. cap. ult. num. 343. Baiard. ad Clarum q. 30. n. 5. Bonac. diff. 3.**

de primo decal. præcepto. q. 7. de immunit. §. 7. in fine. n. 5. Hæc autem traditio de mandato Episcopi debet fieri, aut eius officiali, per aliquam Ecclesiasticam personam ab eo deputatam, omni appellatione remota, cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an delinquentes tradendi verè crimina excepta commiserint. Neque curia secularis, eiusque iudices, aut officiales extrahere poterunt ab Ecclesiis, aut monasteriis laicum aliquem in prædictis casibus exceptis delinquentem, sine expressa licentia Episcopi, vel eius officialis, & cum interuentu personæ Ecclesiasticæ ab eo auctoritatem habentis: ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiam si alij ordinarij sint, aut non illius diocesis, aut conseruatores ab hac sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertinet, reuocaturque quælibet facultas, quæ curiæ seculari olim fuerit attributa extrahendi hos delinquentes propria auctoritate; occurrente autem casu, in loco exempto, & nullius diocesis, tunc ad Episcopum viciniorum deuoluitur cognitio, an delictum sit exceptum, vel non, & non ad alios. Quod si Episcopus, eiusve officialis & requisitus culpabiliter recusat delinquentem tradere, aut capturæ, vel carcerationi interuenire; tum laici reuerentiæ Ecclesiæ, & locis sacris debite memores prædictos delinquentes minori quo id fieri possit cum scandalo, & tumultu extrahere poterunt, & sic extractos ad carceres curiæ Ecclesiasticæ, & non secularis deferunt, ibique eos reponunt, & inibi sub turo, & firmo carceris, ac opportuna custodia data illis, si opus fuerit, per curiam secularem detinere debent, vt in prædicta bulla Gregor. hæc omnia expressè continentur.

4. Ex quibus verbis liquet. Primò non posse iudices laicos sic fugientes ad Ecclesiam in casibus exceptis extrahere absque licentia Episcopi: vel eius officialis. Quod si Episcopus requisitus culpabiliter noluerit annuere, poterunt iudices seculares delinquentem extrahere, & in carcere Ecclesiastico reponere, quouque per Episcopum, aut eius superiorum cognoscatur delinquentem gaudere non debere immunitate. Nunquam tamen possunt sic delinquentem ad proprios carceres referre ibique condemnare: sic Bonac. *diff. 3. q. 7. de immunit. §. 7. n. 3. Farinac. in append. de immunit. cap. ult. num. 359. Marc. Ital. lib. 1. cap. 6. num. 8. & seg. Ambrosin. de immunit. cap. 11. num. 1. & cap. 14. per totum. Quod certissimum est illicite constitutione Gregoriana, quam diximus verius esse vique locorum obligare. At seculæ constitutio crederem posse iudices seculares in casibus clarè exceptis delinquentem ab Ecclesia extrahere inconsulto Episcopo, saltem ex recepta consuetudine: Quia Ecclesia in tantum te tueri potest, quantum illius immunitate gaudet. Ergo si ab immunitate es exclusus, exclusus es à refugio illius. Poterunt ergo iudices seculares illum extrahere; sic relato Abbate, Anchar. Bart. & aliis docet Boerius *dec. 109. n. 1. & 2. Decian. tract. crim. lib. 6. c. 29. n. 4. Couar. 2. var. cap. 20. n. 18. vers. 34. inferur Clarus præf. §. fin. quæst. 30. vers. quæro nunquid. Farinac. de carcerib. quæst. 28. n. 75. Azob. in constitut. Hispan. lib. 1. tit. 2. leg. 3. num. 29. Suar. lib. 3. cap. 13. num. 1. Neque obstat Ecclesiam videri locum exemptum à iurisdictione laicali; vt multis comprobatur Tufchus verbo Ecclesia, *concl. 5. num. 10. ac proinde non posse ibi capturam reorum exercere, qui est iurisdictionis actus. Non inquam, obstat, quia Ecclesia non est locus exemptus à iurisdictione laicali, nisi in casibus, qui eius immunitatem concernunt; secus in casibus non exceptis; vt colligitur ex *cap. 1. vers. etiam ista Ecclesia, de immunit. Eccles. in 6. vbi dicitur Ecclesiæ esse in territorio Principis secularis, quod saltem est intelligendum circa casus eius immunitatem non spectantes.****

5. Dixi posse ex recepta consuetudine. Nam spectato iuris rigore probabilis censeo, semper esse consulendum Episcopum, & ex eius licentia, & non aliter reus est extrahendus *cap. frater 17. quæst. 4. vbi prohibetur potestatis secularibus iniuriam ab Ecclesia extrahere, captata sacerdotis absentia. Ergo signum est sacerdotis præsentiam, & consensum requiri, & in *cap. definit. 27. q. 4. datur facultas reddendi Ecclesiæ extractum sine consensu sacerdotis: item in *cap. id constitimus. & cap. reum, non permittitur in casibus exceptis delinquentem curiæ seculari tradere, nisi recepto prius iuramento de impunitate corporali, vt multis relatis docet Decian. lib. 6. cap. 29. sub. num. 6. Ergo si curia secularis tenetur hoc iuramentum præstare plus quam sibi reus tradatur, signum euidentius est non posse inconsulto Episcopo, in cuius manibus iurare debet delinquentem extrahere. De iure autem civili est textus in *Athen. si quis, C. ad l. Inl. maiest. & Clarus in *ambrosin. de mandatu Principum, §. 5. Sed neque cellit. 3. & in l. patenti in fine, C. de his qui ad Eccles. consug. & tradit post alios antiquiores Anton. Com. var. resolut. lib. 3. c. 10. Rub. quædam reus gaudet immunitate Ecclesie, num. 2. ad finem, Bosius de captura, num. 24. Anastas. Germon. de sacer. immunit. lib. 3. c. 16. num. 1. Tufchus præf. *concl. verbo Ecclesia, concl. 11. num. 47. & seg. Farinac. in append. de immunit. c. ult. n. 356.******

6. Dixi insuper posse iudices seculares exclusæ constitutione Gregoriana, ex recepta consuetudine delinquentem in casibus clarè exceptis, & quorum delictorum cognitio ad ipsos

iplos spectat à loco sacro extrahere; vt sic indicarem, quoties dubium est an casus sit exceptus, vel non; nequaquam posse iudices laicos delinquentem sic tutatum à loco sacro vt inde expellere; quia dum non constat ab immunitate esse exclusum, immunitate gaudet: conceditur enim immunitas omnibus delinquentibus extra casus exceptos. Ergo dum probatum non fuerit commississe casum exceptum immunitate priuari non poterit: sic alius relatis Decian. tract. crim. lib. 6. c. 2. n. 2. Farinac. in append. de immunit. c. ult. n. 370.

7. Hac oritur quaestio ad quem iudicem pertineat cognitio an casus exceptus sit ab immunitate, vel non: Et quidem transe constitutione Gregoriana, nulla est quaestio; cum ex illa clare conset ad solum Episcopum, vel ab eo deputatum hanc cognitionem pertinere, ibi: nisi cognitio prius per Episcopum, seu ab eo deputatum an delinquentes vt crimina excepta commiserint: At spectato iuris rigore non defuerunt alij Doctores, qui conueniant ad iudices laicos spectare. Ita Vpelli. conc. 170. num. 6. & alij relati ab Anast. Germon. statim referendo. Et ratio esse potest, quia nemo in propria causa videtur esse iudex competens, sed causa immunitatis est causa propria Episcopi: Ergo. Item extrahere delinquentem in casibus exceptis non est causa Ecclesiastica, sed secularis; cum per secularem potestatem fiat. Ergo eius cognitio ad secularem pertinet. Tenendum tamen est tanquam omnino certum nullo modo ad iudices laicos hanc cognitionem pertinere, sed ad Ecclesiam Prælatos: sic post alios antiquiores testatur Anast. Germon. de immunit. sacror. lib. 3. cap. 16. num. 21. Farinac. rit. de carc. q. 18. num. 76. & in append. de immunit. cap. ult. num. 366. & 367. Azebedo lib. 1. nou. compilat. tit. 2. leg. 3. num. 20. Marius Itali. de immunit. lib. 1. c. 5. §. 14. num. 7. & c. 6. §. 1. num. 4. & seqq. Ioann. Gutier. pract. q. lib. 3. q. 1. num. 5. Bonac. disp. 3. q. 7. de immunit. §. 7. numero 2. vers. 3. & probat manifeste textus in c. metuentes. c. ad Episc. 17. q. 4. & ex iure ciuili in l. paterant. §. hoc vero. & in C. presentis. C. de his qui ad Eccles. confug. Ratio est clara: quia immunitas Ecclesiarum causa est Ecclesiastica, sed causa Ecclesiastica cognitio non spectat ad iudices laicos. Ergo neque fundamentum contrarium vrget. Nam esto extractio in casibus exceptis ad iudicem laicum pertinere; at cognitio, an sit casus exceptus ab immunitate, ad ipsum non pertinet. Neque obinde dicitur Prælatum in propria causa ius dicere, sed in causa communi: & Ecclesiam, quod nullum est inconueniens.

8. Posito autem ad Episcopum hanc pertinere cognitionem, est dubium qualiter debeat cognoscere delictum esse exceptum, vt possit seculari cuius delinquentem remittere? Videtur enim sufficere, si ex presumptionibus, & coniecturis rem probabilem efficiendis cognoicat; quia in bulla Gregor. conceditur Episcopo remissio delinquentium, qui suo iudicio videbuntur aliquod ex delictis exceptis commississe; sed quoties iudicio alicuius res committitur, non tenetur informationem iuridicam facere, sed potest prout sibi placuerit se informare, & quomodoque de veritate constat iudicium ferre, vt tradit Menoch. de arbit. q. 13. n. 2. & q. 19. n. 10. Nihilominus tenendum est concludentem probationem requiri: sic Ambrosin. de immunit. c. 1. n. 4. Bonacina disp. 3. de primo decal. precepto q. 7. de immunit. §. circa finem Farinac. lib. 1. concil. conc. 76. n. 3. & conc. 168. n. 8. & in append. de immunit. c. ult. n. 8. & seqq. Marius Itali. c. 6. §. 1. n. 86. & seqq. Ratio est, quia Ecclesia habet ius tutandi omnes delinquentes ad se conuenientes; nisi in casibus exceptis ipsique delinquentes ius habent, ne ultra illos casus extra hantur. c. inter alia, cap. fin. de immunit. Ecclesiast. c. sicut antiquitus 17 q. 4. Ergo dum prælato Ecclesiam non constat esse casum exceptum, iniuste Ecclesiam, & delinquentem iure suo priuat. At per presumptiones, & probabiles coniecturas non sufficenter constat. Tum quia hæc presumptiones non vincunt presumptionem otiam ex possessione immunitatis, & iure fundato l. fin. & ibi Doctores ff. quod a meris causa. Abbas c. quia verisimile in 2. notab. de presump. Tum quia ad tollendum ab aliquo ius quaesitum, & hoc irreparabiliter, non sufficit coniectura, sed requiritur plena probatio, Bald. in l. iudices, n. 2. C. de iudicis, Speculator tit. de officio omnium iud. §. fin. n. 18. Ergo. Item in bulla Greg. expostulatur, vt Episcopus antequam delinquentem tradat, cognoscat an verè delictum exceptum commissum sit; Sed quod per coniecturas cognoscitur, non verè; sed probabiliter tantum cognoscitur, neque illud est propriè, & absolute verum, sed sub dubio verum, vt multis relatis docet Farinac. conc. 168. n. 10. & conc. 76. n. 6. Specialiter ex doctrina Innocent. ex cap. cum causam col. 2. vers. illud autem de iuramento calumnia, vbi dicit ea vera esse, quæ oculis inspicuntur, vel indubitanter noimus, non ea quæ præsumptiue credere possumus, quoties lex probationem requirit, de concludenti, & perfecta intelligi debet. l. iudices. C. de iudicibus, Decius in Rub. 10. de probationibus, n. 133. Mascard. de probat. quest. 4. n. 12. Nam cum sufficit coniecturalis, à lege ipsa cauetur, vt in l. non omnes §. à barbaris. Ibi argumentis tantum cognoscendum est, ff. de re militari. & c. probantur de homicid. in 6. ibi & postquam probabilibus consistit argumentis. Ergo cum ad excludendum ab immunitate delinquentem requiritur probatio delicti, si qui-

dem requiritur vera illius cognitio, efficitur concludentem probationem requiri. Denique probatio conditionis, & formæ ad actum requisita debet esse plena, & concludens l. lucius, & ibi Bart. ff. de condition. demonstrat. & pluribus firmat Farinac. d. conc. 76. & 168. sed esse delictum exceptum, est conditio necessario requisita, vt delinquentes immunitate priuentur, vt de se constat, & tradit Gregor. dicta constitutione, ibi, nisi cognitio prius per Episcopum, aut eius deputatum, vt ipsi vera crimina superioribus expressa commiserint. Ergo. Neque obstat fundamentum contrarium: Concedo enim remitti iudicio Episcopi, quæ sit probatio delicti sufficiens; non tamen remittitur derogare veræ, plenæ, & perfectæ delicti probationi.

9. Secundo dubitatur, an iudex Ecclesiasticus in hac cognitione stare debeat processui facto à iudice laico? Dicendum est cum Farinac. supradicto conc. 76. n. 1. & 2. & conc. 168. à n. 26. Bonac. disp. 3. quest. 7. §. 7. num. 3. obligatum non esse iudicem Ecclesiasticum stare processui facto à iudice laico: quia acta instructoria vnius iudicij in alio non probant, nisi inter easdem personas, & in eisdem causis, & ad eundem effectum fiant. cap. inter delictos §. in omnibus; ff. De fide instrument. Glossa in cap. 2. de ordine cognit. & multis relatis probat Farinac. dicto conc. 168. à num. 26. At Ecclesiasticum iudicium de immunitate diuersas personas, & diuersam causam respicit ab eis, quæ in foro seculari respiciuntur. Nam forum seculare respicit reum vt seculari iurisdictioni subiectum, & vt taliter puniendum pro delicto: forum verò Ecclesiasticum respicit Ecclesiam immunitatem, quam defendere procurat, quæ sunt causa, & personæ omnino diuersæ. Ergo probationes in vno iudicio factæ in alio non probant. Item in bulla Gregor. conceditur Episcopo facultas cognoscendi, an delictum exceptum sit, sed cui delegatur cognitio alicuius causæ, delegatur etiam potestas sumendi probationes delictum tali cognitioni, leg. vbi. Cod. de falsis, & ibi Glossa. Ergo poterit suas probationes facere. Ergo non tenetur acquiescere probationibus laici. Deinde probationes, quæ sine citatione partis fiunt, vim habere non possunt cap. 2. de Testibus sed secularis iudex cum probationes facit de delicto delinquentis non citat Ecclesiam, vt pote illi non subiectam. Ergo contra immunitatem Ecclesiam illa probationes valere non possunt. Adde sæpe fieri sine citatione rei. Verum etsi hoc ita sit, aduertendum tamen est ab Episcopo, an processus formatus à iudice seculari sit formatus antequam reus ad Ecclesiam confugerit, & consequenter antequam de immunitate tractaretur; vel postquam reus ad Ecclesiam confugerit, & causa immunitatis tractetur? si formatus est processus antecedenter, esto obligatus non sit Episcopus illi stare ob rationes dictas: At debet quàm breuissimè poterit, testes illos apud se examinare, & reum iudici seculari remittere; quia nulla apparet suspicio falsi in supradicto processu. At si postquam reus ad Ecclesiam confugerit, processus fuerit formatus, tunc suspensionem non leuem habet falsitatis; cò quòd in defensionem proprii iuris, & diminutionem Ecclesiasticæ iurisdictionis formatus fuerit. Farinac. in append. de immunit. c. ult. n. 375.

Aduersus supradictam resolutionem restabat satisfacere quibusdam textibus, qui videtur contrarium probare sed illos optime explicat Farinac. conc. 168. à n. 31. vide illum.

10. Tertiò dubitatur, an in hac cognitione debeat Episcopus reum, & Ecclesiam citare? Et quidem Ecclesiam citandam esse, seu nomine eius promotorem fiscalem, cui iura Ecclesie competit defendere, videtur indubiatum, quia directè de eius præiudicio agitur, leg. de vnoquoque §. ff. de re iudicata, leg. Nam ita diuus ff. de adoprion. & c. 2. de Testibus: sic Farinac. conc. 168. n. 42. & in append. de immunit. c. ult. in fine. An verò reus citandus sit? Negat Remig. Gon. tractat. de immunit. Eccles. in 2. quest. n. 3. vers. & attenda opinione, & n. 11. Mouentur primò, quia hoc privilegium immunitatis non reus, sed locis sacris est concessum, vt alios referens probat Couart. 2. var. c. 20. n. 11. Decian. tract. crim. lib. 6. c. 2. n. 1. in fine. Et casu quo reus concedatur non principaliter, sed in consequentiam conceditur; sed quoties alicui privilegium in consequentiam conceditur, & non per se, citari non debet; sufficit enim si principale citetur. Ergo reus citandus non est. Secundo, quia non videtur citatio necessaria quoties probatio fit ad iudicis instructionem. Bart. Bald. & Innocent. relati, à Farinac. statim allegando. Sed hæc probatio an delictum sit exceptum, fit ad instructionem iudicis; siquidem ipsi constat debet verè remittere exceptum commissum esse, vt possit delinquentem remittere, vt constat ex illis verbis bullæ, cognitio prius per Episcopum, an verè supradicta crimina commiserint. Neque à bul. a vquam requisitum est vt parti constet. Ergo citatio partis necessaria non est. Tertiò, in crimine Assassinij ad excommunicationem, depositionem, & diffidationem ferendam non videtur necessaria citatio partis, vt tradit Hostiens. in cap. unico de Homicid. in 6. n. 37. verbo commiserint, & ibi Ioann. Andr. & Geminian. Ergo neque in hac causa expostulanda est, cum de minori præiudicio delinquentis agatur. Quarto, quia ita videtur praxi esse receptum informationes secretas fieri absque partis citatione.

11. Sed his non obstantibus tenendum est citationem delinquentis necessariam esse: sic optime firmat Farinac. conc. 158. à

num. 48. ea præcipue ratione, quia priuilegium immunitatis, esto locis sacris fuerit concessum, delinquentibus tamen directè, & per se competit; ipsi enim sunt, qui non possunt inuicè extrahi, & extrahentibus resistunt, & extracti agunt, vt ad Ecclesiam reuertantur; sed quocies de præiudicio alicuius directè agitur, citatio ad illum condemnandum requiritur. Ergo sine citatione delinquentis non potest Episcopus illum curiæ seculari remittere.

12 Et per hæc soluuntur argumenta contraria. Ad primum transeat immunitatis priuilegium locis sacris esse primò concessum. At nego delinquentibus immediatè, & per se non competere; imò si verum fatear delinquentibus est concessum intuitu tamen sacri loci. Non enim locus sacer, qui res inanimata est, capax est beneficij, sed hominibus ratione videntibus beneficium, & priuilegium immunitatis conceditur in honorem, & reuerentiam loci sacri. Ad secundum concedo non esse necessariam vllam citationem, cum iudex probationem facit ad sui instructionem in causis tertio non præiudicantibus; secus in his, quæ grauiter præiudicant, vt in præsentis. Neque virget quòd soli iudici dicatur debere constare de veritate; quia id dicitur; quia probatio iudici fit, non parti, nisi pars citetur *cap. statutum. §. cum verò de rescriptis, in 6.* At constando iudici, ex consequenti parti constat. Ad tertium nego in crimine assassini non requiri partis citationem. Nam licet ad condemnationem probabilia argumenta sufficiant, hæc non plenè probari debent, & in forma iudicij, & consequenter cum partis citatione. Secundo, Respondeo, esto in crimine assassini citatio non requiratur, in nostro casu non inferatur necessarium non esse; quia ideo in crimine assassini non requiritur; quia probabilia argumenta

sufficiunt ad ferendam sententiam, quæ tamen in casu immunitatis non sufficiunt, cum verè, plenè, & perfectè de delicto excepto constare debeat. Ad quartum nego praxi esse receptum; imò si alicubi esset receptum, abrogari deberet, vt pote iuri naturali contrarium.

13 Aduertit tamen, & bene Farinac. num. 61. & 62. pleribus relatis, si delinquens sponte compareat non citatus, petatque audiri pro sui iuris defensione, omnino audiendum esse. Et in hoc casu quousque audiatur se potest opponere sententiæ ordinarij declarantis immunitatem illi non competere; quia agitur de graui eius præiudicio, & ex iure naturali competit se posse defendere, & iudici defensiones admittere.

14 Quarto dubitatur, qualiter procedere debeat Episcopus, Et primò non videtur necessarium libellum exhibere, & litem contestari. Tum quia non agitur ad penam delicti, sed ad illius qualitatè cognitionem. Tum quia ex officio agitur, & nullo accusatore interueniente. Tum quia arbitrio Episcopi decisio huius causæ commissa est. Tum quia summariè, & extra ordinem iuris tractari hæc causa potest. Sed in his omnibus non requiritur libellus, & litis contestatio, vt tradit Menoch. de arbitrat. quaest. 18. Farinac. conf. 168. num. 63. Ergo. Secundo, debet delinquenti, & Ecclesiæ dilaciones concedere, quæ sibi necessariæ visæ fuerint, vt iura sua defendant; quia hoc non tollitur, est eius iudicio, & arbitrio probatio delicti commissa fit; est enim de iure naturali, alias non plenè erit probatum de iudic. sic Farinac. num. 64. cum Speculat. in 11. de officio omn. iudic. §. fin. n. 18. Tertio, facto processu debet publicari, ne tollatur delinquenti, & Ecclesiæ defensio, & potestas allegandi in sui iuris fauorem, si quid habeant: sic aliis relatis Farinacius supra.

